شرح پند الشیخ عطار رحمة الله علیه
نعمة الله بن السید محمد بن [illegible]
الحلبی العلوانی الشیخ [illegible]

١
آثار شیخ عطار [illegible]

٢٧٤

٢٧ [illegible]

HACI MAHMUD EFENDİ
BEŞİKTAŞ
Vakıf Kütüphanesi

T.C. SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ
1923

Süleymaniye Kütüphanesi
Kısmı: Hacı Mahmud ef.
Yeni kayıt: 3463
Eski kayıt:

هذا کتاب شرح پندنامهٔ شیخ عطار شیخ رحمة الله علیه رحمةً واسعة

بسم الله الرحمن الرحیم

شکر و سپاس بی قیاس تسول قادر قیومه که لطف بی
غایت و کرم بی نهایتدن مجموعهٔ شعاد و نبوت و نثار رسولدر
کوندردی تا زمرهٔ بنی آدم که اکرم مخلوقات واشرف موجوداتدر
آنلرک پند و نصیحتی سببی ایله کفر و ضلالت و خذلان وادیسندن
خلاص بولوب صراط مستقیمه سلوک ایدنلر تاکه اول بی نظیر سبحانک
حق عبودیتنی ادا اتمکه مظهر عفو و رحمت و سزای لطف
و مغفرت اولالر دنعت سید المرسلین موصلات
موفون و تحیات بی قصور رسول ثقلین و سید کونین اوزره
اولسونکه جریدهٔ عالم اول شکر گفتارک الفاظ دربارندن
سعادت دارینه دلالت و هدایت ایدجی پندنامه اولدیکه
واول صلوات و تحیات آنک آل و اصحابی اوزره اولسونکه
جمیع اقوال و احوالده مصدق و خلوصلده آنکه مؤید و تابع اولمشلردر
سبب تالیف کتاب فصل بهارده روز نوروزدن نشاط
ویرر برکون یاران صفا و خلان وفادن بر طایفهٔ خوب خو
و کلک و لطیفه فرح فزا بو مقامده بری برلیه نشاط فزوله
وقت [illegible] و حضور ایله ملاطفت و مصاحبت ایلرکن
علم و معرفتله آراسته و زهد و صلاحله پیراسته عزیز و دلبند
و مکرم واد جند بو خصال حمیده ایله متصف اولان عمر
بن حسین درکه بو نام بر لطیف و شریف مقامدن

بیدا

بیدا و ظاهر اولمشدر حق تعالی حضرتی عز اسمه دنیاده آنی معمور و مغفور
وار ایدوب آخرتده سعادت ابدیه یه واصل ایلیسون مراد اولدیکه
شیخ عطار حضرتلرینک قدس الله سره العزیز پندنامه نام
کتابیکه حقیقتده کیمیای سعادت و سرمایهٔ سیادتدر لسان
ترکیله شرح اولنوب دیباجه‌سی آفتاب رفعت فلک رتبت
دولتمند سعادتمند عظیم القدر رفیع الصدر کریم الشان
صاحب الجود والاحسان سخن شناس و نکته دان معزز
و مکرم سلطان سلاطین جهان خاقان خواقین زمان
ظل الله فی الارضین کهف الانام والمسلمین باسط العدل
والامان ناشر الجود والاحسان ماحی الظلم والطغیان
المؤید بعون الرحمن هفت اقلیم پادشاهی سلطان مراد
خانک مقرب و مقبولیدر حق تعالی حضرتی الطاف پادشاهی
و مواهب شهنشاهی ایله مسرور و آسوده حال ایدوب مرفه
الحال ایلیسون بو اوصاف ایله موصوف و بو القاب ایله معروف اولان
[illegible] پاک و در تابناک دیوک اغا حضرتلرینک اسم
شریف نوریلری ایله معین و وصف لطیف ایله مزین اولا تاکه اول
کتاب مستطابدن منتفع اولان کمسنه‌لر اول جود و سخا ایله حاتم
طی‌نک کرم دفترینی طی ایدن صاحب سعادتی و بو ترجمه یه
باعث اولان حقیر عمر بن حسین والانام زمانه ایله شکسته حال
و پریشان بال قلیل البضاعه شارح اولان حقیر شیخی
دعاء خیر ایله یاد ایده‌لر قطعه سعادتمند عالم دولت اغا
جهانده نام نیک ایله طوتیدر آنک اسم شریفندن محقق خصال
نیکی هب معلوم اولیسه قطعه نام نیکو گر بماند آدمی به کزو

مانند سراي زرنكار مبرا اولان بو فاني دهر ايچنده ايو نام ايله شهرتدر جهانده
سخا ولطفده بولدي ايو نام كه مانند كيم اولا جهانده خداي رب العالمين
آكه دنياده عمر طويل وثواب جزيل ارزاني قيلوب جنت عدن وديدار
بخشيدني ميسر ايده آمين يا مجيب السائلين ويا خير الناصرين
چونكه طالب ترجمه اولان اعلا ولدن بو صواب ولطيف التماسي
كوردم جان ودلدن صفاي خاطر ايله اول كتاب سعادت آثار وبر
فوائدك ترجمه سنه شروع ومباشرت ايلدم زيرا اول صاحب دولتك
وباعث ترجمه اولانك [illegible] احسان ديده سي وكرم لطفنك شرمنده سي
اولمشدم ليكن بر وجهله ايلدم كه مستور وپوشيده اولان نكات
ومعانيسي عيان وروشن بولاكه اشكال وصعوبتدن اثر قلميه
تاكه سعادت ابديه يه طالب ودولت سرمديه يه مايل وراغب
اولانلر آنك نصايحيله متنصح ومغتنم اولوب قدر عظيم وصول
بولوب دنياده عمر ودولت وعقباده فوز ومغفرته مظهر اولوب
فائزين زمره سنه داخل اولالر بو رساله بر منافعك شرحنك
نام شريفني سعادت نامه قودم زيرا عكيم كه آنده مسطور و
مكنوف اولان نصايحيله عمل ايدن البته سعادت ابديه يه وصول
بولمق مقرردر پس عاقل بر تدبيره لازمدر كه عمر عزيزيني غفلت
ايله كچورميه بيت مكن عمر ضايع بافسوس وحيف كه فرصت
عزيزست والوقت سيف وعمرنده هر نسنه كه واردر آني ضايع
ايلميه زيرا اول بر نفس بتون عالمدن ايودر زيرا عالم فانيدر
اما اول نفسدن ضايع اولمين نفسدن حاصل اولان
قرب وسعادت باقي در مثنوي سكندر كه بر عالمي حكم
داشت در آندم كه ميرفت عالم كذاشت ميسر نبودش

كزو

كزو عالمي ستانند ومهلت دهندش دمي ولازمدر كه
هر كس مهما امكن عالمده بر يادكار قويه تاكم جهانده آنك
نام نيكيني خيرله ياد ايدوب روحني بر دعا ايله شاد ايليه لر
نتكم حضرت شيخ نور الله مرقده بوستان نام كتابنده بيورمشدر
مثنوي نيامد كس اندر جهان كو بماند مكر آنكزو نام
نيكو بماند نمرد آنكه ماند پس از وي بجاي پل ومسجد وخان
ومهمان سراي هر آن كو بماند از پسش يادكار درخت
وجودش نياورد بار وكر رفت وآثار خيرش نماند نشايد
پس مركش الحمد خواند
ومن الله مكون الكون

بسم الله الرحمن الرحیم

حمد بیحد آن خدای پاک را، اول شریک ونظیردن پاک ومنزه خدایه حدسز حمد، آنکه ایمان داد مشتی خاک را، اول الله که بر آوج خاک کبی خلق اولنمش انسانه ایمان ویردی، کل امر ذی بال لم یبدأ بحمد الله فهو ابتر واجدع، حسبنجه حضرت شیخ بو کتابی مستطابنی حمد له ایله ابتدا ایلدی واشرف نعم ایمان ایدوکنی اشعار ایتمک ایچون حمددن صکره آنی ذکر ایلدی، آنکه در آدم دمید او روح را، اول الله که روحی آدمده اونفخ وظاهر ایلدی که قوله تعالی ونفخت فیه من روحی بوسوزی بیان ایلر، داد از طوفان نجات او نوح را، نوح پیغمبره طوفاندن نجاتی اول الله ویردی قوله تعالی فانجیناه ومن معه فی الفلک المشحون حمددن صکره آدمی ذکر ایلدیکی سائر مخلوقاتدن برنجی ذکر ایلدی زیرا، ولقد کرمنا بنی آدم، حسبنجه آدمی اشرف مخلوقات ومفخر موجودات اولوب مظهر ذات وصفات باری اولمشدر نته که بو حدیث شریف آنی بیان ایلر، ان الله تعالی خلق آدم علی صورته، ای علی صفته حدیث شریفده دکلدیکه تعالی علی صورته ترکیبنی بیان ایچوندر تاکه صورت ذکرندن نامعقول ظن اولنمیه زیرا حق تعالی حضرتی صورتدن منزهدر ومولانا جامی حضرتلرینک سلسلة الذهبنده بو ابیات بو سوزی روشن ایلر

مثنوی آدمی چیست برزخ جامع، صورت خلق وحق درو واقع، نسخهٔ مجلهء ومعموش، ذات حق وصفات بیچونش، متصل با دقایق جبروت، مشتمل بر حقایق ملکوت، باطنش در محیط وحدت غرق، ظاهرش خشک لب بساحل فرق، یک صفت نیست از صفات خدا، که نه در ذات او بود پیدا، هم علیمست وهم سمیع بصیر، متکلم مرید وحی وقدیم، همچنین

از حقایق

ایمان سبب وارث اید وکه شهنشاه بوقدر

دمیدن فعل ماضی در دمیدندکه
اونفوره بک معناسنه در
نوح پیغمبر طوفاندن نجات
اول الله ویردی بوهم وجه در

حق صورتیه معطوفدر
خلق معطوف دکلدر

از حقایق عالم، همه چیزی درو بود مدغم، خواه افلاک وخواه ارکان کیر، کر خواه کان با نبات وحیوان کیر، صورت نیک وبد نوشته درو، سیرت دیو ودد سرشته درو، کز نه مرآت وجه باقی بود، انچه بود نقد فرشته را نبود، بود عکس جمال حضرت پاک، اکر ابلیس بی خبر چه باک، هر چه کنج کنت کنزاً نهان، بود در وی خدا نمود عیان، خلق را در ظهور پیدا، هستی اوست علت غایی، زانکه عرفان بود سبب اثرا، اوست مظهری کمال عرفان را، وبر محلده دخی بو ابیات کتوردیلر

مثنوی هیچ موجود نیست در عالم، که نشد حقیقت آدم، ذاتِ آدم حقیقت همه چیز، عین حق را حقیقت همه نیز، بستندان عین را بچشم عیان، کشته ظاهر بصورت اعیان، غیر از ودر جهان بیند هیچ، آشکار ونهان نبیند هیچ، لیک این دولتی نه انسانست، بلکه خاص خواص انسانست، آنکه فرمان کرد قهرش باد را، اول الله که آنک قهرینی باده فرمان ایلدی، تا سزایی داد قوم عاد را، تا که عاد قومینه تمام لایقین ویردی، مراد بسزالکلردن اوتری اول قومی باد ایله هلاک ایلدی دیمکدر قوله تعالی واما عاد فاهلکوا بریح صرصر عاتیة سخرها علیهم سبع لیال وثمانیة ایام حسوما فتری القوم فیها صرعی کانهم اعجاز نخل خاویة فهل تری لهم من باقیة، آنکه لطف خویش را اظهار کرد، اول الله که کندو نک لطفینی اظهار ایلدی، بر خلیلش نار را کلزار کرد، کندو نک خلیلی اوزره آتشی کلزار وکلستان ایلدی، قوله تعالی قلنا یا نار کونی بردا وسلاما علی ابراهیم، آن خداوندیکه هنکام سحر، اول عظیم خداوند که سحر وقتی، کرد قوم لوط را زیر وزبر، لوط قومنی زیر وزبر ایلدی مراد آنلری هلاک ایتدی واوستنی آلتنه ایلدی دیمکدر قوله تعالی فلما جاء امرنا جعلنا عالیها سافلها خداوندیکه اولان پاکیزه وحدتدن منشعب در قطع بحر

ایلدی مراد ... منفصل اولان ...

مسلکام وقف معطفدر

سوي او خصمي كه تير انداخته ؛ شول خصم كه آنوك جانبنه تير آتمغـدر
پشه ؛ كارش كفايت ساخته ؛ آنوك ايشنه بر پشه يي كفايت دوشمشدر
يعني آني بر پشه سببي ايله هلاك ايلمشدر ؛ بو قصه زياده روشندر خصمدن
مراد نمرود لعين در كه حق تعالى حضرتي آني بر آقسق سوريسنك سببي ايله هلاك
ايلمشدر ؛ خصي ده اولان يا تحقير ايجوندر بيت نيم پشه بر سر دوشمن گماشت
در سر او چار صد سالش بداشت ؛ سوي او خصمي سبتي آن خداوندي بيتنه
جواب كبي واقع اولمشدر ؛ آنكه اعدا را بدريا در كشيد ؛ ادل الله اعداسني
دريايه چكدي وآنده غرق ايلدي دريادن مراد نيل اولما عنيدر ؛ وبعض كمسنه
مراد درياي قلزمدر ديمش ؛ ناقه را از سنگ خارا بر كشيد ؛ سياه
وحكم طاشدن ناقه يي چكدي يعني ظاهر ايلدي قوله تعالى وجاوزنا ببني
اسرائيل البحر فاتبعهم فرعون وجنوده بغيا وعدوا حتى اذا ادركه
الغرق قال آمنت انه لا اله الا الذي امنت به بنو اسرائيل وانا من المسلمين
مصرع اول ايله حضرت موسى ايله فرعون قصه سنه ؛ ومصرع ثانيسي صالح
پيغمبرك قصه سنه اشارت ايلر كه قوم انلردن معجزه طلب ايتدكلرنده حق تعالى
حضرتي ع . م اسمه بر طاغدن اول ناقه يي بر ياورسي ايله ظاهر ايلدي حضرت
شيخ قدس سره امم سابقه نك احوال وقصه لريني بيان ايلدي تاكه
كندونك كتاب مستطابندن منتفع اولانلرك قلوبنده اولان ا
اعتقاد لطيف ثبات استحكام بوله نته كه حق تعالى حضرتي ع . م اسمه
حبيب اكرمنه خطاب ايدوب ايتدي قوله تعالى وكلا نقص عليك
من انباء الرسل ما نثبت به فوادك ؛ چون عنايت قادر قيوم
كرد ؛ چونكه قيوم قادر عنايت ايلدي ؛ در كف داود آهن موم كرد ؛
داود پيغمبرك كفنده آهني موم يعني موم كبي يومشق ايلدي قوله
تعالى والنا له الحديد ان اعمل سابغات وقدر في السرد واعملوا صالحا

انداخته است وساخته است تعديونده اولمق روشندر مه

پشه ده راده همزه وحدت ايجوندر مه

كف آوج معناسنده در بونده

ان الله بما تعملون بصير ؛ قيوم باقي معناسنه در القيوم هو الذي يقوم
به كل شيء وهو يقوم بنفسه ؛ قيومدن مراد خداي تعالى در كه جميع اشيا
آنكله قايم واو كندو ذاتيله قايم در ؛ با سليمان داد ملك وسروري ؛
سليمان پيغمبره سلطنت وسرورلك وردي ؛ شد مطيع خاتمش
ديو و پري ؛ ديو و پري آنك خاتمنه مطيع اولدي خاتمه اسناد سببنه اسناد
اولنان قبيلدندر زيرا ديو و پري نك حضرت سليمانه اطاعت اتمسنه
سبب اول خاتم اولمشدر ؛ از تن صابر بكرمان قوت داد ؛ صابرك
جسمندن كرملره آزق ويردي ؛ هم ز يونس لقمه با حوت داد ؛
هم يونس پيغمبردن حوته بر لقمه ويردي ؛ مراد حق تعالينك امر شريفيله
ماهي آني بر لقمه كبي يوتدي ديمكدر مصراع اول ايله ايوب پيغمبرك
قصه سنه اشارت ايلر ؛ زيرا صابردن مراد بونده حضرت ايوب در كه
جسم شريفني كوچك قوردلر برايدي قوله تعالى واذكر عبدنا ايوب
اذ نادى ربه اني مسني الشيطان بنصب وعذاب اركض برجلك
هذا مغتسل بارد وشراب ووهبنا له اهله ومثلهم معهم رحمة منا
وذكرى لاولي الالباب وخذ بيدك ضغثا فاضرب به ولا تحنث انا
وجدناه صابرا نعم العبد انه اواب ؛ مصراع ثانيله يونس پيغمبرك
قصه سنه بشارت ايلر قوله تعالى وان يونس لمن المرسلين اذ ابق الى
الفلك المشحون فساهم فكان من المدحضين فالتقمه الحوت
وهو مليم فلولا انه كان من المسبحين للبث في بطنه الى يوم يبعثون
حضرت يونس بطن ماهيده بو تسبيح لسانندن كدرمديكه ؛ لا اله الا
انت سبحانك اني كنت من الظالمين ؛ وهر كيم كه بو كلمه مشغول اولسه
البته بلالردن خلاص بولور بيت وقت خويش بار ذكر بود ذكر يونس

سرور ديده يا مصدر ايجوندر

كرمها ز جمع كرم در قورد بوجقلر مه
مغاسنده در مه
داد فعل ماضي در مه
لقمه ده همزه وحدت ايجوندر مه

ورنه خود بود اندر شکم حوت یونس ، بنده گر دائره بر سر می نهد ، بو بندنک
باشی اوزده اره قور ، دیکری با تاج در سر می نهد ، بر غیرسنک بلنده تاج قور ، بنده دن
مراد ذکریا پیغمبردر یهودیلودن فرار ایدوب بر اغاجک ایچنه کیروب خلاص بولمش
ایکن ابلیس لعینک دلالتیله اغاج ایچنده ایکن باشندن ایاغنه وارنجه آنی
اره ایله ایکی بچدیلر ، دیکریدن مراد ارباب دولتدن هر قنقیسی مراد اولنورسه
جائزدر ، اره بچمک معناسنه در ، او سلطان هرچه خواهد آن کند ، سلطان
اودر هر نه استرسه آنی ایلر ، یفعل الله ما یشاء ویحکم ما یرید ، عالمی را در دمی
ویران کند ، بتون عالمی بر دمده ویران و خراب ایلر ، نتکه طوفانده ایله اولمشدر ،
مراد باری تعالینک فاعل مختار و حاکم مطلق ایدوکن اشعاردر ، هست
سلطانی مسلم مر ورا ، سلطانلق اکا مسلم لایق در ، نیست کس را زهره
چون چرا ، کمسنک چون چرا دیمکه یوقدر ، مراد لا یسئل عما یفعل وهم
یسئلون ، حسبنجه حق تعالینک خصوصنده سؤال وجوابه کمسنک
کفتاره اقتداری اولمدوغن بیان در چون نیچه جرا نیچون معناسنه در ، آن یکی را
گنج و نعمت می دهد ، اول برینه لطفیله کنج و نعمت ویرور ، وان دکر را رنج
و زحمت می دهد ، و اول برینه حکمتیله رنج و زحمت ویرور مراد کمینه مال و
نعمت و کمینه رنج و زحمت ویرور دیمکدر ، آن یکی را زر صد همیان دهد ،
اول برینه یوز همیان آلتون ویرر ، مراد پادشاهلر و قارون کبی غنی اولنلردر
همیان بوندہ کیسه معناسنه در ، دیکری در حسرت نان جان دهد ،
بو غیرسی زیاده فقر و احتیاجندن نان حسرتندن جان ویرر ،
آن یکی را پوشیده سنجاب و سمور ، اول برسنی زیاده غنا و کمال قدرتندن
سنجاب و سمور کیمش ، دیکری خفته برهنه در تنور ، بر غیرسنی زیاده
فقر و احتیاجندن تنورده عریان یاتمش ، ابو الدردا حضرتلرینیچون روایت
اولنور غازا اداالیمک وقتنده خاتونی تنورده یاتوردی مکر کیجک

اولمدیغیچون

بنده ده هوه وحدت ایچوندر
منه

اکثر نسخه ده تاج بر سر واقع اولور
لیکن قافیه بولنمز در سر کرکدر
قافیه بولنه
منه

در دمیده یا وحدت ایچوندر
منه

مر واده مرتحسین لفظ ایچوندر
اولق روشندر اصل مر ورا
اولمغدن رانک ضمه سیله
منه

سمور وزنی ایچون
مخفف اوقنور
منه

اولمدغیچون که ایکیسی بر آنده غازلرنی ادا ایلدیلر ، آن یکی بر پشت کنجا و رنج
اول برسی کنجا رنج دوشکی اوزره یاتمش ، آن یکی بر خاک خواری کرده
رنج ، اول برسنی خوارلق خاک اوزره بوزلنمش مراد فقر کز غنت
کورنمش دیمکدر رنج قالیجه که پادشاهلر دوشنور رنج بوز معناسنه
درکه هم فارسی هم عربی در ، آن یکی بر تخت با صد عز و ناز ، اول برسی
تخت اوزره یوز عز و ناز ایله ، آن دیکر کرده دهان از فاقه باز ،
اول برسی فقر احتیاجندن آغزنی آچمش که بر بیچک نسنیه قادر دکلدر
طرفة العین جهان بر هم زند ، بر طرفة العین ده جهانی بر برینه اورر
و خراب و یباب ایلر ، کس نمی یارد که اینجا دم زند ، کمسنه قادر اولمزکه
بونده دم اوره بلکه جمیعاً حکم و فرماننه سر فرو ایدوب مطیع و منقاد
اولمشلردر ، آنکه با مرغ هوا ماهی دهد ، اول الله که هواده پرواز ایدن
مرغه ماهی ویرور ، بنده کان را دولت شاهی دهد ، بنده لرینه شاهلق
دولتنی ویرر ، مراد جمیع خصوص حکم الهی یه مفوض و مسلم ایدوکن اشعاردر ،
بی پدر فرزند پیدا او کند ، بدرسز فرزندی اول الله پیدا و ظاهر ایلر ،
طفل را در مهد کویا او کند ، بشکده طفلی اول الله کویا ایلر ، فرزنددن مراد
حضرت عیسی در که بدرسز خلق اولنمشدر قوله تعالی ان مثل عیسی عند الله
کمثل آدم خلقه من تراب ثم قال له کن فیکون طفلدن مراد بینه حضرت عیسی
اولمق جائزدر قوله تعالی فاشارت الیه قالوا کیف نکلم من کان فی
المهد صبیا قال انی عبد الله اتانی الکتاب وجعلنی نبیا
و یوسف پیغمبرک قصه سنده مذکوردر که زلیخا حضرت یوسفه بهتان
اتدکده حضرت یوسف اول بهتاندن خلاص بولمق ایچون ایتدی
درت آیلق بشکده بر طفل وار درکه اول وقت اول خانده بزمله بیله
ایدی آنی کتوردک که بنم پاکلکمه اول طفل شهادت ایلر باذن الله تعالی

نا مهی ده یا وحدت ایچوندر

مهد بشک معناسنه در
منه

او لطفل ایتدي قوله تعالی ان کان قمیصه قدّ من قُبل فصدقت وهو من الکاذبین وان کان قمیصه قد من دبرٍ فکذبت وهو من الصاد قین

طفلدن مراد بو طفل اولمق جائزدر • مرده صد ساله را حي میکند •

یوز یللق اولیي دیري ایلر • این بجز حق دیکری کي میکند • حق تعالي

حضرتندن غیریسي قجن ایلر • مرده صد ساله دن مراد عزیر پیغمبر درکه

بر چوریمش استخوانني کوربن ایتدي بو استخوان تکرار نیجه حیات بوله

حق تعالي حضرتي کمال قدرتني آکا بلدرمکیچون اوروه آنک روحني قبض

ایدوب یوز یل آنی اول حال اوزره قودي یوز یلدن صکره امر حق ایله

حیات بولوب اندن صکره نیجه زمان دیري اولدي قوله تعالی او

کالذي مر علی قریةٍ وهي خاویة علی عروشها قال انّی یحیي هذه الله بعد

موتها فاماته الله مائة عامٍ ثم بعثه قال کم لبثت قال لبثت یوماً او بعض

یومٍ قال بل لبثت مائة عامٍ فانظر الی طعامک وشرابک لم یتسنه و

انظر الی حمارک ولنجعلک آیةً للناس وانظر الی العظام کیف ننشزها

ثم نکسوها لحماً فلما تبین له قال اعلم ان الله علی کل شيء قدیر • صانعي

کز طین آدم میکند • آنک کبي بر صانع درکه طیندن آدم ایلر • قوله تعالی

اذ قال ربک للملائکة انّي خالق بشراً من طین • بنجم را رجم شیاطین میکند

بنجم شیاطینه رجم ایلر قوله تعالی ولقد زیّنّا السماء الدنیا بمصابیح وجعلناها

رجوماً للشیاطین واعتدنا لهم عذاب السعیر • از زمین خشک رویاند

کیاه • قوري یردن اوت بتوردر • قوله تعالی اولم یروا انا نسوق الماء الی

الارض الجرز فنخرج به زرعاً تاکل منه انعامهم وانفسهم افلا تبصرون •

آسمانرا بیزاو وارد نکاه • آسمانه دخي اول خدا نکاه طوتر یعني قدرتیله

حفظ ایلر قوله تعالی ان الله یمسک السموات والارض ان تزولا ولئن

زالتا ان امسکهما من احدٍ من بعده انه کان حلیماً غفوراً • هیچ کس در

ملک

صانعي ده یا وقت نوعته در مه

در ملک او انبازي نی • هیچ کسه آنک حکم وملکنده شریک دکلدر انباز

شریک معناسنه در • لا اله الا الله وحده لا شریک له له الملک وله الحمد وهو

علی کل شيءٍ قدیر • قول او را لحن ني وسازني • آنک سوزینک صوتي

یوق وتبدیلي یوقدر • مراد حق تعالي حضرتنک کلام شریفي حرف وصوتدن

منزه اید وکني اشعار در

در نعت رسول سید الکونین صلی الله علیه وسلم

سید الکونین وختم المرسلین • اول رسول ایکي عالمک سیدیدر ومرسل پیغمبر

لرک ختمیدر قوله تعالی ما کان محمد ابا احدٍ من رجالکم ولکن رسول الله

وخاتم النبیین وکان الله بکل شيءٍ علیماً • مراد خاتم النبیین اید وکن

اشعار در نته که کندولرک الفاظ دررباراندندر • لا نبي بعدي

آخر آمد بود فخر الاولین • اول رسول اکرچه جمیع انبیادن رسلدن صکره

کلدي • لیکن اول کلن پیغمبرلرک فخر کزیده سي اولدي • زیرا اندن

اشرف ومکرم بر کمسه خلق اولنمدي رحمة للعالمین اول اولدي

مثنوي خواجهٔ دنیا ودین کنج وفا • صدر وبدر هر دو عالم مصطفا •

آفتاب شرع دریاي یقین • نور عالم رحمة للعالمین • مهترین

وبهترین انبیا • رهنماي اصفیا واولیا • پیشواي این جهان

وآن جهان • مقتداي آشکار ونهان • هردو کیتي از وجودش

نام یافت • عرش نیز از نام او آرام یافت • آنکه آمد نه فلک

معراج او • اول رسولکه نه فلک آنک معراجي کلدي یعني جسماني

معراج شریفده نه فلکدن کزدیلدي • انبیا واولیا محتاج او • انبیا

واولیا آنک محتاجیدر مثنوي همه انبیا در پناه وبند • مقیم درکاه

وبنده • او بمهر منیر وهمه اختر اند • او سلطان ملک وهمه لشکر اند ••

شد وجودش رحمة للعالمین • آنک وجود شریفي عالمه رحمت

اولدي نته کم حق تعالي حضرتي بیورمشدر وما ارسلناک الا رحمة

للعالمین

سعن صوت معنا سندور سائر بونده ترتیب و وزن سعنا سندور

مسجد اوشد همه روی زمین • جمع یریوزی آنک مسجدی اولدی • زیرا
ناسک جمیعسنه پیغمبر کوندرلدی • سایر انبیایه بو قدر رفعت و بو شأنت
ورتبت ویرلمدی • آنک یارش بود ابوبکر و عمر • اول رسولکه ابوبکر و عمر
رضی الله عنهما آنک یاری ایدی • از سر انکشت اوشق شد قمر • آنک مبارک
برمغی اوجندن قمر ایکی پاره اولدی قوله تعالی اقتربت الساعة وانشق
القمر بیت چو غرش بر آهیخت شمشیر بیم • بعجز میان قمر زد دو نیم
بعض نسخه ده بویله واقع اولور • آنکه شد یارش ابوبکر و عمر • حقیقتده بر در
آن یکی او زار رفیق غار بود • او بوی که مراد ابوبکر در رفیق غار ایدی قوله تعالی
ثانی اثنین اذ هما فی الغار • کعبهٔ معظمه دن مدینهٔ منوره یه هجرت
واقع اولدوغی کیجه بر مغارده پنهان اولدیلر کفار خاکسار هر نقدر که
جست وجوی ایلدیلر آنلردن اصلا نشان واثر بولمادیلر مثنوی
خواجهٔ اولکه یار غار اوست • ثانی اثنین اذ هما فی الغار اوست •
صدق و دین صدیق اکبر قطب حق • برده در صدق از ره معنی سبق •
هر چه حق از بارگاه کبریا • ریخت در صدر شریف مصطفا • آن همه
در سینهٔ صدیق ریخت • لاجرم تا بود از و تحقیق ریخت • چون عمر
مو یلیه بدید از قدر او • کفت کاشی آن موی من در صدر او • وآن دیکر
لشکر کش ابرار بود • و اول بری که مراد عمر حضرتی در ابرارک لشکر کش
و سرداری ایدی • زیرا عجم و اکثر ممالک آنک خلافتی زماننده فتح اولدی
ابرار دن مراد اصحابدر ابرار برک جمعی در بانک فضیلهٔ انوکه معلنددر
مثنوی خواجهٔ شرع آفتاب جمع دین • ظل حق فاروق اعظم شمع دین •
ختم کرده عدل و انصاف بحق • در فراست برده از یاران سبق •
کار دین از عدل او انجام یافت • نیل جنبش زلزله آرام یافت •
زانکه دارد بر صراط اول کذر • هست او از قول پیغمبر عمر • آنکه اول خلوهٔ

انکشت کاف فارسنک فتحیله پرمق معناسنده در
غار مغاره معناسنده در
لشکر کش وصف ترکیبی در

اول خلوهٔ دار السلام • او بدست آرد زهی عالی مقام • صحبتش بودند
عثمان علی • عثمان و علی رضی الله عنهما اول رسولک صاحب و مصاحبی
ایدیلر بودند بونده اولدیلر معناسنه دخی جائزدر • بهر آن کشتند در عالم
ولی • آندن اوتوری عالمده ولی و اولی اولدیلر مثنوی خواجهٔ سنت که
نور مطلقست • بل خداوند دو نور برحقست • آنکه فوق بحر عرفان آمدست
صدر دین عثمان عفان آمدست • رفعتی کان رایت ایمان کرفت •
از دل پر نور ذو النورین کرفت • سید سادات کفتا بر ملک • شرم دارد
دائم از عثمان ملک • از امیر المؤمنین عثمان کرفت • رونقی کان عرصهٔ
کونین کرفت • ان یکی کان و حیا و حلم بود • اول بری حیا و حلمک کان
ایدی • مراد عثمان ابن عفاندر • وآن دیکر باب مدینه علم • اول بری علم
شهرینک قپوسی ایدی • نتکیم مشهوردر • انا مدینة العلم وعلی بابها •
مثنوی خواجهٔ حق پیشوای راستین • کوه حلم و بحر علم و قطب دین •
ساقی کوثر امام رهنمای • ابن عم مصطفا شیر خدای • مرتضی و
مجتبی جفت بتول • خواجهٔ معصوم داماد رسول • در بیان
از ره غوری آمده • صاحب اسرار سلونی آمده • مقتدای دین
باستحقاق اوست • مفتی مطلق علی الاطلاق اوست •
آن رسول حق که خیر الناس بود • اول حقک رسولی که ناسک خیریسی ایدی
بلکه جمیع عالمک خیر و کزیده سی ایدی • عم پاکش حمزه و عباس بود •
آنک پاک عمی حمزه و عباس ایدی • مراد عمی لوندن ایمانه کلمش
همان بو ایکیسی ایدوکین بیان در • هر دم از صد درود و صد سلام
هر دم بزدن یوز درود و یوز سلام • درود السلک معناسنده در •
بر رسول و آل و اصحابش تمام • رسول اوزره و آنک تمام و جمیع
آلی و اصحابی اوزرینه اولسون و مناقب ائمهٔ دین رضوان الله علیهم اجمعین

صاحبش و مصاحب حضرت رسول ایدی
کشتند بونده شدند معناسنده در
مدینه ده حمزه یا بیلورلکن با ساکن اوقونور بوتک اشنا ... مثنویده جو قدر
بتول اردن احترازا ایدن عورت
سلونی تعالی الوش ... تقدیره سلونی

آن امامان كم كردند اجتهاد ٭ اول عظيم القدر امامل كه شرع شريف ودين
منيفك رونقي وتقوي‌ايچون قرآن عظيم وحديث شريفده سعي
واجتهاد ايلديلر ٭ رحمت حق بر روان جمله باد ٭ حق تعالينك رحمتي جميع
سنك روحي اوزره اولسون ٭ امامان جمع امامدر فارسي قاعده‌سي
اوزره انده اولان يا وحدت تعظيم ايچون در ٭ روان بونده روح معناسنه‌در
وباد بونده امر غايب در ٭ بو حنيفه بود امام باصفا ٭ امامل‌دن برسي امام
ابو حنيفه كنديسي در ٭ آن سراج امتان مصطفا ٭ اول مصطفانك امتلر
ينك سراجيدر مراد بودركه سراج امتي حسبيله حضرت رسولك صلى الله
عليه وسلمك امتنك سراج ايديكه قصر اسلامه اندن شعلع ونور
ايرشدي زيرا حبيب اكرم حضرتي آنك حقنده سراج امتي ديمشدر
امت بونك معناسنه در ٭ امتان جمع امت در قاعده فرس اوزره
امتان ذكري قرون اعتباري اوزره در ٭ باد فضل حق قرين جان او ٭
حق تعالينك فضل واحساني آنك روح شريفنه قرين اولسون
شاد باد ارواح شاكردان او ٭ آنك شاكردلرينك روح‌لري رحمت
حقله شاد اولسون ٭ صاحبش بو يوسف قاضي شده ٭ ابو يوسف
قاضي آنك مصاحبي اولمش بوهم وجه در ٭ آنك مصاحبي قاضي
اولمش بو يوسف در بونك اصلي ابو در ٭ وز محمد ذو المنن راضي
شده ٭ ومحمددن احسان صاحبي الله راضي اولمش ذو المنن دن
مراد الله تعالى حضرتي در ومنن جمع منت در نونك تشديدي‌كه بونده
احسان معناسنه‌در حين سعادت مثنوي شرحنده ذكر اولنمشدر
داود طايي حضرتي كه مشايخ عظامدن در حضرت ابو حنيفه‌نك
شاكردي ايدي ابو حنيفه حضرتي وفات ايتدكدن صكره محمد
وابو يوسف شول مسئله‌ده كه اشكال واقع اولوردي داود

طايي

اصل ابو حنيفه در كه الف حذف اولنمشدر منه

سراج چراغ معناسنه در منه

باصفا ايديكم اسم شريفي نعمان وپدرلرينك اسم شريفي ثابت در. رضي الله عنه ابو حنيفه

فضل احسان معناسنه در منه

طايي حضرتنه كلوب سؤال ايلرلردي داود طايي حضرتي سوز محمدك
اوله ٭ سخن محمدست كفتي ٭ يعني بو خصوصده سوز محمدك بويدر
ديردي حال بوكه سوز ابو يوسفك اوله ٭ سخن اينست كفتي سوز بودر ديردي
ليكن ابو يوسفك نامني ذكر ايلمزدي ٭ وآكه متوجه اولمزدي آنلردن بركره
ابو يوسف نيچون رعايت اتمزسكوز ديدي داود طايي حضرتي جواب
ويروب ايتديكه ٭ ايكي سببدن بري بوكه استادي ابو حنيفه حضرتنه مخالفت
ايلمشدر زيرا ابو حنيفه حضرتلري حبسي قبول ايدوب قضايي قبول
ايلمدي تو قضايي قبول ايلدي ٭ بيت بو حنيفه قضا نكرد وبمرد
تو بميري اكر قضا نكني ٭ وبري بوكه ابو يوسف علمي دنيانك عزت
واعتباري ايچون تحصيل ايلمشدر رهمان بر خصوصده استادنه
مخالفت ايدن بو قدر اهانته مستحق اولمق بس هر آدم كه استادنه
مخالفت وعداوت ايدوب ضررنه قصد ايدن كمسنك حالي
عجب نيچه اوليردر ايمان سز اولمسي مقرردر مكر كه حق تعالى حضرتي
لطف ايده ٭ وشرعة الاسلام شرحنده مسطوردر ٭ ان احق الحقوق
حق التعليم ٭ ومولانا جامي حضرتي شيخ الاسلام عبد الله دن
نقل ايدوب ايدركه شيخ الاسلام بيورمشدركه هر كيم كه كندنك
اوستاديكه جفا ايدوب بغض ايده سن آني دوست طوتمه‌سن
كلبسندن يكدر ٭ شافعي ادريس مالك با زفر ٭ امامل‌دن
برسي شافعي دركه اسمي ادريس در وبري مالك وزفرله يعني بري امام
مالك وبري امام زفردر ٭ يافت زينت دين احمد زيب وفر ٭
احمدك ديني مراد دين اسلام در ٭ آنلردن زيب وزينت وفر
وقوت بولدي احمددن مراد حبيب اكرم حضرتلري در صلى الله عليه
وسلم امامل‌دن بري احمد حنبلي ايكن آني ذكر ايلمدي مذكور اولان

زيب زينت وفر قوت ولطافت معناسنه استعمال اولنور منه

امامله نسبت آنك مذهبنك شيوعي اولمدوغيچون ، روح شان در
صدر جنت شاد باد ، جنت صدرنده آنلرك روحي شاد اولسون ،
قصر دين از علم شان آباد باد ، دين قصري آنلرك علمندن معمور اولسون ،
در عذر گناه ميگويد پادشاها جرم ما را در گذار ، اي پادشاه بزم
جرملرمزي عفو ايله ، ما گنهكاريم و تو آموزگار ، بز گناهكارز وسن غفارسن
تو نيكوكاري و ما بد كرده ايم ، سن ايو ايشلوكسن زيرا كرمكدن گناهلرمزي
عفو ايدرسن وحال بوكه بز يرامز ونا معقول ايلمشز كه سنك كبي عظيم
پادشاهدن خوف وحيا ايتميوب بونك كبي قبيح گناهلر ارتكاب
ايلرز ، جرم بي پايان بي حد كرده ايم ، پايانسز وحدسز جرم ايلمشز
بعض نسخه ده بويله واقع اولور ، جرم بي اندازه وصد كرده ايم ، اما نسخهء
اول اولي در بيت تو بنياد ما خالف از يكديگر ، كه تو پرده پوشي و ما پرده در
سالها در فسق و عصيان گشته ايم ، نيجه يللر يعني زياده چوق زمان فسق و
عصيانده اولمشز ، آخر از كرده پشيمان گشته ايم ، آخر قبيح ونا
معقول عملدن پشيمان اولمشز ، روز و شب اندر معاصي بوده ايم
روز و شب معصيتلرده اولمشز ، غافل از يؤخذ بالنواصي بوده ايم
يؤخذ بالنواصيدن غافل اولمشز ، قوله تعالى المجرمون بسيماهم فيؤخذ بالنواصي
والاقدام ، قيامتده كافرلر علامتلريله معلوم اولور پس آلنلرين وزنخ
اوك صاچلري و آياقلري ايله طوتلوب دوزخه آتيلور ، مراد دوزخدن
غافل اولوب عاصي اولمشز ديمكدر ، دايما در بند عصيان بوده ايم ، دايما
عصيان قيدنده اولمشز ، همقرين نفس و شيطان بوده ايم ، هم
نفس شيطانه قرين ومصاحب اولمشز بلكه بنده كبي آنلرك امرنه
اطاعت اوزره ايز بيت نمي تازد اين نفس سركش چنان ، كه عقلش
تواند گرفتن عنان ، بو گنه تكه گشته بوما ساعتي ، بوم اوزرينه گناهسز
بو ساعت

در گذار امر حاضر در
آمرزكار غفار معناسنه در
مه

كشته كاف فارسيله بولنده
شده معناسنه در
مه

معاصي جمع معصيت
مه

نواصي جمع ناصيه در
آلن معناسنه در
مه

ساعتي ده يا وحدت
ايچوندر
مه

بو ساعت گچمشدر ، با حضور دل نكرده طاعتي ، حضور قلبله بر طاعت
ايلمشز ، بود آمد بنده را بگريخته ، طاعتدن فرار ايلمش بنده قپوكه
كلدي ، آب روي خود بعصيان ريخته ، حال بوكه عصيان ايله كندونك
يوزي صوييني دوكمش ، بو هم معنادر عصيان سببيله كندونك آب
رويني دوكمش ، رباعي الهي عبدك العاصي اتاكا ، مقرا بالذنوب
قد دعاكا ، وان تغفر فانت لذاك اهل ، وان تطرد فمن يرحم سواكا ،
بيت ور از جهل غايب شدم روز چند ، كنون كامدم در برويم مبند ،
مغفرت دارد اميد از لطف تو ، سنك لطفكدن مغفرت اميد
طوترز ، زانكه خود فرموده لا تقنطوا ، زيرا كنديك لا تقنطوا بيورمشسن
قوله تعالى قل يا عبادي الذين اسرفوا على انفسهم لا تقنطوا من رحمة الله
ان الله يغفر الذنوب جميعا انه هو الغفور الرحيم ، بحر الطاف تو بي پايان
بود ، سنك بحر الطافك درياسي بي پاياندر ، نا اميد از رحمتت
شيطان بود ، سنك رحمتكدن نوميد شيطاندر ، بود ايكي محلده
است معناسنه اولمق روشندر ، اولور معناسنه اولمقدن ، نفس شيطان
زد كريما راه من ، اي كريم نفس شيطان بنم يولمي اوردي ، مراد بو ايكيسي بني سنك
عبادتكدن دور ايلدي ، رحمتت بايد شفاعتخواه من ، بنم شفيعم سنك
رحمتك اولور مثنوي نمي تازد اين نفس سركش چنان ، كه عقلش
تواند گرفتن عنان ، كه با نفس شيطان بر آيد بزور ، سود پلنگان نيايد
زمور ، چشم دارم كز گنه پاكم كني ، اميد طوترم كه بني گناهدن پاك
ايدهسن ، پيش از ان كاندر جهان خاكم كني ، اندن اول كه بني جهانده
خاك ايلرسن ، بو هم معنادر اندن اول كه بني جهانده خاك ايدهسن
مراد قبل الموت بنم توبمي قبول ايدوب عفو و مغفرتك آبيله بني گناهدن
پاك ايله ديمكدر ، چشم بونده اميد معناسنه در ، اندر ان دم كز بدن

فرموده ده هاء خطاب ايچوندر
مه

رحمتت تاء ثانيه خطاب ايچوندر
مه

شفاعتخواه وصف تركيبي در
مه

جانم بري اول دمده كه بدغدن جاني ايلدرسن از جهان با نور
ايمانم بري جهاندن بني ايمان نوريله ايلدرسن مثنوي خداوندكارو
نظركن بجود كه جرم آمده ازبندكان در وجود گناه آيد از بندۀ خاكى
باميد عفو خداوندكار مرانيز فساري زروي توبس دلى نرمسارم مكن بيني
كس در نكوهش نفس اماره ميگويد عاقل آن باشد كه او
شاكر بود عاقل اولكسه در كه جميع خصوصده اوشاكر اوله وانكهي
برنفس خود قادر بود واندن صكره كندو نفسي اوزره قادر
وغالب اوله نفسه قدرت اخلاق ذميمه نك ازاله سيله ميسر اولد
غن اشعار ايتمك ايچون بوسمته سلوك ايلدي هركه خشم خود فرو
خورد اي جوان هركيم كه كندو خشمني يوتدي يعني غضبني دفع ايلدي
والكاظمين الغيظ والعافين عن الناس زمره سنده اولمق اميديله
باشد او از رستگاران جهان اولكسه جهانك قورتلمشلرندن اولور
مثنوي نگويم چو جنگ آوري باي دار چو خشم آوري عقل برجاي دار
تحمل كند هر كرا عقل هست نه عقلى كه خشمش كند زيردست چو لشكر
برون تاخت خشم از كمين نه انصاف ماند نه تقوى نه دين آن بود
ابلهترين مردمان مردمك ابله رگي اولكسه در كس كوزبي نفس و
هوا باشد دوان هوانك آردندن يلبجي اولا مراد نفس پرست وهوا
پرست اولاد يمكدر بعض نسخه ده كز پي به كس واقع اولوب معني بويله او
لور كه او نفس وهوا آردنجه يلبجي اولا وآن كهى بندار دآن تاريك راي
وآندن صكره اول تاريك ونامعقول رايلو صانور خواهد امرزيدش آخر زرى
عاقبت خداي تعالي آني بارلغيب در بو خود فكر محالدر گرچه درويشي بود
سخت اي پسر اي پسر اگرچه درويشلك سخت ومشكل در
هم ز درويشي نباشد خوبتر هم درويشلكدن لطيف وخوب دكلدر

بيت

در بيان صفت مرد عاقل

عاقل اولور اولور بو وجه اوزره باشلمك معناسنه اعتبار اولنمش فعل مضارع اولور منه

وانكهي يه يا زايد در

خشم خانك فتحيه فصيح ديلنده وكسريله عوام ديلنده منه

رستكاران جمع رستنده در بركلمه نك آخرنده كاف اولور جمع اولندقده بركاف خارجي زياده قلنور منه

تاريك راي احمق وسفيه معناسنه استعمال اولنور منه

درويشي ده يا مصدريه در

بيت چو مي بگذرد ملك وجاه وسرير نبرد از جهان دولت الا فقير
نگهباني ملك ودولت بلاست گدا پادشاهست ونامش گداست
كه او رانفس سركش رام شد هركيم كه سركش نفسي كه رام ومطيع اولدي
از خردمندان نيكونام شد ايواولو عاقللردن اولدي بعض نسخه ده شوم
واقع اولوب معني بويله اولور هركيم كه آنك شوم نفسي اكه رام منقاد اولدي
بعض نسخه ده سركش يرينه توسن واقع اولوب حرون معناسنه تاء فتحيه
وضم ايله لغتدر در رياضت نفس بد را گوشمال رياضتده بو امر
نفسك قولغني بور ودرانى زبون ايله تا نبيند از وزر اندر وبال
تاكه سني وباله وگناهه داخل ايتميه هركه خواهد تا سلامت ماند او هركيم كه
استر تا اول سلامت قله از جميع خلق رو پنهان كند او اولكسه خلقك
جميعسندن يوز دوندره بو ختم معنادر يوزدوندرسون بيت بسر
آنكه برافتادگان نبخشايد كه گرز پاي درآيد كسش نگيرد بعض نسخه ده
مصراع اول بويله واقع اولمشدر نفس را ده گوشمال رياضتده
نفسه گوشمال ويروبنا دبب ايله السلامة في الوحدة اسيرز را
مردمانرا اسير از خواب دان جميع آدمي ملري خواب وغفلتده
بيل خواب دن مراد زياده غفلت در گشت بيدار انكه اورفت
از جهان بيدار اولدي اولكسه كه او جهاندن گتدي مراد الناس
نيام فاذا ماتوا انتبهوا حسبنجه جميعا خلق عالم خواب غفلتده ايدو
كين اشعار در آنكه رنجاند ترا عذرش بپذير اولكه كه سني رنجيده
ايلر العذر عند كرام الناس حسبنجه آنك عذرني قبول ايله تا ببابي
مغفرت بروي مكيسير تاكه حق تعالي حضرتندن مغفرت بولهسن
آنك اوزرينه طوعه يعني عذرني رد ايدوب آنيچه پريشان خاطر
ايلمه حاصل معني حق تعالي حضرتنك مغفرتنه وصول بولمق استرسك

سرکش وصف ترکیبی در منه

گوش مال مقدم مفعول مالیدندن امر حاضر در مالیدن منه

جمع مضاف در

٢ در رياضت

دان امر حاضردر منه

فاذا ماتوا ده موتوا قبل ان تموتوا معناسي اعتبار اولنورسه بو ايدو خلق عالم خواب غفلتده اولياء الله دن غيري منه

سنی رنجیده خاطر ایده نک عذرنی قبول ایله دیمکدر • حق ندارد
دوست خلق آزار را • حق حضرتی ظالم و موذیی دوست طوتمز •
نیست این خصلت یکی دین دار را • بر دیندارک بو خصلتی یوقدر •
مراد مؤمن کامل اولان انسان خلق آزار اولمز بلکه خلق آزار اولان
کمسنه مؤمن کامل اولمز دیمکدر • از ستم هر که دلی را ریش کرد • هر کمسنه که
اوظلمدن بر کوکلی مجروح ایلدی • آن جراحت بر وجود خویش کرد •
معنی ده اول جراحتی کندو وجوداوزره ایلدی • ستم کر جفا بر تن خویش
کرد • نه بر جان مسکین درویش کرد • هر که دربند دل آزاری بود •
هر کیم که دل آزارلق قیدنده اولور • در عقوبت کار او زاری بود • عقوبتده
آنک ایشی فغان اولور • ای پسر قصد دل آزار مکن • ای پسر دیل آزارلق
قصدین ایلمه • وز خدای خویش بیزاری مکن • و کندو خداکدن بیزارلق
ایلمه مراد ان الله لا یحب الظالمین • حسبنجه ظلم سببی ایله حق تعالی
حضرتی کندکدن بیزار ایلمه دیمکدر • نام مردم جز بنیکوئی مبر •
خلقک نامنی ایلکدن غیری ایله انمه • کر همی خواهی که کردی معتبر • اکر استر
ایسک که حق و خلق قتنده معتبر و محترم اولاسن • بعض نسخه ده بو
بیتک مصراع ثانیسی مصرع اول واقع اولمشدر مثنوی رفیقی که عادت
شده امر نیک نام • دو چیست از وی رفیقان حرام • یکی آنکه
مالش بباطل خورند • دوم آنکه نامش بغیبت برند • قوت
نیکی نداری بد مکن • اما ایلکه قوت طوتمز ایسک کمسیه ضرر و
قباحت ایلمه • بر وجود خود ستم بی حد مکن • کندو وجودک اوزره
نهایتسز ظلم ایلمه • زیرا لیس الانسان الا ما سعی
حسبنجه غیره ایتدوکک ظلم و طور حقیقتده کندو نفسکه در •
خیر الناس من ینفع الناس حسبنجه ناسک ایوسی اولدر که ناسه

نفعی

نفعی اولا بیت جوانمردا اگر راست خواهی ولیست • کرم پیشه شاه مردان
علیست • زو زبان از غیبت مردم ببند • یعنی خلقک غیبتندن
دلکی بغله • تا نبینی دست و پای خود ببند • تا قیامتده کندو دست
پایکی بنده کورمیه سن • مراد غیبت سبب عذاب دوزخ ایدوکین بیاندر
مثنوی بدوزخ برد مدبری را گناه • که پیمانه پر کرد و دیوان سیاه
دگر کس بغیبت پیش میرود • مبادا که تنها بدوزخ رود • هر که از غیبت
زبانش بسته نیست • هر کیم که آنک زبانی غیبتدن بغلنمش دکلدر •
انچنان کس از عقوبت رسته نیست • انجلین کمسنه عقوبتدن قورتلمش
دکلدر • الغیبة اشد من الزنا در فوائد خاموشی میگوید ای برادر گر تو
عشق حق طلب • ای برادر اگر سن حق طلب ایدیجی ایسک • جز بنوبان
خدا مکشای لب • یعنی خدانک فرمانندن غیریه آچمه • حق سوزدن
غیری سویلمه دیمکدر حق طلب وصف ترکیبی در طلبی تقدیرنده در که عشقیده
اولان یا خطاب اکه مصروفدر • گر خبر داری ز حی لا یموت • اگر حی
لا یموتدن خبر طوتر ایسک حی لا یموت ابدی اولمز دیری معناسنه در که
مراد باری تعالی حضرتیدر • بر دهان خود بنه مهر سکوت • کندو دهانک
اوزره سکوت مهرینی قو • الزمان زمان السکوت • وملازمة البیوت •
والتوکل علی الحی الذی لا یموت • ای پسر پند و نصیحت گوش کن •
ای پسر پند و نصیحت استماع ایله • گر نجات بایدت خاموش کن • اگر عذاب
و بلادن تمام نجات و خلاص کورک خاموش اول • کن نجاتی شو معناسنه در •
هر کرا گفتار بسیارش بود • هر کیم که آنک سوزی چوق • ولایعنی چوق
سویلیه من کثر کلامه کثر ملامه • دل درون سینه بیمارش بود • آنک قلبی
سینه سنی الجنده بیمار اولور • هر کراده ی الغفلی نداید بر • عاقلان را پیشه خاموشی
بوده عاقللرک پیشه و عادتی سکوتدر • بو جمله و بو در عاقلی پیشه و عادت

پذیر امر حاضردر
مکیر نهی حاضردر
خلق آزار وصف ترکیبیدر
دین دار وصف ترکیبیدر
دل آزار وصف ترکیبیدر
مکن نهی حاضردر
مبر نهی حاضردر
کودی بونده شوی معناسنده در
خاطر ما را مرنجان ای پسر
ور نه خوردی زخم بر جانا ای پسر

سكوتدره زيرا البلاء موكل بالنطق ، وحضرت على بيورمشدر سكوت
اللسان سلامة الانسان ، بيت ، جاهل فراموشي بود ، جاهلك
بيشه وعادتي فراموشلق در ، بود بونده الست معناسنه در ، خاموش
از كذب وغيبت واجبست ، كذب وغيبتدن سكوت واجبدر ،
لا كرامة للكذوب من ترك كلمة من الغيبة احب الى الله من الف
ركعة ، بيت زبان آمد از بهر شكر وسپاس ، بغيبت نكرداندش حق
شناس ، ابلهست آن كو بگفتن راغبست ، ابلهدر اولكه
او كذب وغيبت سويلمكه راغب ومايلدر ، مثنوي چه خوش گفت
ديوانه ٔ مرغزی ، حديثي كز ولب بدندان كزي ، من از نام مردم
بزشتي برم ، نگويم بجز غيبت مادرم ، كه دانند پروردگان خرد
كه طاعت همان به كه مادر برد ، وسلسلة الذهبده مسطوردر
مصطفا كش جوامع الكلمست ، كه بدان سلك شرع منتظمست ،
بعد من كان يومنا بالله ، وبيوم ينال فيه جزاه ، كو همه صدق بي تفاوت
سفت ، فليقل خيرا او ليصمت گفت ، خير كو ورنه خاموش كن
هر چه جز خير از آن فراموش كن ، هر كه دانا بود بانكه خداهست
بينا بهر كس وشناست ، واكر از خير دم زند بكس ، كند او را سؤال در محشر
هر چه كويد بعقل كويد وهوش ، ورنه باشد زگفت وكو خاموش ،
اي برادر جز ثناي حق مكو ، اي برادر حق تعالى حضرتلرندن غيري
برسوز سويلمه ، قول حق را از براي دق مكو ، دق وغمزدن اوتري حق سوزي
سويلمه ، هر كه در بند عبارت ميشود ، هر كم كه فصاحت وبلاغت
هوسيده عبارت قيدنده اولور ، هر چه دارد جمله غارت ميشود ،
هر نه كه طوتش جمله غارت اولور ... قلبيه منسوب اولان حالات زائل
اولور ... كويا ... چوق سويلمكدن

اولور

دق غمز ايلك معناسنه در منه

بر بونده سب امام معناسنده در بحسب الاشتغال منه

اولور ، گوچه گفتارش بود در عدن ، اگرچه آنك سوزي لطافت وبهاده
در عدن اوله عدن مشهور بر يرك اسمي در تعبيرده نسخه ده گفتار
واقع اولور تا خطابيله ، وآن كه سعي اندر فصاحت ميكند ،
اولكه كه فصاحته سعي ايله ، جهرچه دل را جراحت ميكند ،
كوكل يوزيچه مجروح ايلوزيرا كه سعي وجهد اتمكدن قلبه زياده اضطراب
وانقباض ايرشور ، روزبان را در دهان محبوس دار ، يوري دبانكي
دهاننكده محبوس طوت ، از ملايمن خويش را مأيوس دار ، كندوكي
خلايقدن مأيوس ونوميد طوت زيرا كه حق تعالى حضرتندن غيري بر فرد
بر نسنيه قادر دكلدر ، مادام كه ارادت الله تعلق ايلميه بيت نياسه
از جانب هيچ كس ، برو جانب حق نكه دار وبس ، هر كه او بر عيب
خود بينا شود ، هر كه كه او كندو عيبني كورجي اوله ، روح او را فوقي
پيدا شود ، حق جانبندن آنك روحنه بر قوت پيدا اولور زيرا
غفلت وغرورندن خلاص بولوب عيب بين اولمز ، خوابي لمن
شغل عيوبه عيوب الناس بيت مكن عيب خلق اي خردمند
فاش ، بعيب خود از خلق مشغول باش ، در عمل خالص ميكويد
هر كه باشد اهل ايمان اي عزيز ، اي عزيز هر كيم كه اهل ايمان اوله ،
پاك دارد چار چيز از چار چيز ، درت نسنه ٔ درت نسنه دن پاك طوتر ،
از حسد اول او دل را پاك دار ، اول حسددن كوكلي پاك طوت ،
لا راحة للحسود ولا للحسود من حسده ، خويشتن را بعد از آن مؤمن شمار
اندن صكره كندوكي مؤمن صاي ، شمار بونده امر حاضردر ، پاك دار
از كذب واز غيبت زبان ، كذبدن وغيبتدن زبانكي پاك طوت ،
تا كه ايمانت نيفتد در زيان ، تا كه سنك ايمانك زيانه دوشميه مراد
هذا ايله كه ... اهل ايمان ... ايتمكدر ، پاك كودلري ...

چهره ده فقه ويكبر ايقدر بيده منه

دار امر حاضر در منه

قوتي ده ياوجدت ايچوندر منه

بعض نسخه ده اعلا وفوق اولور كه معنى الكوره اولور

ازريا

اكر عملكى ريادن پاك طوترسن ، شمع ايمانه بر ابخشد ضيا ، سنك
ايمانك شمعنه ضيا ونور اولور بيت اكر هيچ اخلاص در يوم نيست ،
ازين در كسي چون تو محروم نيست ، چون شكم را پاك داري از حرام
چونكه قرنكى حرامدن پاك وخالى طوتهسن ، مرد ايمان دار باشى والسلام
ايمان طوتجى يعنى صحيح مؤمن اولورسن والسلام ، ضياء القلب من اكل
الحلال ، هركه دارد اين صفت باشد شريف ، هر كيم بودرت صفتى وخصلتى
طوتر شريف وعزيز اولور ، ورنه دار . دارد ايمان ضعيف ، وكر بودرت
خصلتى طوتمز اولكسه ضعيف ايمان طوتر مراد وكر بودرت خصلتى آنك
باطنى ضعيف اولور ديمكدر ، هركه باطن از حرامش پاك نيست ،
آنك بطنى وباطنى حرامدن پاك دكلدر ، روح او را ره وسوى افلاك نيست
آنك روحنه افلاك جانبنه يوللر يوقدر ، مراد عالم علويدن كه فيض ايرشمز
ديمكدر ، چون نباشد پاك اعمال از ريا ، چونكه اعمال ريادن پاك اولميه ،
هست بي حاصل چو نقش بوريا ، اولكسه عمل حصيردن بوريا نقشى كبى
بي حاصل وبي فايده در ، هر كرا اندر عمل اخلاص نيست ، هر كيم كه عمله اخلاصي
يوقدر ، در جهان از بندگان خاص نيست ، جهانده حق تعالى نك
خاص ومقبول بنده لرندن دكلدر مثنوى عبادت با خلاص نيت
نكوست ، وكرنه چه آيد ز بيمغز پوست ، چه زنار مغ بر ميانت چه دلق
چو در پوشى از بهر پندار خلق ، هركه كارش از براى حق بود ، هر كيم كه
آنك كارى وعملى حق ايچون اولا كه اصلا ريا اولميه ، كار او پيوسته با رونق
بود ، آنك كارى وحالى دائم رونق ولطافتده اولور بيت چو روى
پرستيدنت در خداست ، اكر جبرئيلت نبيند رواست ، دربيان
آنك پادشاهان را از زبان لازم دو چار خصلت اى برادر در جهان ،
اى برادر جهانده درت خصلت ، پادشاهان را همى دار و زبان ،

بادشاهلره

بادشاهلره زيان طوتر ، پادشه چون در ملا خندان شود ، پادشاه
چونكه آشكارا خلق ارسنده خندان اولا ، بي كمان در هيبتش نقصان شود ،
شبههسز آنك عرض هيبتندن نقصان اولور ، باز صحبت داشتن
با هر فقير ، كيرو پادشه هر فقير ايله مصاحبت طوتمق ، پادشاهان
را همى وارد حقير ، پادشاهلرى خوار طوتر ، بعض نسخهده مصراع
ثانى بويله در ، پادشاه را عيب باشد كوش كير ، پادشاهه عيب در
استماع ايليه ، با زنان بسيار اكر خلوت كند ، زن لر ايله اكر چوق خلوت
ومصاحبت ايده ، خويشتن را شاه بي هيبت كند ، پادشاه كندوسنى
هيبت وحرمتسز ايلر ، هر كرا فر جهاندارى بود ، هر كيم جهانداريلق شوكتى
اولا يعنى عالمده پادشاه اولمق استيه ، ميل او سوى كم آزارى بود ،
آنك ميلى كم آزار جانبنه اولور ، زيرا ظالم اولورسه خلق اندن نفرت
وفرار ايلر ، عدل بايد پادشاهان را وداد ، پادشاهلره عدل وداد
كرك ، تا ز عدلش عالمى كردند شاد ، تا كم خلقى آنك عدلندن
شاد وآسوده اولالر ، ثبات الملك في العدل ، كر كند اعتنك ظلمى
پادشاه ، اكر پادشاه زياده ظلمه قصد ايده ، سود نكند مر ورا
فيل وسپاه ، فيل وسپاه اكه فايده ايلمز بلكه بالضرورى سلطنتى
اندن كيدر ، بعض نسخهده كنج وسپاه واقع اولور ، چون كند سلطان
كرم با لشكرى ، چونكه سلطان بر لشكره كرم لطف ايده بوكم وجه در
چونكه سلطان لشكره كه منسوب اولان لطف وكرم ايده ، بهر او بازند
سر وجان بر سرى ، آندن اوترى باشلرينى فدا ايلرلر آنك اوزرينه
جانلرينى دخى فدا ايلرلر مثنوى چو دارند كنج از سپاهى دريغ ، دريغ آيدش
دست بردن بتيغ ، چه مردى كند در صف كارزار ، چو دستش
تهى باشد وكار زار ، دربيان خلق وحميده ، چار چيز آمد بزركى را دليل

بيت نسخه

والسلام وزن ايجوندر وقافيه ايجوندر

ايمان دار وصف تركيبيدر

باطنى نعتدر

اعمال جمعيدر

پيوسته متصل ودائم معناسنه در

خصلت خوب معناسنه در

ملا آشكاره معناسنه در

كيرا حلعزدر

جهاندارى وصف تركيبيدر پادشاه معناسنه

داد عدل معناسنه در

عالمىده يا نسبت ايچوندر

چونكه عادل باشد او فرخ نها
باشد اندر مملكت شه را بقا

وجه اوله كوره لشكريدر يا وحدت ايچوندر وجه ثانى اوزره يا نسبت ايچوندر

اصلحج

خليل اولو معناسنه

درشت نسنه سيادت وسعادته دليل ونشان كلدي ٭ هركه او دارد
بود مرد جليل ٭ هركيم كه اول درشت نسنه‌يي طوتر خليل وعظيم القدر
اولور ٭ علم را اعزاز كردن بي صاب ٭ علم اهل علمه صاب اعزاز
تعظيم ايتمك ٭ من تقدم عالمًا فكانما جلس على المصحف ٭ فضل العالم
على العابد كفضلي على ادناكم ٭ خلق را دادن جواب با صواب ٭ خلقه

صواب معقول

صواب ولطفله جواب ويرمك ٭ الكلمة الطيب صدقة ٭ هركه دارد
دانش وعقل وتميز ٭ هركيم كه علم وعقل وتميز طوتر ٭ اهل عقل وعلم را
دارد عزيز ٭ اهل عقلي وعلمي عزيز طوتر ٭ اهل عقلدن مراد اهل علم اولمق
ردوشن در ٭ اي برادر كر خرد داري تمام ٭ اي برادر اكر تمام عقل طوتر
ايسك ٭ نرم وشيرين كوي با مردم كلام ٭ خلقه سوز نرم وشيرين
سويله ٭ من عذب لسانه وكثر اخوانه ٭ هركه باشد ترش روي تلخ كوي
هركيم كه اكشي يوزلو واجي سوزلو اوله ٭ دوستان ازوي بكردانند روي
دوستلري آندن يوز دوندررلر ٭ هركه از دشمن نباشد بر حذر ٭

دانش علم

بو جه اولنقدر دوشمن دكلدر

اهل عقلي واهل علمي عزيز طوتر

بو جه اوزره علم عقله معطوف اولور اهله معطوف اولمز

هركيم كه دوشمندن حذر اوزره اولميه ٭ عاقبت بيند از رنج وضرر ٭
عاقبت دوشمندن رنج وضرر كورور ٭ در جوار خود عدو راره مده ٭
كندو جواركره دوشمنه يول ورمه ٭ مراد دوشمنكي يانوكه كتورمه ديمكدر
جوار قوكشيلق معناسنه در ٭ از براي آنكه دشمن دور به ٭ اول سبدن كه
دوشمن دور اولمق يكدر ٭ زيرا مرادي اوزره سكا فرصت بولوب
انتقام اتمكه قادر اولور ٭ با محبان باش دايم همنشين ٭ دايم دوستلركله
مصاحب وهمنشين اول ٭ تا نواني روي اعدا را مبين ٭ مادامكه
قادرسن اعدانك يوزني كورمه ٭ مثنوي ديده بر تاركنشاره ديدن
خوشتر از روي دشمنان ديدن ٭ واجبست از هزار دوست بريد ٭
تا يكي دوشمنت نبايد ديد ٭ درميان دوستان مسرور باش ٭

كوزي ادرمافندر

وقال رسول الله لا تصحب الا مؤمنا ولا يأكل طعامك الا تقي فعلى هذا
ينبغي للمؤمن الا يتخذ خليلا الا من يثق بدينه وامانته ويعرف صلاحه
وتقواه اذ لا يصلح للصداقة كل احد بل لا بد له ان يكون فيه خمس
خصال فقد عدة خصال الاول العقل اذ لا خير في صداقة الاحمق
قبل العدو العاقل خير من صديق الاحمق وعن الحسن انه قال
هجران الاحمق قربة الى الله وقال عيسى لم ما عجزت عن احياء
الموتى وقد عجزت عن معالجة الاحمق والثاني
حسن الخلق اذ لا خير في صداقة من لا يملك نفسه عند الغضب والشهوة

مبين نهي عافدر

والثالث الصلاح اذ لا خير في صداقة الفاسق لانه من لم يرتكب
الكبائر لا يخاف الله ومن لا يخاف الله لا يؤمن غائلته ولا يوثق
بصداقته والرابع الصدق اذ لا خير في صداقة الكذاب
والخامس السخاء اذ لا خير في صداقة الجبان
والسادس الوفاء اذ لا خير في صداقة من لا وفاء له الوفاء الثبات على المحبة والدوام

درجلت ايله
دوستلق

دوسته اوزنانسنده مسرور اول بو كه معنيدر دوستلر ايله سن ٭
كر خرد داري ز دشمن دور باش ٭ اكر صاحب عقل ايسك دوشمندن دور
اوله حضور وصفا او لمسن بيت اي مدعي برو كه مرا با تو كار نيست
احباب حاضرند با عدا چه حاجتست ٭ اي پسر تدبير راه توشه كن ٭

دوستلر ايجنده بولنمدر

اي پسر آزق يولنك تدبيرين ايله ٭ يعني توشه تداركني ايله بعض نسخده
تدبير ره را توشه كن واقع اولوركه معني بويله‌در اي پسر يول تدبيرنك
آزغن ايله بو تقديرجه در يول تدبيرنه آزق ايله حاصل معني آخرت يولي
ايجون توشه تدارك ايله ديمكدر ٭ بس حديث اين وان يك كوته كن ٭

توشه آزق كن
امر حاضردر

شكوه بو واو سوزني بركوشيه ايله ٭ مراد تعلل وبهانه سوزلوني ترك
ايله ديمكدر ٭ وبيتك معني‌سي بو وجهله اولمق هم ممكن درسكا لازم اولان
توشه‌يي كندوك سعي ايدوب حاصل ايله بونك وآنك سوزنه مقيد
اولمه در بيان چهار چيزكه در خطرست چار چيزست اي برادر با خطر ٭
اي برادر درت نسنه خوف وخطردر ٭ تا تواني باش ازانها بر حذر ٭
مادامكه قادرسن انلردن حذر اوزره اول ٭ قرب سلطان والفت با بدان ٭
سلطانه يقين اولمق ويرمزلرله آشنالق ومصاحبت ٭ رغبت
دنيا وصحبت با زنان ٭ دنيايه ميل ومحبت وزنلر له صحبت ٭ وبعض نسخده
بويله واقع اولور ٭ ~~قرب سلطان صحبت والفت با بدان~~ ٭ سلطانك
قربي در ويرمزلرله آشنالق ٭ قرب سلطان آتش سوزان بود ٭
قرب آتش سوزاندر يعني ياقجي آتشدر ٭ با بدان الفت هلاك جان بود
يرمزلرله الفت هلاك روحدر ٭ زيرا قرب خدايه مانع اولور ٭ بود
بونده است معناسنه اولمق روشندر ٭ زهر دارد اندرون دنيا چو مار ٭
دنيا ماركبي ايچنده زهر طوتر ٭ كرچه بيني ظاهرش نقش ونكار
كرچه آنك ظاهرين نقش ونكار كورسن ٭ مراد محبت دنيادن

الفت آشنالق معناسنده در
سوزان يعني يقيجي معناسنده در

كل حطيئة . هسينه دنيايه محبت ضرر محض ايدوكين اشعار در **بيت**

نوشته اند براوان جنت المأوى ، كسى كه عشوهٔ دينى خريد واى بوى

يا غود كه هر كه عشوهٔ بينى خريد واى بواى ، مى غايد خوب و زيبا در نظر

بوى ظاهرا نظرده خوب و زيبا كورنور ، ليك از زهرش بود

جانرا خطر ، ليك آنك زهرندن جانه خوف و خطر وار در ،

زهراين مار نقش قاتلست ، بو منقش مارك زهرى قاتلدر ،

باشد از وى دور هر كو عاقلست ، اندن دور اولور هر كيمكه او عاقلدر

همچو طفلان منكر اند سرخ و زرد ، اطفالى كبى سرخ و زرده التفات

و محبت اتمه ، جون زنان مغرور رنك و بو مكرد ، عورتلر كبى رنك و

بويه مغرور و فريفته اولمه ، زال دنيا جون عروس آراسته ، زال

بكز دنيا عروس كبى بذنمشدر ، هر زمانى شوى ديكر خواسته ،

هر بر زمان بر غير زوج استمشدر ، مراد دنيانك كميه و فاسد اولدوغن

بياندر **بيت** دل اندر دلارام دنيا مبند ، كه ننشت با كس كه دل بر نكند ،

زالى بونده فرى معناسنه در زالك دنيايه اضافتى مشبهك مشبه به لفظنه اضافتى

قبيلندندر عروس بونده كلن معناسنه در ، مقبل آن مردى كه شد زين

جفت طاق ، سعادتلو اول عظيم القدر كه مرده كه بو جفتدن طاق

اولدى ، جفتدن مراد دنيادر ، طاق بونده تك معناسنه در ، پشت

بروى كرد و داد كش سه طلاق ، اكه ارقا ايلدى و اكه اوج طلاق ويردى مراد

دنيايى قبول ايلمدى ديمكدر **بيت** منه بر جهان دل كه بيكانه ايست ،

جو مطرب كه هر روز در خانه ايست ، لب بر پيش شوى خندان مكند ،

دنيا بر عجوزه در زوجى اوكنده اظهار محبت ايدوب بنى خندان ايلمز ،

بس هلاك از زخم دندان ميكند ، حكمى ديشنك زخمندن هلاك

ايلر ، اندره قتر و بعضوه دينى كم ازين عجوزه ها كايتى نشنيد و بحاله ميرود ،

دربيان

مقبل سعادتلو معناسنه در

نوى زوج معناسنه در

دربيان چار چيز كه علامت نيك بختى است . شد دليل نيك بختى چار چيز ،

درت نسنه سعادتمندلك و نيك بختلكه دليل و نشان اولدى ،

هر كه اين چارش بود باشد عزيز ، هر كيمكه اكه بو درت نسنه اولا اول عزيز

اولور ، اصل پاك آمد دليل نيك بخت ، نيك بخته دليل پاك

اصل كلدى ، نيست بى اصلى سزاى تاج و تخت ، اصلسز بركسه

تاج و تخته لايق و سزا دكلدر ، نيك بخت را بود راى صواب ، نيك

بختلرك معقول و لطيف راى اولور ، آنكه بد رايست باشد در عذاب ،

اولكه كه بد راى در عذاب و المده اولور ، هر كه ايمن از عذاب حق بود ،

هر كيمكه حق تعالينك عذابندن امين اولا ، نيست مؤمن كافر مطلق بود ،

اولكه مؤمن دكلدر كافر مطلقدر ، خفف الله تعالى عن غيره ، عمر دنيا

پنج روزى بيش نيست ، دنيانك عمرى و بقاسى بش كوندن زياده

دكلدر ، بوحكم دجه در دنيا عمرى يعنى دنياده عمر بر بش كوندن آرتق دكلدر ،

غافلست آن كس كه پيش انديش نيست ، غافلدر اولكه كه عاقبتى

فكر ايدجى دكلدر ، پيش انديش وصف تركيبى در عاقبتى فكر ايدجى معناسنه ،

ترك لذات جهان بايد كرفت ، جهانك ذوق و لذتلرينى ترك ايلمك

كرك ، دامن صاحب دلان بايد كرفت ، صاحب دللرك دامنن

طوتمق و انلردن معاونت طلب اتملك كرك كه وصول الى الله ميسر

اولا صاحب دلاندن مراد مرشدلردر **بيت** تو كه سزاى طبيعت

نمى روى بيرون ، كجى بكوى طريقت كذر تواني كرد ، در پى لذات

نفسانيه مباش ، نفسانيه لذاتنك ارديندن اولمه ، دوست

دار عالى فانى مباش ، فانى عالى كه مراد دنيادر دوست دوتجى

اولمه ، دوستدار وصف تركيبى در ، نيست حاصل رنج دنيا بودنست ،

دنيانك رنج و زحمتن اتمك سكا حاصل و نافع دكلدر ، عاقبت جون مى بيايد

چونکه عاقبت سکا اولمق کرک • حاصل معنی بودرکه چون عاقبت
مقرردر پس نه لازم دنیانک بو قدر الم و زحمتن چکه‌سن • ازتنت
چون جان روان خواهد شدن • چونکه سنک جسمکدن جان روان
اوله کرکدر • خاکت اندر استخوان خواهد شدن • جسدک چوروب
استخوانک ایچنده خاک اوله کرکدر • مرترا از دادن جان چاره نیست •
سکا جان ویرمکدن چاره یوقدر یعنی جان ویرمک مقرردر • رهزنت
جز نفس اماره نیست • سنک یولک اورجی وصول الی الله‌دن سنی
منع ایدیجی قباحت ونامعقول امر ایدیجی نفسیکدن غیری دکلدر مراد
جناب قدسه واصل اولمغه مانع نفس اماره ایدوکن اشعاردر قوله تعالی
ان النفس لامارة بالسوء • بیت کند مرور انفس اماره خوار • اکرچه
شمندی عزیزش مدار • نفسکه اولان کاف تصغیر تحقیر ایچوندر •
دربیان اسباب عاقبت عاقبت را کو بجو بی ای عزیز • ای عزیز
اکر عاقبت وحضور استر ایسک • می توانش یافتن در چار چیز • آنی درت
نسنه ده بولمق ممکندر • ایمنی نعمت اندر خاندان • ایمنلک وخلدانده نعمت
وقدرت • تندرستی وفراغت بعد ازان • صحت واندن صکره فراغت •
چونکه با نعمت امانی باشدت • چونکه سکا نعمتله برآمان اوله یعنی سنده
نعمت وامن اوله • عافیت را زان نشانی باشدت • عافیته سکا اندن
برنشان اولور • بادل فارغ چو باشی تندرست • فارغ کوکل ایله چونکه تندرست
اوله‌سن • دیکر از دنیا نباید هیچ جیست • کرو دنیادن نسنه استمک کرکمز •
برمیاور تا توانی کام نفس • مادامکه قادرسن نفسکک مرادینی حاصل ایله •
تا نیفتی ای پسر در دام نفس • ای پسر تا نفسک دام و فتنه‌سنه دوشمیه‌سن •
بیت مراد هرکه برای مطیع امر تو شد • خلاف نفس که فرمان دهد چو نیک ... •
مراد • زیربان اوتو کامی نفس را • نفسک مرادی آینکه فتنه کتور •

کم بد وده

جان روان ذکرینده لطافت واردر منه

رهزن وصف ترکیبی در منه

باشدت ده تا خطاب ایوندر منه

جست بوده جستن معناسنده در منه

کم بد وده بهرهای نفس را • نفسک ارزو ونصیب ویرنی نفسه آز ویر
بیت هر طاعت نفس شهوت پرست • که هر ساعتش قبله دیکرست •
نفس شیطان می برند از ره ترا • نفس شیطان کبی یولدن ایلدرلر •
تا نبینداز زند اندر جاترا • تا سنی قویه آنه مرادکنی صراط مستقیمدن
اضلال ایدوب باشکه بلالر کتوره دیمکدر • وبعض نسخه‌ده نند ازند واقع
اولور نوله که معنی بویله اولور اکاه اولکه سنی جاه اعمیه له • نفس را سرکوب
دایم خوار دار • نفسکک باشنی دوک دایم خوار طوت • تا توانی دورش
از مراد دار • مادامکه قادرسن نفسکی حرام ونامشروعدن ایراق طوت
حکایت یافت مردی کورکن عمر دراز • سائلی کفتش که چیزی کوی باز •
تا چو عمری کورکندی در مغاک • چه عجایب دیده در زیر خاک •
کفت این دیدم عجایب چند سال • کین سک نفسم همی هفتاد سال •
کورکندن دید یک ساعت نمرد • یکدمم فرمان یک طاعت نبرد •
نفس بد راهو که سیرش میکند • یرامز وسرکش نفسی هر کیم که آنی طوق ایلر
در کنه کردن دلیرش میکند • کناه ایلمکدن آنی دلیر وقوی ایلر • خلق
خود را دور دار از هر مزه • هر لذتدن کندو بوغازکی ایراق طوت •
تا نیفتی در بلا و در بزه • تا بلایه وکناهه دوشمیه‌سن بعض نسخه‌ده دوردار
یرینه باک دار واقع اولور که معنی ده بردر مزه لذت بزه کناه • ز آب ونان
تا لب شکم را پر مساز • قرنکی لبکه دکین آب ونانیدن پر ایله • همچو حیوان
بهر خود آخر مساز • حیوان کبی کندوک ایچون آخور دوزمه • مراد چوق
یه دیمکدر بیت دسته خوی شود آدمی بکم خوردن • وکر خوردی چو
بهایم بیوفتی چو جماد • آخر دآخور معروف وقورناو آت وده یه‌دکی
چقوردر که آخور ده اولور • روز کم خور کرچه صایم نیستی • کوندز ضمن
آزیی اکرچه صایم دکلسن • پس مخور آخر بهایم نیستی چوق یه آخر بهایم دکلسن •

ساز امری حاضردر

ای که در خواب بجهه شب تا بروز ای کسه که دوکلی کیجه روز وصباحه دکین خوابده سن
بهر کور خود چراغ بر فروز کند و قبرکدن اوتری بر چراغ شعلالندر قبرکت
روشن ومنور اولمق ایچون کیجه لرده عبادت ایله دیمکدر بیت شب کور
خواهی منور چو روز ازینجا چراغ عمل بر فروز بیت سر آنکه ببالین نهد
هوشمند که خوابش بقول آورد در کمند خواب و خور جز پیشهٔ انعام
نیست خواب واکل وشرب انعامک عادتندن غیری دکلدر
خفتگان را بهره زین انعام نیست اویومشلره بو انعام واحساندن
نصیب یوقدر خواب و خوردن مراد خواب واکل وشرب در زین انعامدن
مراد چراغ بر فروز بیتک مضمونیدر بیت خواب و خورت ز مرتبهٔ خویش
دور کرد آنگه رسی بدوست که بی خواب و خور شوی بیت چو انسان
ندارد بجز خورد و خواب کدامش فضیلت بود بر دواب دریغ
آدمی زاده پر محل که باشد چو انعام بل هم اضل ای پسر بسیار
خواهی خفت خیز ای پسر قدره چوق اویوسک کرک قالق
کر خبر داری ز خود بی کفت خیز اکر کندوکدن خبردار ایسک سویلمکسز
قالق بیت کاروان رفت وتو در خواب وبیابان در پیش
کی روی ره زکه پرسی چه کنی چون باشی دل درون دنیای دون بستن
خطاست بو دنی دنیایه محبت ایلمک خطادر حب الدنیا رأس
کل خطیئة دامن ازوی کر تو در چینی رواست اکر سن اندن
دامنکی دیرسن یعنی اندن اعراض وفراغت ایده سن روا ومعقولدر
الجه بندی دل بدنیای دنی دنی دنیایه نه سبدن محبت ایدرسن
چون نه جاوید در وی بودنی چونکه دنیاده اولمقلقده جاوید وباقی
دکلسن مثنوی جهان ای پسر ملک جاوید نیست ز دنیا وفاداری
امید نیست نه بر باد رفتی بمسی کاه وشام سریر سلیمان علیه السلام

کور بونده قبر معناسنده در مهه

پیشه عادت معناسنه استعمال اولنور اکرچه صنعت معناسنه در مهه

خفت بونده خفتن معناسنه مصدر در مهه

بندی امر حاضر در مهه

نه دوکرده خطاب یوقدر مهه

با آخرند

با آخرند بدی که بر باد رفت خنک آنکه با دانش وداد رفت ظاهر خود را
میارا ای فقیر ای فقیر زیبا وفاخر جامه لرله کندوک ظاهرکی زینت ایلمه
تا چو بدری باطنت کردد منیر تا بو ماه بدر کبی سنک قلب وباطنک
منیر وروشن اولا طالب هر صورت زیبا مباش هر خوب وزیبا صورته
طالب اولمه درهوای اطلس ودیبا مباش اطلس ودیبا هوسنده
اولمه بیت ندارند صاحبدلان دل بپوست وکر ابلهی داوی مغز اوست
مولانا جامینک نفحات انسنده مسطوردر که برکمه دن نقل ایدرکه اول کیسه
اتمش که فوق ولی یه ملاقی اولدم وجمعندن نصیحت طلب ایلدم جمعی
ایاک ومصاحبة الاحداث دیدی معنیسی زنهار ساده رولرله مصاحبت
ایلمه دیمکدر بیت درهوای لب شیرین پسر آن چند کنی جو هر روح
بیاقوت مذاب آلوده از هوا بگذر خدا را بنده باش هوادن کچ خدایه
بنده اول زندگی می بایدت در زنده باش سکا حیات قلب و
قرب الهی کرکسه زنده وفرخنده اول زنده زاء فارسینک فتحیله اسکی
جامه معناسنه در خرقهٔ پشمینه را بردوش کن یوکدن اولمش خرقه
اموزک اوزره ایله یعنی خرقهٔ پشمینه کیی شربتی از نامرادی
نوش کن نامرادلقدن برشربت نوش ایله مراد مردان عشق
کبی مرادات وآرزو وهوا وهوسدن کچوب طاعت وعبادته سعی
ایله دیمکدر ای که دربر میکنی پشمینه را ای کمسه که خرقهٔ پشمینه
کیرسن پاک ساز از کبر اول سینه را اول سینه که کبردن پاک ایله زیرا
کبرله درویشلک بریرده جمع اولمز کر همی خواهی نصیب آخرت
اکر آخرت نصیبنی استیرسکن یعنی آخرتده نصیب طلب ایدرایسک
زر و بدر کن جامهای فاخرت یوزیکدن اوستکدن فاخر وحریر جامه
لریکی چیقر من لبس الحریر فی الدنیا لم یلبسه فی الآخرة بعض نسخه‌ده

خاطر ... ... حاضر در مهه

بدری ده با وحدت ... مهه

می بایدت ده معنی استفهام واردر مهه

دوش اموز معناسنه در مهه

ساز امر حاضر در مهه

فاخرت ده تا خطاب ... مهه

نصیب از آخرت واقع اولور ◦ بی تکلف باش و آرایش مجوی ◦
تکلفسز اول و آرایش استمه ◦ ترک راحت کیر اسایش مجوی ◦
راحت ترکنی طوت یعنی راحتی ترک ایله و اسایش و حضور ایستمه زیرا
دنیا راحت و آسایش یری دکلدر ◦ در برت کوکسوت نیکو مباش
دی سنک اوستکده خوب و دیبا جامه اولمسون ◦ زیر پهلو جامه خواب
کو مباش ◦ سنک یانک آلتنده دی دوشک و یاتجق اولمیجق
نسنه اولمسون امر حاضردن صکره نهی حاضر واقع اولمه نهی غایب
معناسنه اولور کو امر حاضردر مباش نهی حاضردر ◦ مجو صوفی در پلاس
صوف باش ◦ صوفی کبی پلاس و صوفدن اول ◦ با صفتهای خدا
موصوف باش ◦ حق تعالینک صفتلریله صفتلنمش اول تخلقوا
باخلاق الله ◦ مرد ره را بوریا قالین بود ◦ یول ارینه بوریا قالین اولور
یعنی سالک راه حق اولان کمسه یه حصیر قالین درکه بوریا ایله قناعت
ایدوب قالین استمز ◦ زانکه خشتش عاقبت بالین بود ◦ زیرا که آنک
بالینی کرپیج اولور قالی و قالین حاجتی دوشنورلر بیت کر ازاده بر زمین
خسب و بس ◦ مکن بهر قالی زمین بوس کس در صفت درویش و جب
درویشان کوید کرترا عقلست با دانش قرین ◦ اکر سنک عقلک
علمه قرین ایسه ◦ یعنی اکرسنده عقل و علم وار ایسه ◦ باش درویش و بد
رویشان نشین ◦ درویش اول و درویشلر ایله اوتور ◦ همنشین جز
بدرویشان مکن ◦ درویشلردن غیریله مجالست و مصاحبت ایلمه ◦
تا توانی غیبت ایشان مکن ◦ مادامکه قادرسن آنلرک غیبتنی ایلمه ◦ حب
درویشان کلید جنت است ◦ درویشلره محبت ایتمک جنتک مفتاحیدر ◦
دشمن ایشان سزای لعنتست ◦ آنلرک دشمنی لعنته لایقدر ◦
بوشنی درویش غیرلق نیست ◦ درویشک کیه جکی دلق دن غیری دکلدر ◦
دربی

مجوی نهی حاضردر
منه

زیر پهلوت تقدیرنده در
منه

بالین بصدق
منه

اکر عقل تو با دانش قرینست تقدیرنده در
منه

نشین امر حاضردر
منه

مکو نهی حاضردر
منه

دلق جامه درویشانه
منه

دربی کام و هوای خلق نیست ◦ خلقک مراد و هواسی آرده دکلدر یعنی
نسخه ده خلق واقع اولور ها حکمنده بوغاز معناسنه در اول وقت معنی بویله
اولور بوغازنک مراد و خواهشنده دکلدر بلکه جمیعنی ترک ایلمشدر ◦
مرد تا ننهد بفوق نفس پای ◦ مادام که کشی نفسنک دپه سنه ایاغنی قومیه
یعنی نفسنی مغلوب و زبون ایتمیه ◦ ره نجی باید بدرکاه خدا ◦ حق تعالینک
درکاهنه قنده یول بولور ◦ مرد ره در بند قصر و باغ نیست ◦ مرد ره که
مراد سالک طریق حقدر قصر و باغ قیدنده دکلدر ◦ بود ل او غیر درد و داغ
نیست ◦ آنک قلبی اوزره درد و داغدن غیری یوقدر مراد جناب قدسه
وصول بولمق ایچون روز و شب ریاضت و مجاهده و سعی و کوشش ایلر دیمکدر ◦
کو عمارت را بری بر آسمان ◦ اکر عمارت و قصرک آسمان اوزره ایلده سن ◦
عاقبت زیر زمین کودی نهان ◦ عاقبت یر التنده نهان اولورسن بیت
عمر که اخر ابکه آخر بدو منشی خاکست ◦ کرچه حاجت که بر افلاک کشی ایوان را ◦
کرچه رستم شوکت و زورت بود ◦ اکر رستم زال کبی سنک شوکت و قوتک اولا ◦
جای چون بهرام در کورت بود ◦ عاقبت بالضروری بهرام کور کبی سنک مقامک
قبرده اولور ◦ ای پسر از آخرت غافل مباش ◦ ای پسر آخرتدن غافل اولمه
با متاع این جهان خوشدل مباش ◦ بو جهانک متاعیله خوش دل و مسرور اولمه
زیرا فانیدر ◦ در بلیات جهان صبار باش ◦ جهانک بلالرینه زیاده صبر ایدیجی اول
کاه نعمت را کو جبار باش ◦ نعمت و حضور وقتی حق تعالی حضرتنه شکر
ایدیجی اول در صفت بدبختی چار چیز آثار بدبختی بود ◦ درت نسنه بد
بختلک بختلک نشان و اثرلریدر ◦ جاهلی و کاهلی سختی بود ◦ بری جاهل
لک و بری کاهللک درکه زیاده زیاده مشکلدر ◦ بی کسی و ناکسی هم جابجا ◦
برنجی بی کسلک و بری ناکسلک درکه جمیعا درت اولدی بی کس کمسه سی
و معینی و ظهیری یوق معناسنه در ناکس سیعنی متوشته در ◦

عمارندن مراد فلک اولدیغی نسخه ده
منه

کردی بونده نوی معناسنه در
منه

بهرامدن مراد بهرام کوردر
منه

خوشدل وصف ترکیبی در
منه

صبار مبالغه اسم فاعلدر
منه

بود بونده است معناسنه در
منه

آثار جمع اثر
منه

بخت بد را این همه اثار دشد ، بو جمیعسی برامر بخت اثار ونشان اولدی
آنکه در بند عبارت میشود ، اول که عبادت واظهار بلاغت قیدنده اولگی
برشنک از اهل ضارت میشود ، اولکه شک سز ضارت اهلندن اولور ،
زیرا آنک کبی که اکه تقید سببی ایله جناب قدسدن دور اولور بعض
نسخه ده بویله واقع در وبو اولیدر ، هر که در بند عبادت میشود ، هر کیمکه
عبادت قیدنده وطاعت فکرنده اولا ، بی شک از اهل سعادت میشود ،
شک سز اولکه سعادت اهلندن اولور ، زیرا طاعت سببی ایله جناب
قدسه وصول بولور ، بر قدم بر هوای خود قدم هر کو نهاد ، هر کیم که اوکندو
هوسی اوزره قدم قودی یعنی هوا وآرزودن کچدی ، می تواند کرد با نفسک
جهاد ، اول کمسه نفسیجون کرکله غزا اتمکه قادر اولور جهاد اصغر کافرله جنک اتمکدر
جهاد اکبر نفسله جنک اتمکدر ، وهزار مرتبه بوندن مشکلدر نفسک اولان
کاف تصغیر تحقیر ایچوندر ، هر که سازد درجهان با خواب وخور ، هر کیم که
جهانده خواب وخور ایله قناعت ایده طاعت وعبادته سعی ایلمیه ، در قیامت
نبود کس از آتش کذر ، قیامتده اکه آتش ودوزخدن کذر وخلاص اولمز ،
روی کردان از مراد وآرزو ، مراد وآرزودن یوز دوندر واعراض ایله ،
بس بدرکاه خدا آور رو ، بس صکره خدانک درکاهنه یوزکنور مراد
هوا وهوسله طاعت خدای میسر اولمه وغنی بیانذر ، کامرانی سرنباکامی کشد ،
دنیاده کامرانلق آخرنده مرادسزلغه باش چکر ، مرد ره خط درنکونامی کشد
مرد ره مراد سالک راه عشق درنکونامک لکه خطا چکر ، مراد لا یریدون علوا
فی الارض ، حسبنه طریق عشقک سالکلری دنیاده علو ونام نیک
الشتهار طلب ایتدکلرین اشعاردر ، امر ونهی حق چو داری ای فرزند
وحید ، ای یکانه فرزند که حق تعالی حضرتلرینک امر ونهیین طوتن ، پس حفظ
مرد بر دارا تعظیم بلید ، بس تعظیم ایده کشی نفسک آرزوسی اوزنده کته

و مراد نه

هر کو هر که تقید بونده در
معناسنه

نبود کس ده باشالمش در
وزن ایچون
معناسنه

کرد ان امر حاضر در
معناسنه

آور امر حاضر در
معناسنه

وحید یکانه معناسنه

داید آرزو معناسنه در
معناسنه

ومراد نه تابع اولمه ، بلید بار فارسیله ناپاک معناسنه در ، بلید باء عربیله
لفظ عبیدر کند وامق معناسنه بو معنی هم جائز کند وامق نفسک آرزوسی
اوزره کتمه ، امر ونهی حق ز قرآن کوش دار ، حق تعالی حضرتلرینک
امر ونهیی قرآن عظیمدن استماع ایله بونده کوش دار حفظ ایله معناسنه
دخی جائزدر کوش حفظ معناسنه دیوان حافظک بو بیتنده روشندر
بیت ای ملک العرش مرادش بده ، وز خطر چشم بدش دار کوش ،
جای شادی نیست دنیا هوش دار ، دنیا سروری هنوزکوری دکلدر
هوش طوت یعنی فهم ایله ، هر که ترک کامرانی میکند ، هر کیم که ذوق
وکامرانلغی ترک ایله ، بر خلافنی زند کانی میکند ، آنک خلافی اوزره
دیرلک ایلر ، مراد فقر وقناعتله کچنور ویمکدر در صفت ریاضت
میکوید کو خواهی که کردی سربلند ، اکر استرسک که عالی قدر ومقبول
حق اولاسن ، ای پسر بر خود در راحت ببند ، ای پسر دنیاده کندوک
اوزره راحت وحضور قبوسنی بغله وعشق وطاعته سعی ایله ، هر که
بر لبست او در راحت تمام ، هر کیم که او راحت وذوق قبوسنی تمام بغلدی
وحق تعالی رضاسی طلبنه اولدی ، باز شد بروی در دار السلام ، دار السلامک
قبوسی آنک اوزره آچلدی یعنی جنته داخل اولدی دار السلامدن مراد
جنت در ، غیر حق را هر که خواندی پسر ، هر کیم که حقدن غیرسنی اوقیه
یعنی غیرسنه اقبال ایدوب اندن مراد وحاجت طلب ایده ، کیست
در عالم ازو کمراه تر ، عالمده اندن کمراه رک کیمدر بیت دل اندر صمد باید ای
دوست بست ، که عاجز تر اند از صنم هر چه هست ، ای برادر ترک
عز وجاه کن ، ای برادر عز وجاه ترکن ایله ، خویش را شایسته درکاه
کن ، نفاعت عبادت سببی ایله کندوکی حق تعالینک درکاهنه شایسته
ولایق ایله ، خور کردد هر که کرد وجاه جوی ، خور اولور هر کیم که عز وجاه طلب

وار امر حاضر در
معناسنه

سربلند عالی قدر
معناسنه در

خواند فعل مضارع در
معناسنه

درکاه جوی ده جوی امر حاضر در
معناسنه
جاه جوی وصف ترکیبیدر

ایدیجی اولا ، ای برادر قرب این درکاه جوی ، ای برادر بو درکاهک تقربنی استه
این درکاه دن مراد جبار قدسه در مصراع از در خویش خدایا ببهشتم مفرست ،
عز جاهست سوی پستی میکند ، عز و جاه سنی آلچقلق جانبنه چکر
زیرا دنیا پرست اولوب خدای تعالیدن دور اولورسن ، مر ترا تن پرستی
میکند ، سنی تن پرستلکه چکر که آنک سببی ایله حیوانیت طبیعتنده قالورسن ،
نفس در ترک هوا مسکین بود ، هوا و هوس ترکنده نفس مسکین و
زبون اولور ، گوشمال نفس نادان این بود ، نادان نفسک گوشمال
و تادیبی بو اولور ، چون دلت با یاد حق ایمن بود ، چونکه سنک قلبک
حق تعالینک ذکر و یادی اوزره ایمن اولا ، نفسک اماره هم ساکن بود ،
سوء و قباحتی امر ایدیجی نفسیجگزی کوزساکن اولور که شرندن
خلاص بولورسن ، قوله تعالی ان النفس لامارة بالسوء ، نفسک ده
اولان کاف تصغیر تحقیر ایچوندر ، هرکه او را تکیه بر صانع بود ، هرکیم که
صانع عالم اوزره آنک تکیه و توکلی اولا ، در جهان با لقمهٔ قانع بود ،
جهانده بر لقمه ایله قناعت ایدیجی اولا بیت قناعت کن ای نفس براندکی
که سلطان درویش بینی یکی ، اکتفا بر روزی هر روزه کن ، هر کونک
رزق اوزره اکتفا ایله یعنی هر کون کفایت ایده جک مقداری رزق
تدارک ایله اهل دنیا کبی نیجه زمان یتیجک رزق جمع ایتمه ، کونداری از خدا
دریوزه کن ، اکر کفاف نفس قدر رزق طوتمز ایسک حق تعالی حضرتندن
سؤال و طلب ایله زیرا الرزق علی الله در بیان مجاهدهٔ نفس
نفس نتوان کشت الا با سه چیز ، نفسی قتل و هلاک ایتمک ممکن
دکلدر الا اوچ نسنه ایله ، چون بگویم یاد گیرش ای عزیز ، چونکه دییم
آنی یاد طوت و حافظه‌دن کدرمه ای عزیز ، خنجر خاموشی و شمشیر
جوع ، خاموشلق خنجری و آچلق قلیجی در ، نیزهٔ تنهای و ترک هجوع ،

تنهالق

جاه جوی وصف ترکیبی در معنی

جاهست ده تا خطاب ایچوندر معنی

گوشمال تادیب ایچوندر معنی

هر کون مقداری اولان رزق اوزره قناعت ایله بو هم معنادر معنی

نفس دیلمک ممکن دکلدر بو هم معنادر بعض نسخه‌ده از سه چیز واقع اولور بو یعنی مناسبدر معنی

تنهالق نیزه‌سی و خواب ترکی در بیت صمت و جوع و سهر و عزلت
و ذکر بدوام ، ناتمامان جهان را بکند کار تمام ، هر کوا نبود مرتب
این سلاح ، هرکیم که بو سلاح مرتب و مهیا اولمیه ، نفس او هرگز
نمی باید فلاح ، هرکیم که آنک نفسی هرگز فلاح و صلاح بولمز ، چونکه دل بر یاد
اللهت بود ، چونکه سنک قلبک الله تعالینک یاد و ذکرنده اولا ، دیو ملعون
یار [illegible] بود ، ملعون شیطان سنک یار و همراهک اولور ، اهل دنیا را
چو دیو از آیدش ، شیطان چونکه دنیاده اهل دنیایه زیب و زینت ایده
و خوب زیبا کوستره ، لقمهای چرب و شیرین بایدش ، اهل دنیایه چرب
و شیرین لقمه لوکوک پس حق تعالی حضرتنه طاعت و عبادت نیجه میسر اولور
چرب جیم فارسیله یاغلی معناسنه در ، هرکه او در بند و سیم و زر شود ،
هرکیم که سیم و زر قیدنده اولا ، در عقوبت عاقبت مضطر شود ،
عاقبت عذاب و عقوبتده مضطر و متألم اولور ، لعن عبد الدینار
لعن عبد الدرهم ، آنکه بهر آخرت کارش بود ، اول که آنک ایشی
آخرتدن اوتری اولا ، از خدا تشریف بسیارش بود ، حق تعالی
اکه چوق تشریف و احسان اولور ، مال دنیا خاکسار از دهند ،
دنیانک مالنی ادنی یه ویررلر ، آخرت بر عزیز کار انرا دهند ،
آخرتی صلحا و عزیز کارلره ویررلر دهند ک فاعلی باری تعالی در
صیغهٔ جمع تعظیم ایچوندر ، هست شیطان ای برادر دشمنت ،
ای برادر شیطان سنک دشمنکدر غل اتش خواهد اندر گردنت ،
سنک بوینکده آتش غلی استر ، قوله تعالی الم اعهد الیکم یا بنی آدم ان لا تعبد
الشیطان انه لکم عدو مبین ، غل شود مر درکه مدبر ملرک بوینلرینه قورلر
جمع اغلالدر ، مدبری کور دهر نیفا اورد ، شول بدبخت کو دنیایه توجه و محبت ده
بهره کی از عالم عقبی برد ، آخرت عالمندن نجه نصیب ایلدر در بیان صبر

آرایش و ضمیر دنیایه چوعدر معنی

اراید فعل مضارع غایب در اراید تا زینت ایلر معنی

تشریف خلعت که انعام و احسان مرادر معنی

خاکسار حقیر و دنی معنیسنده در معنی

غل بوق غو جمع اغلال کلور

مدبر بدبخت معنیسنده در

بهره نصیب معنیسنده در معنی

نیم میکوید ای پسر با یاد حق مشغول باش ای پسر حق تعالینک
یاد و ذکرینه مشغول اول و ز خلایق دور همچون غول باش وخلایقدن
غول کبی ایراق اول غول بر طائفه در که بیابانده اولور فقر و خود را بیش
کس پید امکن بو کونک محنتی یارنه ایله مراد دنیاده محنت والم چکمک
آسان وآخرتده زیاده مشکل اید وکین اشعار در مرتو آنکس که فردا
جان دهد سکا اول کمسه که مراد باری تعالی حضرتی در یارین روح و حیات
ویرر غم مخور آخر یکی لب نان دهد غم یمه آخر بر دلم نان ویرور
زیرا مادام که حیات مقرر در رزق منقطع اولمز تا بکی چون مور باشی
دانه کش فچنه دکین مور کبی دانه چکجی ورزق جمع ایدجی اولاسن
کو تو مردی فاقه را مردانه کش اکرسن مرد ایسک فقر و فاقه
مردانه چک بر توکل گر بود فیروزیت اکر توکل اوزره سکا ظفر و
قدرت اوله حق دهد مانند مرغان روزیت حق تعالی حضرتی کبب
وسعی سز قوشلر کبی سنک رزقکی ویرر قوله تعالی ومن یتق الله
یجعل له مخرجا ویرزقه من حیث لا یحتسب ومن یتوکل علی الله فهو
حسبه بر خدا شاکر بود مرد فقیر فقیر که خدایه شکر ایدیجی اولور
گر دهد قوتش لب نان فطیر اکر حق تعالی حضرتی اکه قوت ایچون
بشمش بر دلم اتمک ویره قوت آزق فطیر شول نان در که آنده
خمیردن مایه اولمیه نان ذکری بیان ایچوندر خم منو بیش تو اکر
همچو طاق غنی نک اوکنده کمر کبی ایکی قات اولمه تا نکردی یار با
اهل نفاق تا که اهل نفاقه یار اولمیه سز زیرا خدادن غیریه زیاده تواضع
علامت نفاقدر مرد ره را نام و ننک از خلق نیست مرد راه که
مراد سالک طریق عشق در خلقدن نام و ننک یوقدر هر تنش
از جامهای دلق نیست دلق کهنه جامه لردن آکه نفرت وانقباض یوقدر

باش امر حاضر در
مهه

محنت امروز را فردا مکن

مرتحین لفظ ایچوندر
مهه

دانه کش وصف ترکیبی در
مهه

فیروز ظفر فیروزی ظفر اندہ اولان تا خطاب ایچوندر
مهه

طاق بونده که مستعمل در
مهه

مراد لا یخافون لومة لائم حسبنجه میدان عشقک مردلری روز و شب
طاعت و عبادته و ذکر و توحیده مشغول اولوب خلقک لوم و طعنندن
بی پروا وایمن اولمیکدر هر که را ذوق نکونامی بود هر کیم که نکونام لق ذوقی
اوله خاص شمارش که او عامی بود آنی خاص ومقبول حق صایمه که اول کمسه
عامی در زیرا تقیدی حقدن غیریه دکلدر بیت ازننک چه کویی که ما را نام
زننکست و ز نام چه پرسی که مرا ننک ز نامست کر ترا دل فارغ از زینت
بود اکرسنک کوکلک زیب و زینتدن فارغ اوله کی هوای مرکب و
زینت بود سکا قچن مرکب و زین هوسی اولور مرکب بفتح زین
رانک کسریله ایو معناسنه در که متصل اولان تا خطاب ایچوندر بیت
جوشن بر انیم جهان در نظر در نظر راه روان نکر اسب سیه وزین مذهب
نکنیم روی دل چون از هوا بر تافتی چونکه کوکلک یوزینی هوادن
چویردک بعد از آن میدان که حق را یافتی اندن صکره بیل که
حقی بولدک زیرا مادام که هوا مقرر در خدا میسر دکلدر هر که او از حرص
دنیا دارند هر کیم که او حرص وطمعندن دنیا طوتجی و سیم و زره محبت
ایدجی اولدی بی کمان از وی خدا بیزار شد شبهه سز حق تعالی حضرتی
عز اسمه اندن بیزار اولدی زیرا اول کمسه دنیا پرست اولور خدا پرست
اولمز نته کیم دیوان حافظده واقع اولمشدر مثنوی بیا ساقی آن
آتش تابناک که زردشت میجویدش زیر خاک بمن ده که در کیش
رندان مست چه آتش پرست وچه دنیا پرست چون شتر مرغی
شناس این نفس را بو نفسی بر دوه قوشی کبی اکله یعنی آنی آکه بکزه
نه کشد بار و نه پرد بر هوا نه یوک چکر و نه هواده اوچار او کوید بر کوییش
کوید اشترم اکر اکا مرغ اوچ دیه سن دوه یم دیر ور بهی بارش بکوید
طائرم یعنی اکر اکه یوک کوترسن یعنی ارقه سنه یوک قومق استیه سن قوشم دیر

شمارش نهی حاضر در
مهه

عامی ده بانسبت ایچوندر
مهه

زینت نفس کلمه در
مهه

هوا محبت وآرزو معناسنه در وسودا معناسنه در بونک کبی محل لرده
مهه

میدان امر حاضر در
مهه

دنیا دار وصف ترکیبی در
مهه

شتر مرغ دوه قوشی
مهه

شناس امر حاضر در
مهه

بار بونده یوک معناسنه در
مهه

ور نهی ده ارادت معناسی مقرر در
مهه

نفس اماره دخی بویله در که طاعت و عبادته سعی ایتمیوب تعلل و بهانه یه شروع ایلر ٭
چون درخت زهر رنکش دلکشست ٭ آغو اغاجی کبی که آنک رنکی دلکش
و زیبادر ولیک طعمش تلخ و بویش ناخوشست ٭ لیکن آنک دادی
آجی و آنک رایحه سی ناخوش و نامعقولدر ٭ اکثر نسخه ده کیاه زهر واقع اولور
کو بطاعت خوانیش سستی بود ٭ اکر نفسی طاعت و عبادته اوقیه سن
سستلک و کاهلک ایلر ٭ لیک اندر معصیت چستی بود ٭ لیکن
معصیت و فسق ده چستلک و چابکلک ایلر ٭ آه بو ظالم نفس که
کندوسنه نفع محض اولان نسنه یه سعی و اقدام ایتمز لیکن کندوسنه صافی ضرر اولان
نسنه یه جان و دل ایله کوشش و اهتمام ایلر چونکه نفس حالی بودر ٭ نفس ازان
به که در زندان کنی ٭ اول یک که نفسنی زندانه ایلیه سن ٭ هرچه فرماید خلاف
جان کنی ٭ نفس هر نه بیورر سه و نه آرزو ایلرسه آنک خلافنی ایلیه سن زیرا نفس
دوشمندر دوشمنه خود متابعت و موافقت جایز دکلدر ٭ نیست در
مانش بجز جوع عطش ٭ اکه درمان بو قدر آجلق و صوسزلقدن غیری یعنی
اکه زندان بودر زیرا نفس بونلرله زبون اولوب امره اطاعت ایلر ٭
تا که سازی رام اندر طاعتش ٭ تا که آنی حق تعالینک طاعتنه رام و مطیع
ایلیه سن ٭ چون شتر در ره ورای بارکش ٭ دوه کبی یوله کل و یوک چک
بار طاعت بر در جبار کش ٭ طاعت یوکنی حق تعالینک قپوسنه چک
مراد حق تعالینک طاعت و عبادتنه سعی ایله دیمکدر ٭ بار این در را بجان
باید کشید ٭ بو قپونک یوکنی جان ایله چکمک کرک ٭ ورنه همچون سک زبان باید
کشید ٭ یوخسه صوسز و یورلمش کلب کبی دلنی چکمک کرک اینکی درون مراد
باب خدادر که اکه متعلق اولان خدمته جان و دل ایله سعی و کوشش ایلمک لازمدر
والا شول لسانی چیقرمش کلب کبی اولمق مقرردر ٭ نتکه قرآن عظیمده واقع
اولمشدر قوله تعالی کمثل الکلب ان تحمل علیه یلهث او تترکه یلهث
هر که او

هر که او کردن کشد زین بارها ٭ هر کیم که او بو یوکلردن بیون چکر ٭
باشد از نفرین پر و انبارها ٭ نفرین و لعنتدن آنک اوزره انبارلر
اوله مراد طاعت خدادن اعراض ایدن کمسنه هزاران نفرین و لعنت
مقرر ایدوکین بیان ایدر ٭ کرده ٭ بار امانت را قبول ٭ اولدن امانت
یوکنی قبول ایلمشسن ٭ از کشیدن پس نباید شد ملول ٭ پس [illegible] یوکی
چکمکدن ملول و بیحضور اولمق کرکمز ٭ قوله تعالی انا عرضنا الامانة علی
السموات والارض والجبال فابین ان یحملها واشفقن منها وحملها
الانسان انه کان ظلوما جهولا بیت آسمان بار امانت نتوانست
کشید ٭ قرعه کار بنام من دیوانه زند ٭ روز اول خود فضولی کرده ٭
روز اولکه مراد عالم ارواح در خود فضولیلق ایلمشسن که امانتی قبول
ایلمشسنکه ٭ وان فضولی از جهولی کرده ٭ و اول فضوللغی زیاده
جاهللکدن ایلمشسن ٭ پس نه لازم شمدی زیاده سعی و کوشش
ایده سن ٭ جنبشی کن ای پسر کاهل مباش ٭ ای پسر جنبش و سعی
ایله کاهل اولمه ٭ چون بلی کفتی بتن تنبل مباش ٭ چونکه عالم ارواحده
بلی دیدک دنیاده تن ایله تنبل اولمه آنی یوینه کتور قوله تعالی الست
بربکم قالوا بلی ٭ بوسری روشن ایلوه ٭ هر که اندر طاعتش کسلان بود
هر کیم که اول خدانک طاعتنده کسل اظهار ایدیجی اوله ٭ حاصلش
کمراهی و خذلان بود ٭ آنک حاصلی کمراهلق و مردودلق اولور کسلان
صفت مشبهه در عطشان وزن اوزره ٭ راه پر خوفست و دزدان
درکمین ٭ یول خوفله طلودر و حرامیلر بو صوده درکه سزی بلایه وغره لر ٭
رهبری بر دست نایی بر زمین ٭ بر دلیل و مرشد الت تا یولده یراوزره
قالمیه سن راه دن مراد طریق حقدر و دزدن مراد شیطاندرکه بنی آدمی
اضلال ایتمکه سعی و اقدام ایلرلر بعض نسخه ده رهروی واقع اولورکه معنی

نفریندن مراد بونده بعد و لعنتدر منه

کرده ده همزه خطاب ایچوندر منه

فضولده فا مفتوح اولمق روشندر فضول مبالغه اسم فاعلدر منه

مباش نهی حاضردر منه

خذلان مردودلق منه

رهبری یوده یا امر حاضردر منه

رهروی بویریجی اینت سکایولکوستره بو حمیم معناور منه

ناخوشت ده خا فتحه ایله اوقنور منه

ساز فعل مضارعدر

آی وکنی امر حاضردر منه

بوبلده یولجی لک الت یعنی طریق حقه سلوک اتمکه جد وجهد کوستر
منزلت دور است وبارت بس گران ٭ منزلک ایراقدر ویوکک
زیاده آغردر ٭ کوشش کن بس ممان ازدیگران ٭ برسعی ایله وغیرلودن
کیرو قلمه مثنوی چو از جایگان درد ویدن ٭ نبردی هم افتان و
خیزان ... ان باد پایان برفتند تیزه ٭ تو بی دست وپا از نشستن
بخیزه ٭ هرکه در راه از گران باران بود ٭ هرکیم که بو یولده آغر یوکلو
لودن اولاه ٭ هردمش از دیده خون باران بوده ٭ هردم آنک کوزندن
قان یاغجی اولور بیت مرد زیر بارکند ای پسر ٭ که خالی عاجز بود در سفر
لاجرم زاری سبک کن بار خویش ٭ بولانه طورش کند ویوکلی
بینی ایله ٭ ور نه در ره سخت بینی کار خویش ٭ یوخسه بولده کندو ایشوکی
صعب وسخت کوررسن ٭ لاجرم دن مراد بونده جدا انسان در
بارون مراد نه اید وکی بو بیتدن روشندر ٭ چیست بار ای جیفه
دنیای دون ٭ سنک یوکک نه در دنی دنیا جیفه سی در که مراد
اسباب دنیویه در وسیم وزردر ٭ کز بیی آن گشته ای خوار وزبون ٭
کواندن اوتری خوار وزبون اولمشسن ٭ الدنیا جیفة وطالبها کلاب ٭
وقت طاعت تیز رو چون باد باش ٭ طاعت وقتی یل کبی تیز یوریجی
اول ٭ وز همه کار جهان آزاد باش ٭ جهان جمیع اشندن آزاد وفارغ اول ٭
دربیان خصال ذمیمه چار چیزی دیگر ای نیکوسرشت ٭ ای ایو طبیعتلو
بودرت نسنه دخی ٭ هست از جمله خلائق نیک وزشت ٭ جمیع خلائقدن
زیاده زشت وقبیح در ٭ ز آن چهار اول حسد کینی بوده ٭ اول درت دن
اول حسد در که وبری دخی کین در ٭ زان کدنشی عجب وخودبینی بوده ٭
آندن که کوجک یعنی اندن صکره عجب در که اول کندوسنی کوریجی لکدر
تنبیه اولان نسخه لرده بو بیت بو یله واقع اولمشدر بولنمدی

فخشم را

ممان نهی حاضردر مانده در مهـ
باران بونده یاغجی معناسنده در مهـ
کشته اوده همزه خطاب ایچوندر مهـ
تیزرو وصف ترکیبی در مهـ
نیک زشت وصف ترکیبی در مهـ
خودبین وصف ترکیبی در مهـ

خشم را دیگر فرو ناخورد نست ٭ کرو یعنی اوچنجی سی کشی غضبنی یوتمق در که
زیاده قبیحدر ٭ خصلت چارم بخیلی کرد نست ٭ دوردنجی خصلت
بخیل لق ایلمکدر ٭ ای پسر کم کرد هردم این خصال ٭ بو خصلتلری ترک
جوکسه از طولان یعنی بو خصلتلری ابدی ترک ایله ٭ لذیرا کی
آنکه زشتست این فعال ٭ اول سببدن که بو فعللر قبیح وما معقوللر
غل وغش بگذار چون زر پاک شو ٭ غل وغشی ترک ایله التون
کبی پاک وصافی اول ٭ پیش ازان که خاک گردی خاک شو ٭
اندن اول که خاک اولورسن خاک اول یعنی اخلاق ذمیمه یی ترک
ایدوب تواضع ایدجی اول بیت ای برادر چو عاقبت خاکست ٭
خاک شو پیش ازان که خاک شوی بیت نه بینی که از خاک افتاده چو او
بر روید گل وبشکفد نو بهار ٭ حرص بگذار وقناعت پیشه کن ٭ حرص
ترک ایله وقناعتی کندوکه عادت وپیشه ایله ٭ آخر از مردن یکی اندیشه
کن ٭ آخر اولمکدن بر فکر ایله بیت قناعت توانگر کند مرد را ٭ خبر ده
حریص جهان کرد را عز من قنع ذل من طمع ٭ با محبان باش دائم غمنشین ٭
دائم دوستلرله همنشین اول ٭ ومصاحب دوام السرور رؤیة
الاخوان ٭ تا توانی روی اعدا را مبین ٭ مادام که قادرسن اعدانک
یوزینی کورمه مصراع احباب حاضرند باعدا چه حاجتست ٭
دربیان صفت مدبری میگوید چار چیز آمد نشان مدبری ٭ درت
نسنه بدبخت لکه نشان کلدی ٭ یاد گیرش گر تو روشن خاطری ٭
اگرسن روشن خاطر وصاحب فکر ایسک آنی یاد طوت یعنی خاطرکدن
کیدرمه ٭ مدبری باشد با ابله مشورت ٭ ابله واحمق ایله مشورت ایلمک
بدبخت لکدر ٭ هم بجاهل دادن سیم وزرت ٭ هم جاهله سیم وزرکی
ویرمک بدبخت لکدر ٭ هر که پند دوستان نکند قبول ٭

فعال جمع فعلدر مهـ
شوامر حاضردر مهـ
کردی بونده شوی معناسنده در مهـ
بگذار امر حاضردر مهـ
نبرده نسخ
مدبر بدبخت معناسنه مهـ
روشن خاطر بونده یا خطاب ایچوندر مهـ
زرت ده تا خطاب ایچوندر مهـ

هركيم كه دوستلرك بندينى قبول ايليه ٭ درحقيقت مدبرست آن بوالفضوله
اول بوالفضل حقيقتده بدبخت در ه بوالفضل زياده نامعقول معناسنه
استعمال اولنور ٭ هركه ازدنيا نكيرد عبرتى هر كيم كه دنيادن برعبرت
طوتميه ٭ هست آزان مدبرجهانرا نفرتى ٭ اول مدبردن جهان خلقنه
تمام نفرت وار دره زيرا دنيا سراسر عبرت ايله براكن اندن برعبرت آلمازه
مشورت هركس كه با ابله كند ٭ هركيم كه ابله ايله مشورت ايده ٭ ديو
ملعون نيش ككمره كند ٭ ملعون هركه كه شيطان آنى كمراه
كلب ايلره زيرا جميع اشلري نامعقول اولور ٭ آنكه مال خودرا دهد
باجاهلان ٭ اول كمسه كه كندو مالنى جاهللره ويره ٭ اينچنان كس كه
شود ازمقبلان ٭ آنجلين كمسه قجن سعادتلولردن اولوره
زرچو ابله راهمى ايد بكف ٭ ابلهك اوجنه چونكه زركلهه ميكند
اسراف بسيار وتلف چوق اسراف وتلف ايلر قوله تعالى ان الله
لا يحب المسرفين ٭ نشود ازدوست ابله پندرا ٭ ابله دوستدن
بندى استماع وقبول ايلمزه ازجهالت بكسلد پيوندرا ٭ جهالتدن
پيوندى اوزر بوهم معنى درجهالتدن تعلق واتصالى قطع ايلر پيوند
متعلقات واقربا وبندك وپيوند معناسنه استعمال اولنوره عبرتى
كير ازرمانه اى جوان ٭ زمانه دن عبرت طوت ٭ تا نباشى ازشمار ابلهان ٭
تاكه ابلهلرك اعداد وزمره سندن اولميه سن قطعه زمان پندى
آزاده وار داد مراه زمانه را چكونكو بنكرى همه بندست ه زروزبنك
كن كفت غم مخورزنهار ه بسا كن كه بروز تو آرزومندست ٭

هركرا ازعقل آكاهى بوده هركيمكه عقلدن آكاهلغى اوله ٭ نزد او ادبار
كمراهى بوده آنك قتنده ادبار كمراهلق دره مراد صاحب عقل
قاتنده ادبار كمراهلق ايدوكى اشعار دره ادبار بدبخت معناسنه در

عبرتي ده يا وحدت ايچوندر منهيه

ديو مضاف در كه مراد شيطان در منهيه

كمره وكمراه آزغون معناسنه در منهيه

مقبل سعادتلو ومقبلان جمعي در منهيه

اسراف مضاف در

كير امر حاضر در منهيه

آكاهي ده يا مصدر ايچوندر

كمراهي ده يا مصدر ايچوندر

درصفت دانش

درصفت دانش چارچيزآمد بزرك معتبره درت نسنه اولور و
معتبر كلدى ٭ يعنى بزرك ومعتبر دركارى ٭ مى نمايد خرد ليكن درنظره
اولكن درت نسنه نظرده خرد وسهل كورنوره زآن يكى خصمت و ديكر
آتشت ٭ اول درتدن برى دشمن در وبرى دخى آتش دره بازبيمارى
كزو دل ناخوشست ٭ برى دخى خسته لكدر كه كوكل اندن ناخوش
ومشوش دره بردشمن اندكى فسادى بيك دوست دفع اتمكه قادر
اولمازه وآزجق آتش تدريجله بتون عالمى يقوب خراب ايلره وآزجق
عارضه قلب ومعده يه فساده ويروب برحالته ايرشدر دركه
طبيب حاذق اكه معالجه اتمكده عاجز قلوره چارمين دانش كه ارايد براه
اول درت نسنه نك دردنجى سى علم دركه هرنه قدر آز اولسه نى زينت ايلر
زيرا سنك عز ورفعتك سبب اولوره اين همه تا خرد ننمايد ترا ٭ زنهار بو
دوكلى سكا خرد وسهل كورنميه ٭ هركه دشمن عدو باشد حقيره
هركيمكه دوشمنى آنك قتنده حقير اولا كه هركز اندن حذر اوزده اولميه ٭ از
بلاى اوكند روزى نفيره بركون دشمنك بلا وفتنه سندن نفير و
فغان ايلره ذرهٔ آتش چوشد افروخته ٭ بر ذره آتش چونكه شعله لنمش
اولدى ٭ بينى ازوى عالمى راسوخته ٭ بتون عالمى اندن يانمش كوررسن ٭
علم اكر اندك بود خوارش مداره علم اكر آز اولا آنى خورطوتمه ٭ زانكه دارد
علم قدر بى شماره زيرا كه علم بى حساب وبى عدد قدر وعزت طوتره
رنج اندك رابكن غمخوارگى ٭ آزجق مرضه علاج وغم ييجيلك ايله ٭ ورنه
بينى عجز را دربيماركى ٭ يوخسه خسته لكده عجز وزياده الم كوررسن ٭
درد سر را كو نجويد كس علاج ٭ برنسنه اكر باشى اغرسنك علاجنى آرامزه
خوف آن باشد كه بدكردد مزاج ٭ آنك خوفى اولوركه مزاج بوزوله

مى نمايد فعل مضارع مجهولدر منهيه

بيمارى ده اولان يا مصدر ايچوندر بيمارى خسته لك معناسنه در منهيه

چارم دردنجى چارمين دردنجى منهيه

ارايد فعل مضارع غايب در منهيه

ناخرده تا تنبيه وتحذير ايچوندر منهيه

ذره ده حمى وحدت ايچوندر منهيه

مدار نهى حاضر در منهيه

خوف مضاف عبارتدر خوف معنيده اولور خوف اول اولوركه مزاج وسند اوله منهيه

مراد منعسر اولا پس لازم درکه اکو درد ظاهر اولورسه آنک معالجه سنه
مقید اوله پس از قول مخالف برحذره دوشمنک سوزندن حذر
اوزره اول پس اذان کو باد رایی ای پسر اندن اول که ایقدن
کلمسن عاجز و مضطر اولمسن آتش اندک توان کشتن بآب
آزجق آتش صوایله سوندرمک ممکندر وای آن ساعت که یابد التهاب
وای اول ساعت که التهاب بولا یعنی یالک لنه التهاب یالک لنق
معنکنه در در بیان انچه از درشوانی خیزد ای پسر دارد که چار

ای پسر هر کس که دارد چار چیز ای پسر هرکمسه که درت نسنه طوتو
چار دیگرهم شود موجود نیز اول درتدن درت نسنه دخی هم موجود و ظاهر
اولوره عاقبت رسوای آید از لجاج عاقبت عناد و لجاجدن رسوالیق
کلور بربسی بودر خشم را انگشد پشیمانی علاج خشمه پشیمانلق علاج
اولمز یعنی غضبه البته پشیمانلق مقرردر لیکن پشیمانلغک اکه
فائده سی اولمز برسی دخی بودر بی گمان از کبر و خیزد دشمنی شک سز
کبردن عداوت حاصل اولور برسی دخی بودر حاصل اید خواری از
کاهلی کاهللکدن خوارلق حاصل اولور برسی دخی بودر چون
لجوجی درمیان پیدا شود چونکه اورتاده بر لجوج پیدا و ظاهر اولا
بنده از شومی او رسوا شود بنده آنک شوملغندن رسوا اولور
خشم خود را چونکه راند جاهلی چونکه جاهل کند و خشمی سوره یعنی برکیسه
غضب ایده جیز پشیمانش نبود حاصلی اکه پشیمانلقدن غیری بر
حاصل و فائده اولمز هر که کرد از کبر و بالا گردنش هر کیم که کبردن
بوینینی بلند ایلدی یعنی کبر کوستردی دوستان کردند آخر دشمنش
عاقبت دوستلری دشمن اولدیلر کاهلی را هر که سازد پیشه
هر کیم که کاهللغی کند و سنه پیشه و عادت ایده اید از خواری

لجاج لجوج لق

خیزد بونک کبی یرلرده حاصل و ظاهر اولور معناسنه استعمال اولنور مهه

لجوج مبالغه کیم فالادر مهه

کردند شوند معناسنده در مهه

بیانش بیشه خوارلقدن آنک ایاغنه بر تیشه کلور یعنی البته خشم
خود را گر فرو نخوردکسی اکر بر کمسه کندونک خشمنی یوتمیه عاقبتش بنید
پشیمانی بسی عاقبت چوق پشیمانلق کوره لیس الشدید بالقوة
انما الشدید الذی یملک نفسه عند الغضب قطعه پهلوان نیست
آنکه در کشتی پهلوان دکر بیدانده پهلوان آن بود که گاه غضب نفس اماره را
زبون سازد هر که او افتاده و تن و پهرست هر کیم او افتاده و تن
پروردر نیست ان کمتر از کاو خرست اوکمسه اناندکلدر بلکه
و خماردن کمتر دوندر افتاده دن مراد بونده کاهلدر و تن پرور
چوق یمجی معناسنه در صفت ناجنس چار چیز ای خواجه کیم دارد بقاه
درت نسنه ای خواجه از بقا طوتر کوش داری مؤمن نیکو لقاه ای خوب یوزلو
مؤمن استماع ایله جور سلطان را بقا کمتر بوده سلطانک جورنه بقا ازدن اولور
زیرا ظلمی سببی ایله پادشاهلقدن دور اولوب جوری دخی منقطع اولور بیت
نکند جور پیشه سلطانی که نیاید زگرگ چوپانی پس عتاب دوستان خوشتر بود
صکره دوستلرک عتابیدرکه لطیف دکل اولور زیرا معلوم درکه عتاب دوستان
تأدیب و تنبیه ایجوندرکه بو خصوصده سرمایه سعادتدر دیگر آن مهر که
باشد از زنان کرو یعنی اوچنجی سی اول محبتدرکه زنلردن اولا مشهوردرکه
زنلرده مهر و وفا اولمز پی بقا چون صحبت ناجنس دان اول صحبتی ناجنسلرک
صحبتنی کبی بقاسز بیل زیرا عدم جنسیت البته مفارقت اقتضا ایلر بارعیت
چون کند سلطان ستم سلطان چونکه رعیته ظلم ایده مرور ابکند بقا در ملک کم
اکه پادشاهلقده بقا از اولور ثبات الملک فی العدل کر ترا از دوستان آید عتاب
اکر سکا دوستلردن عتاب کله کم بقا باشد چو خط بر روی آب آب اوزره
خط بقاسز اولور یعنی آب اوزره خط اولمدغی کبی دوستلرک عتابنه دخی
بقا اولمز چون بنا جنس نشیند آدمی چونکه آدمی ناجنسلر ایله اوتوره

نیشه کبر معناسنه

دار امر حاضر در

کمزوات تقدیرنده در مهه

دیر بونده محبت معناسنده در مهه

مهر و وده مهر تحسین ایجوندر مهه

لمزك بيند ازان نخم همدمى ٭ انلردن همدم لكى ازرجك كوره زيرا بالطبع
بعد لازم كلور ٭ زاغ جون فارغ زبوى كل بود ٭ زاغ جونكه كولك رايحه سندن
فارغ ومستغنى اولا ٭ نفرتش ازصحبت ببلبل بود ٭ ببلبك صحبتندن كه
نفرت ومفارقت اولور ٭ زيرا جنسيت يوقدر ٭ صحبت ناجنس جان كاهى بود ٭
ناجنسك صحبتى زياده وعظيم جان اكسيجى اولور يعنى روحه زياده عذاب
والم ويريجى اولور جانكاه وصف تركيبى در وآنلر ٭ اولان يا عظيم معناسنه
دركه يارى وحدت دن منشعبدر نته كم كمال پاشازاده دقايق الحقايق نام كتابنده
كتورمشدر وبوستانك بوبيتنده اولان ياكه بجايى يه متصل در مذكور معنايه
افاده ايلر بيت كرم دست كيرى بجاى رسم ٭ وكونعمتى برنكير دكسم ٭
جمله رازين حال اكاهى بود ٭ جميعيسنه بو حالدن اكاهلق اولور ٭ مراد خلاف
جنسك صحبتى زياده معلوم ايدوكى جمله يه روشن اولدوغى بياندر ٭
بيت جان خواهم زدن اين دلق رياىء مكنم ٭ روح را صحبت ناجنس
عذابيست الم ٭ جون ترا ناجنس ايد درنظر ٭ جونكه ناجنس سنك نظركه كله
اى پسر جون باد ازوى دركذر ٭ اى پسر آندن يل كبى كچ زنهار اولميه كه
مصاحبت ايده سن درصفت شكر چارچيز از چار ديكرشد تمام ٭ درت
نسنه غيرى درت دن تمام اولدى ٭ جون شنيدى يادمى دار اى غلام ٭
جونكه اشتندك اى غلام يادوطوت خاطركدن كدرمه ٭ دانش مرد ازخرد
كيرد كمال ٭ كشنك علمى عقلدن كمال طوته ٭ ازعمل نيت همى بايد جمال ٭
نيت عملدن جمال ولطافت بولور ٭ نيت از پرهيز كامل ميشود ٭ سنك
دينك پرهيز وتقويدن كامل اولور ٭ نعمت را شكر شامل مى شود ٭ سنك
نيتك شكر شامل اولور ٭ مراد شكر ازديار نعمتك سبب اولور ديمكدر ٭ هست
دانش را كمالات ازخرد ٭ علم كمالات عقلدن در هست بونده است
معناسنه در ٭ نيت را زعمل كس نكرد ٭ عملسز سنك نيتك نظر ايمز ٭

شكر

چار ديكر بعضا ندر

ى دار امر حاضر در

دانش علم

پرهيزدن مراد تقويدر

نيت ... معناسنده در

شكر نعمت را كمال ميدهد ٭ شكر نعمته عظيم كمال ويرر زيرا شكر نعمتك
زياده اولمسنه سبب اولور ٭ قوله تعالى ولئن شكرتم لازيدنكم بيت
شكر نعمت نعمتت افزون كند ٭ كفر نعمت ازكفت بيرون كند ٭ غافلان
را كوشمالى ميدهد ٭ غافلره كوشمال ويرر زيرا شكر نعمت صاحبنك متنبه
اولمسنه سبب اولور ٭ شكر ناكردن زوال نعمتست ٭ شكر ايتمامك نعمتك
زواليدر ٭ زيرا شكر ايلمسه نعمتى زايل اولور ٭ بهر شكر كمال نعمتست ٭
شاكرك نصيبى نعمتك كماليدر ٭ زيرا شكر آنك نعمتنى كماله ايرشدردى ٭ شكردن
مراد هر بر عضوى نه ايجون خلق اولنديسه اكه صرف ايتمكدر ايلمكدر علم را
بى عقل نتوان كار بست ٭ عقلسز علمى ايشه بغلمق يعنى اندن مستفيد اولمق
ممكن دكلدر ٭ بيش بى عقلان نمى بايد نشست ٭ عقلسزلر قتنده اوتورمق
كركمز ٭ بى خرد دانش وبالست اى پسر ٭ اى پسر عقلسز علم كناه در ٭
علم مرغ وعقل بالست اى پسر ٭ اى علم مرغ عقل قناددر ٭ هركه علمى دارد
ونبود بدان ٭ هركيم كه بر علم طوته وآنونك اوزرينه اولميه يعنى عمل ايلميه ٭٭
ازطريق عقل باشد بركران ٭ عقل طريقندن كنار اوزره اولور ٭ مراد
عالم بى عمل اصحاب دل قتنده عقلدن دوزمه عبارت ايدوكين بياندر
دربيان انهاكه باز كردانيدن محالست چار چيزست آنكه بعد از رفتن ٭
درت نسنه دركه اول كه آنك كتمسندن صكره ٭ از محالاتست باز آوردنش ٭
محالاتندر آنى كيرو كتورمك ٭ جون حديثى رفت ناكاه بر زبان ٭ جونكه
ناكاه زبان اوزره بر سوز كتدى يعنى بر سوز سويلندى ٭ يا كه تيرى جست
بيرون ازكمان ٭ تاكه يايدن براوق طشره چيقدى ٭ باز جون ارد حديث
كفته را ٭ سويلنمش سوزى كيرو نيجه كتوره ٭ كس نكرداند قضاى
رفته را ٭ بودكه كيمسه كتمش قضاى دوندرمز ٭ اول درت نسنه نك برى
سوزدركه سويلنه تكرار مرجوع ممكن دكلدر ٭ ديكرى قضادر ٭ ديكرى تير در كه

كوشمال تاديب

وبال كناه در

نبوده باشد ... وزن ايجون

كران كنار معناسنده در

جون ... ايله بشقه ... در

چون مکاندن چقدی کورودوغیسی میسر دکلدر بیت باز آمدی کی بازآید عمر کشته

و حافظ هر چند که نه آید باز تیری بشد نه نشست بعض نسخه‌ده آردیرینه

آری واقع اولور باز کی کردد چو تیر انداختی چونکه تیر آتدک قچن کیرو دونر

همچنین عمریکه ضایع ساختی بونجلین درشول عمرکه ضایع ایدک نوبت

دنی رجوعی محال بونجلین درشول عمریکه ضایع ایلادک بو هم معنادر

دردنجی عمردر بیت دریغا که بکذشت عمر عزیز بخواهد کذشت این دمی چند نیز

بیت دریغا که بیما بسی روزکار بروید کل و بشکفد نوبهار هر که

بی اندیشه کفتارش بود هر کیم که آنک سوزی فکرسز اولا پس

ندامتهای بسیارش بود صکره آکه چوق ندامتلر اولور بیت تأمل

کنان در خطا و صواب به از ژاژخایان حاضر جواب تا نکفتی می

توانی کفتنش ماداملکه بر سوزی سویلمدک آنی سویلمکه قادرسن

ندامت پشیمانلق

چون بکفتی کی توان بنهفتنش چونکه سویلدک آنی نهان اتمکه قچن ممکندر

بیت سخن تا نکفتی بر او دست هست چو کفته شود یابد او بر تو دست

عمر را میدان غنیمت هر نفس عمرک هر نفسنی غنیمت بیل چون

عمری هر نفس غنیمت بیل بو معنی حوالطیفدر

دوو دیکر نباشد باز پس چونکه عمر کزینه کیرو آردینه دونمز بیت

نکه دار فرصت که عالم دمیست دمی پیش دانا به از عالمیست

هیچ کس از خود قضا را رد نکرد هیچ کمسه قضایی کندوسندن رد ایلمدی

هر که راضی از قضا شد بد نکرد هر کیمکه قضادن راضی اولدی یرامزو

نامعقول ایلمدی زیرا قضایه رضا رضای خدایه سبب در قضا و قدر قضا

علم الهیده اولان حکم در قدر آنک ظهوریدر امر الهی ایله عالم کون و فساده

بیت چو رومی نکرو خدنک قضا سپر نیست امر بنده را جز رضا

هر که میخواهد که باشد در امان هر کیم استرسه که اماندە اولا بلادن اکر

نسنه ایشیدیرسه مهر می باید نهادن بر دهان اکرک که اغزی اوزره مهری قویه

یعنی

یعنی سویلمیه بعض نسخه‌ده بر دهان یرینه بر زبان واقع اولور سکوت اللسان

سلامة الانسان می‌سزد کر عمری داری عزیز لایق در اکر عمر عزیزک طوتسن

چون رود بیشش نخواهی دید نیز چونکه کوه ارادنی ادوق کورمیسن

بیششده باز یوقدر

در صفت خاموش و سخاوت حاصل آید چار چیز از چار چیز درت نسنه

درت نسنه‌دن حاصل کلور و پیدا اولور یاد دار این نکته از من ای عزیز

ای عزیز بو نکته‌یی بندن یاد طوت خامشی را هر که سازد پیشه هر کیم

که خاموش لغی بر پیشه و عادت ایده کردد ایمن بود کش اندیشه ایمن اولور

اندیشه‌دن مقصود وحدت الوجوددر

اکه بر فکر و غم اولمز من صمت نجا کر سلامت بایدت خاموش باش اکر سلامت

کرک خاموش اول کشت ایمن هر که ایمن نیکی کرد فاش ایمن اولدی هر کیم که

ایلکنی فاش ایلدی مراد سخا و کرمدر مشهور اولان کمسه بلالردن خلاص بولور

دیمکدر از سخاوت مرد یابد سروری مرد سخاوتدن سرورلک بولور

شکر نعمت را دهد افزون تری شکر نعمته زیاده لک ویرر و بالشکر

شکر منافی دکلدر

تدوم النعم بیت جوان مرد اکر راست خواهی ولیست کرم پیشه شاه مردان

علیست هر که او شد ساکن و خاموش بود هر کیم که او ساکن اولدی

و ساکت اولدی از سلامت کسوتی بر دوش بود آنک اوموزی اوزره

سلامتدن بر کسوت اولدی مراد سکون و سکوت سبب سلامت ایدوکنی

اشعاردر کر همی خواهی که باشی در امان اکر استرایسک که اماندە و حضورده

اوله‌سن رو نکویی کن تو با خلق جهان یوری سن جهان خلقنه ایلک ایله

هر کرا عادت شود جود و کرم هر کیم که جود و کرم عادت اوله در میان خلق

کردد محترم خلق اورتاسنده محترم و معزز اولور لکافرسخی ارجی الی الجنة

من مسلم شحیح هر که کاری نیک و یا بد میکند هر کیم که عالمده ایو ایشی

و یا یرامز ایشی ایلر یعنی هر نه ایلرسه کندویه ایلرد دیمکدر این همه میدان که

با خود میکند اول دوکلی بل که کندوسنه ایلر ای برادر پند ما محمود بکش

محمود دن سرد باری تعالیدر

ای برادر الله تعالینک بنده سی اول هرگز غیره مقید اولمه • تا توانی
با سخا وجود باش • مادام که قادرسن سخا وجودله اول • باش از بخل
بخیلان برحذر • بخیللرک بخللرندن حذر اوزره اول • تا نسوزد مر ترا
نار سقر • تاکه دوزخ آتشی سنی یقمیه • البخیل لا یدخل الجنة • در بیان اخلاق
چندی که چندی دیگر ازان حاصل وظاهر آید • چار چیزی بردهد
از چار چیز • درت نسنه دن بر درت نسنه ظاهر وحاصل اولور •
نشنود این نکته جز اهل تمیز • بو نکته یی اهل ادراکدن غیری استماع
ایلمز • بعض نسخه ده مصراع اول بویله واقع اولور • چار چیزست بردهد
از چار چیز • درت نسنه دن سکا درت نسنه ثمره وحاصل ویرور بو
وجه اوزره بردهد بر تحصول وثمره معناسنه اولور • هرکه زو صادر شود
این چار کار • هر کیم که آندن بو درت ایش صادر وظاهر اولور •
بیند آن چار دگر بی اختیار • اختیارسز اول غیری دردی کورر مراد
اول درد البتده اول دردی اقتضا ایلر دیمکدر • هرکه در پایان کاری
ننگرد • هر کیم که بر ایشک عاقبتنه التفات ونظر ایلمیه • عاقبت
روزی پشیمانی خورد • عاقبت بر کون پشیمانلق چکر پس هر خصوصده
عاقبت بینلک لازمدر • هرکه نکند احتیاط کارها • هرکیم که
ایشلرینک احتیاطنی ایلمیه بلکه نیجه راست کلور ایسه ایشلیه • بر دلش
آخر نشیند بارها • آخر آنک کوکلی اوزره یوکلر اوتورر یعنی غملر والملر
کورر • هرکه او استیزه با سلطان کند • هرکیم که او پادشاهله
استیزه وعناد ایده • کار خود را سر بسر ویران کند • بالکلیه
کندو ایشنی ویران وخراب ایلر • زیرا کشی کندودن قوی برکسه ایله
خصومت ایلسه کندونک ضرر وهلاکنه سعی ایلر • مثنوی
خلاف رای سلطان رای جستن • بخون خویش باید دست شستن

سقردن مراد دوزخ در

بار یوک معناسنه درکه الم وغمدن کنایه در

اکر

اکر خود روز را گوید شبست این • بباید گفتن اینک ماه و پروین •
هرکه گشت از خوی بد ناسازکار • هرکیم که یرامز خوییندن خلقه
ناسازکار اولدی • سازکار موافق • ناسازکار مخالف معناسنه در •
دوستان از وی کنند بی شک فرار • شکسز دوستلری اندن فرار
واعراض ایلر • در بیان ترک زینت • سر چه آرایی بدستار ای پسر
ای پسر باشکی دستار له نه زینت ایلرسن • گر توانی دل بدست آرای
پسر • ای پسر اگر قادر ایسک کوکل اله کتور • ومرادلر حصولنه وسیله اول
بیته باکت آسوده کردن ولی • به از الف رکعت بهر منزلی • تا نگیری
ترک عز ومال وجاه • مادام که عزت ومال ومنصب ترکنی طوتمیه سن •
از همه بر سر نیابی چون کلاه • کلاه کبی جمیع سندن باش اوزره کلمزسن •
مراد بودر که ماوانکه ماسوای ترک ایتمیه سن عالی قدر اولمزسن وجاه
عزته یول بولمزسن • نیست مردی خویش را آراستن • کندو کی زینت
ایلمک ارلک دکلدر • قصد جان کرد آنکه او آراست تن • اول کیمسه که اوستنی
زینت ایلدی جاننه قصد ایلدی • زیرا درگاه خدادن دور اولمغه سبب در
نته کیم بو کتاب صاحبی تذکرة الاولیا نام کتابنده ذکر ایلمشدر که هرکیمسه که نفا
یس وزیبا جامه لره طالب وراغب اولا اولکمسه دوزخه قیبدر کندوسنه
کندونک شاه طمرندن بیت زینت مردان بود مردی تمام • زینت
دیگر نباید ای غلام • نیست در تن بهتر از تقوی لباس • جسمه تقویدن
ایو یوک لباس یوقدر • در تکلف مرد را نبود اساس • تکلفده
مرده اساس وثبات اولمز • مراد قوله تعالی ولباس التقوی ذلک خیر
فسبحه هیچ زینت ولباسدن لباس تقوی خوب وزیبا ایدوکن اشعار در
هرکه او در بند آرایش بود • هرکیم که او آرایش وزینت قیدنده اوله
در جهان کی زند آسایش بود • بو جهانده آسایش وحضور قرز بندی دلرکه

گشت شد معناسنه در بو نده

دستار دلبند

آرا امر حاضر در

اساس عمل

آرایش زینت معناسنه در

همان ذوق وحضور وزينته مقيد اولور طاعت وعبادته مقيد اولمز •
عاقبت جز نامرادي نبودش • عاقبت اكه مرادكزلقدن غيري اولمز
بهره از عيش وشادي نبودش • عيش وسروردن اكه بر نصيب اولمزه
مرهون نصيب
مراد دنياده زينت وذوق حضورده وعيش ومراد وسرورده راغب
اولان كمسه لره آخرتده عيش وسروردن نصيب اولمز ديمكدر • خود
خودستايي وصف نوكيدر منهيه
ستايي بينه شيطان بود • كندويي مدح ايدجي لك شيطانك صفتي
وعادتي دره زيرا كندو سني مدح ايلدى نته كيم بو آيت كريمه دن ظاهردر
قوله تعالى قال انا خير منه خلقتني من نار وخلقته من طين • ملعونيد خرد كه
خاك آتشدن نيجه مرتبه اولى واعلى دره • انكه خود را كم زند مردان بود •
اولكمسه كه كندوسني كم اوره وناقص طوتره مرد اول اولوره كم اولق جايزدر
كاف فارسينك ضمه سيله كه نابيدا وبي قدر معناسنه اعتبار اولنور ••
گفت شيطان من زآدم بهترم • شيطان بن آدمدن يكرم ديدي •
آدم كندم كون معناسنه در منهيه
تا قيامت گشت ملعون لاجرم • اول سببدن قيامته دكين بلكه ابدى
ملعون اولدى • از تواضع خاك مردم ميشود • تواضعدن خاك آدمي اولور
يعني بو حالته تواضع سبب اولور • نور ونار از سركشي كم ميشود • نور ونار كبرو
سركشلكدن ضايع ومحو اولوره ناردن خلق اولنان ابليس لعين كبي نوردن
خلق اولنان ملائكه كبي كه آدم خلق اولنمازدن اول تجلي ذاته طاقت كتورميوب
محو وهلاك اولورلردى آدم خلق اولندقدن صكره او حالتدن
مرتفع اولدى اذن خاك كثيفدن خلق اولدوغيچون اول تجلي لره طاقت
كتوروب هلاك اولمدي • رانده شد ابليس از مستكبري • ابليس مستكبر
معناسنه در رانده رجيم منهيه
لكدن دركاه دن سورلمش اولدي • گشت مقبول آدم از مستغفري ••
مستكبر اسم فاعلدر اكه متصل اولان يا مصدريه در منهيه
آدم مقبول اولدى استغفار ايدجي لكدن قوله تعالى قال ربنا ظلمنا انفسنا
وان لم تغفر لنا وترحمنا لنكونن من الخاسرين • شد عزيز آدم چو استغفار كرده
مستغفر اسم فاعلدر اكه متصل اولان يا مصدريه الجزمنه
حضرت

حضرت آدم عليه السلام عزيز اولدى چونكه استغفار ايلدي • خوار شد
شيطان چون استكبار كرده • شيطان خوار اولدى چونكه كبر واستكبار ايلدي •
دانه پست افتد زبردستش كنده • دانه پست دوشر آني زبردست ايلرلر
مراد دانه تواضع طريقيله خاك ايچنه دوشر آكه التفات واعتبار ايلرلر •
ديمكدر پست آلچق زبردست فوق معناسنه در • خوشه چون سربركشد بشكنه
خوشه باشق
كنده • خوشه چون باش قلدورر وكبر ايلر آني پست وپايمال ايلره من تواضع
رفعه الله ومن كبر وضعه الله در بيان ابلهان گويد چار چيز آمد نشان ابلهي
درت نسنه ابله لكك نشانه كلدى • با تو گويم تا بيابي آگهي • سكا ديهيم تا
آكاهلق بولهسن • عيب خود ابله نبيند در جهان •• ول كمسنه كه جهانده كندو
عيبني كورميه • باشد اندر جستن عيب كسان • كمسنه لرك عيبني استمكده اولاه
تخم بخل اندر دل خود كاشتن • كندونك كوكلنه بخيل لق تخمني اكمك • وانكه
اميد سخاوت داشتن • اندن صكره ابله لكدن سخاوت اميد ايدر طوتق
اميد ميمك تشديديله در بونن
يعني مراد ايدنيوركه خلق آكه سخي ديه لر • هركه خلق از خلق اوخشنود
خلق خوي معناسنه در
نيست • هر كيم كه خلق آنك خوينده ن خشنود وراضي دكلدر •
هيچ قدرش بر در معبود نيست • حق تعالينك قوسنده هيچ آنك
قدري يوقدره • هركه اورا پيشه بد خوي بود • هر كيم كه آنك صنعتي
وعادتي بد خولق اوله • كار او پيوسته بد روي بود • آنك ايشي دايم
پيوسته متصل ودايم معناسنه در
يرامز يوزلولك اولوره يعني كه آنك يوزيني كورمك استمزلر آني سو
مدكلرندن • خوي بد برين بلاى جان بود • تن اوزره يعني كنيده يرامز
خوي جاننك بلاسيدر • زيرا آنك سببيله نيجه بلالر چكره • مردم
بدخو ز آزارنا بوده • بدخوي كمسه انسانلردن اولمز بيت
اكر ز دست بلا بر فلك رود بدخوي • ز دست خوي بد خويش در بلا باشد
بخل بشاخي از درخت دوزخست • بخل دوزخ اغاجندن بر بوداقدر •

وان بجيلك ازسكان مسلخست ، واول بجيل جك مسلخ كلب لودن
در ، بجيلك اولان كاف تصغير وتحقيرايچوندر ومسلخ سلخ خانه معناسنه در
روى جنت راكى بيند بجيل ، بجيل جنتك يوزينى قنده كورر
بشه افتاده اندر پاى پيل ، اول بجيل كويا فيلك اياغى آلتنه دوشمش
برسورى سكك در ، بشه يه پاى فيل دن خلاص ميسر اولمدوغى كبى
اول بجيله جهان بجل دن خلاص اولمز ، بس از بجل بجيلان بركران ،
بجيل لرك بجلندن كناره اول زنهار بجيل اولمه ، تا نباشى از شمار ابلهان ،
تاكه ابلهلرك شمار وزمره سندن اولميسن درعاقبت كويد ازبلا ثار سته
كردى اى عزيز ، تاكه بلادن قورتلمش اولاسن اى عزيز ، بازبايد داشتن
دست از دو چيز ، ايكى نسنه دن الكوره طوتوب وفراغت ايلمك كرك ،
رو تو دست از نفس ودنيا بازداره يورى سن نفس ودنيادن
الكى كرو طوت واعراض ايله ، تا بلاها را نباشد با تو كار ، تاكه بلالرك سنكله
ايشى اولميه يعنى بلالردن خلاص بولاسن ، ور بحرص وازكردى مبتلا ،
واكر حرص وآزه مبتلا اولوبسن وكرفتار اولدڭسه ، با تو رو آرد زهر سو
صد بلا ، هر بر جانبدن بلا سكا يوز كتورر وهجوم كتورر وبعض نسخده
بويله واقع اولور ، با تو رو آرد زهر سوى صد بلا ، بر جانبدن سكا
يوز كتورر وهجوم ايدر ، آنكه نبود هيچ نقدش درميان ، اول كسه كه آنك
ميانده هيچ نقد اوليه ، هر كجا باشد بود اندر امان ، هر قنده كه اولا
امانده اولور ، ميان بونده بل معناسنه اولق روشندر ، ويعنى بويله اولق جايزدر
اول كسه نك اورتاده معنى يا نده هيچ نقدى اوليه ، نفس ودنيارا
رها كن اى پسر ، اى پسر نفس ودنيايى ترك ايله ، بازرستى ازبلا وازخطر
بلادن وخطردن كروقورتلدك ، اى بساكس كز براى نفس زار ، اى
چوق كسه كه نفس دن اوترى زار وعاجزدر ، دربلا افتاد وكشت ازغم نزار ،

كران كنار معناسنه در

آز حرص معناسنه در

نبود ده باساكن در وزن ايچون

بلايه دوشدى وغم والمدن نزار ولاغر اولدى ، ازبراى مرغ نفس مرغ
نامراد ، نفس دن اوترى نامراد مرغ ، آمد ودردام صياد اوفتاد ،
كلدى وصيادك دامنه دوشدى ، مرادو چوق بلند پرواز مرغ كه
قوت آز وسيله دام صياده كرفتار اولدى ديمكدر بيت بلنكى كردن كند
بروحوش ، بدام افتند از بهر خوردن چو موش ، تا دولت آرام بايد
اى پسر ، تا سنك كوكلك آرام بوله اى اوغل ، بود نا بود جهان يكن
شمر ، جهانك وارنى ويوغنى يكسان وبرابر صاى ، از عذاب قهر حق ايمن
مباش ، حق تعالى حضرتنيك عذاب وقهرندن ايمن اولمه ، درپى آزار
هرمؤمن مباش ، هرمؤمنك آزارى آردنده اولمه ، مراد هرمؤمنى رنجيده
وبرنجان خاطر ايلمه ديمكدر ، دربلا يارى مخواه ازهيچ كس ، بلاده هيچ كمسه دن
معاونت طلب ايلمه كه سن آندن خلاص ايده ، زانكه نبود جز خدا فريادرس ،
زيراكه خدادن غيرى فريادرس ومعين اولمز ، هر كرا رنجيده عذرش بخواه ،
هر كيمى كه انجيتمش سن آنك عذرينى ديله ، تا نباشد خصم تو درعرضه كاه ،
تا قيامت ده سكا خصم اوليه عرضه كاه محشر معناسنه در ، كوغنا خواهد كسى
از ذو المنن ، اكر بر كسه حق تعالى حضرتندن غنى لك استرسه ، در قناعت
مى تواندش يافتن ، آنى قناعتده بولمق ممكندر ، ذو المنن احسان صاحبى
معناسنه در كه مراد خداى تعاليدر بيت خدا را ندانست وطاعت نكرد
كه بر بخت روزى قناعت نكرد در بيان نصيحت هر كرا عقلست ودانش
اى عزيز ، اى عزيز هر كيمك عقلى وعلمى وار در ، دور بايد بودنش از چار چيز ،
اكه درت نسنه دن ايراق اولمق ، كار خود را ناسزا نكند رها ، كندونك
كار ومصلحتنى نامعقوله رها وحواله ايلميه كه اول كوره ، مرد مى نكند بجاى
ناسزا ، نامعقوله كسه آدمى لك ايلميه زيرا ضايع اولور بيت
نكويى بر اهل آن مردم مكن ، كرم پيش نامرد ميان كم مكن ، عقل دارى

نزار لاغر معناسنه در

بروحوش نسخ

شمر امر حاضردر

مباش نهى حاضردر

فريادرس وصف تركيبيدر

بخواه امر حاضردر

مبل بدکاری مکن ، عقل طوتر ایسک بدکارلغه میل ایله یعنی عاقل
ایسک فسق و فساده مائل اولمه ، زین پلیدی سبکباری مکن ، چونکه
بوندن کچدک سبکبارلق ایله مراد چونکم آنی ترک ایلدک عرض و
وقار اوزره اول دیمکدر ، تاشوی بیش ازهمه در روزکار ، تاکه زمانه
نده جمیع سندن زیاده اولاسن ، بو هم معنادر تا روزکارده جمیع سنده
مقدم اولاسز بو وجه اوزره بیش در باء فارسیله ، دست برنان
ونمک بک ده دار ، الکی نان ونمک اوزره آچلمش طوت ، مراد
خلقی طعاملندر دیمکدر بیت کرامت جوان مردی ونان دهیست
مقالات بیهوده طبل تهیست ، تا تو باشی در زمانه دادکر ، مادامکه سن
بر زمانه ده دادکر و حاکم اولاسن ، زیر دستانرا نکودار ای پسر ، ای پسر
زیر دستلری وبیچاره لری ایو طوت بیت غم زیردستان بخور زینهار
بترس از زبردستی روزکار ، هرکه در بند خود آمد استوار ، هرکیم که
کندونک بند ونصیحتنده محکم کلدی یعنی کندوسی نصیحت طوتدی
بند او را دیکران بندند کار ، غیرلر آنک بندیله عمل ایلرلر مراد شول
ناصحکه خلقه اندوکی نصیحتی کندوسی برینه کتورمش اولا غیرلر آنک
نصیحتنی قبول ایدوب منتفع اولورلر دیمکدر ، هرکه از کفتار خود باشد
ملول ، هرکیم که کندونک کفتار وبندندن ملول اولا یعنی خلقه اندوکی
نصیحت لردن کندوسی طوتمیه ، قول او را دیکران نکنند قبول ، غیرلر آنک
بند ونصیحتنی قبول ایلمزلر ، هرچه باشد در شریعت ناپسند ، هرنکه
شرع شریفده ناپسند ونامعقول اولا ، ~~...~~ هوشمند ،
ای هوشمند هرکز آنک جوکنه طولنمه ، تا صواب کار بینی سربسر ، مادامکه
بلندن بنه ایشک صوابنی کورهسن ، بر مراد خود مکن کار ای پسر ، ای پسر
کندو مرادک اوزره ایش ایله مراد هر مصلحت وکارده کورهسن صواب

شوی فعل مضارع مخاطب در
وار امر حاضردر
بندند کار تحمل کنند معناسنه در
دورش از خود کو کر پاکی
بکند جوره معناسنه در
مکن نهی حاضردر
مکن نهی حاضردر

اوزره درعناد ایدوب انی مرادک اوزره اولمسنی طلب ایلمه حکمت
زند کانی میکوید هست بی شک دستکاری در دو چیز ، قورتلمقلق
شک سز اوچ نسنه ده در ، با تو کویم یاد کیرش ای عزیز ، سکا دیم
آنی یاد طوت ای عزیز ، زان یکی ترسیدنست از ذوالجلال ، اول اوجدن
بری حق تعالی حضرتندن قورقمقدر ، دوم آمد جستن قوت حلال ،
ایکنجیسی حلال قوت طلب ایلمک کلدی ، سیومین رفتن بود بر راه راست
اوچنجیسی صراط مستقیم اوزره کتمکدر ، رستکاریست آنکه این خصلت درا
قورتلمش در اول کمسه که آنک ایچون بو اوچ خصلت وار در ، کر تواضع
بیشه کیری ای جوان ، اکر تواضع پیشه و عادت طوته سن ، دوست
دارندت همه خلق جهان ، جمیع جهان خلقی سنی دوست طوترلر مثنوی
بلندیت باید تواضع کزین ، که این بام را نیست سلم جز این ، فروتن
بود هوشمند کزین ، نهد شاخ پرمیوه سر بر زمین ، سر مکن در
پیش دنیادار بست ، غنی ومال دار اوکنده باشکی اکمه ، ور کنی
بی شک رود دینت ز دست ، اکر باشکی اکه سن شک سز سنک دینک
الدن کیدر ، شمدی باش اکمک دکل ایکی قات اولور یا رب العزة
بونک کبی دن سن حفظ ایله ، بهر زر مستای دنیادار را ، التون
دن اوتری غنی مدح ایلمه ، تا چه خواهی کرد این مردار را ، عجب بو
مرداری نه ایلمک استرسن ، الدنیا جیفة وطالبها کلاب ، مردکانند
اغنیاء روزکار ، روزکارک غنیلری مرده لردر ، ای پسر با مرده کان صحبت
مدار ، ای پسر مرده لر له صحبت طوتمه ، مال و زر بی حد بدست آورده کیر
حدسز مال و زر اله کتوردمش طوت ، بعد از آن در کور حسرت بر دو کیر
اندن صکره قبره که حسرت التندی طوت ، مراد سیم و زر جمعندن
نه فایده عاقبت حسرتله اولمکدن غیری دیمکدر بیت کر کنج قارون

دوم ده دون اعون دالی بو مقدار ایچمک
بو اوج خصلت آنک ایچوندر بوهم معنیده در
دنیادار وصف ترکیبی در
مستای نهی حاضردر
استودندن

بجنک اوری • غاند مکر انجه بخشی بری در صفت ذکر الله بکش دایم
ای پسر با یاد حق • ای پسر دایم ذکر حقله اول • کر خبر داری ز عدل داد حق •
اکر حق تعالینک عدل و دادندن خبر طوتر ایسک • مراد لیس للانسان
الا ما سعی حسبنجه دنیاده کشی خیر و شردن هرنه ایلدیسه همان آنک جزاسنی
کوروکی معلومک ایسه بس ذکر حقدن غافل اولمه تا که آخرنده آنک
ثوابنی کورهسن دیمکدر • زنده دار از ذکر صبح و شام را • ذکر الله دن صبح
شامی دیری طوت یعنی روز شب ذکر و توحید و خدایه مشغول اول • در تغافل
مکذاران ایام را • ایامی غفلتده کچورمه تا که غافلین زمرهسندن اولمیهسن •
یاد حق آمد غذا این روح را • بو روحه غدا ذکر الله کلدی • مرهم آمد این دل
مجروح را • ذکر الله مجروح قلبه مرهم کلدی • مراد الا بذکر الله تطمئن القلوب
حسبنجه ذکر الله مجروح قلبه مرهم اید و کین بیاندر • یاد حق کر مونس جانت بود
یاد حق اکر سنک جانکه مونس اولسه • کی هوای کاخ ایوانت بود • سکا قنی کاخ
و ایوان محبتی اولوره کاخ کوشک ایوان دیوان خانه • کر زمانی غافل از رحمن شوی •
اکر بر زمان حق تعالی حضرتندن غافل اولور اسن • اندر آن دم همدم شیطان شوی •
اول مدده شیطانه همدم و مصاحب اولورسن • مؤمنان ذکر خدا بسیار کو •
ای مؤمن خدانک ذکر و توحیدنی چوق دی • بلکه بر نفس آندن غافل و جدا
اولمه • تا بیابی در دو عالم آبروی • تا ایکی عالمده حرمت و عزت بولهسن •
ذکر را اخلاص می باید نخست • ذکر خدایه اول اخلاص کرک • ذکر بی اخلاص
کی بکشد درست • اخلاصسز ذکر قچن درست و مقبول اولور • ذکر بر سه
وجه باشد بی خلاف • خلافسز ذکر اوچ وجه اوزره اولور یعنی اوچ قسمدر
تو ندانی این سخن را از کزاف • سن بو سوزی کزافدن بلمیهسن یعنی
سعی و کوشش ایلمک کرکسن که بیلهسن • عام را نبود بجز ذکر زبان • عامه
نک ذکرندن غیری اولمز • ذکر خاصان باشد از دل بی کمان • خاص لرک

ذکری

دارا حاضردر
منه

مکذاران نهی حاضردر
منه

مؤمنان ده الف ندا ایچوندر
منه

بعض نسخهده تو ندانی بریته
نا ندانی واقع اولور که
معنای بو وجه اوزره اولور
زنهار بو سوزی کزاف
بلمیهسن

ذکری شبههسز قلبدن اولور • ذکر ذاتک ضمه سیله قلبدن اولان ذکردر • ذاتک کسریله
لساندن اولان ذکردر • ذکر خاص الخاص ذکر سر بود • خاص الخاص ذکری سرده ذکری
سرده ذکری اولور • هر که ذاکر نیست او خاسر بود • هر کیم که ذاکر دکلدر او
خاسر اولور • بو بیتده بود است معناسنهدر اولمق دخی جایزدر • ذکر بی
تعظیم کی بن بدعتست • ذکر الله تعظیمسز دیمک بدعتدر • وان دران
یک شرط دیکر حرمتست • و اول ذکر اللهده بر شرط دخی حرمتدر •
هست مر هر عضو را ذکری دکر • هر عضوک بر غیری ذکری واردر بو وجهدر
هر عضو ایچون بر غیری ذکر واردر • هفت اعضا طست ذکرهای پسر
یدی عضوک هر بری ایچون بشقه بر ذکر واردر ای پسر • یاد هر عاجز
آمد ذکر دست • آنک ذکری عاجزه معاونت کلدی • ذکر با خویشان
زیادت کردنست • ایاغک ذکری خصملری زیارت ایلمکدر •
ذکر چشم از خوف حق بکریستن • کوزک ذکری حق تعالی حضرتندن
خوف رجا ایدوب اغلمقدر • باز در آیات او نکریستن • کیرو آنک
آیاتلرینه نظر ایلمکدر • ایاتدن مراد بونده مصنوعاتدر • استماع قول
حق دان ذکر کوش • مادامکه قادرسنی قولغک ذکری حق سوزنی استماع
ایلمکدر بیل • تا توانی روز و شب در ذکر کوش • مادامکه قادرسن روز و شب
ذکرده چالش • اشتیاق حق بود ذکر دلت • سنک کوکلک ذکری
حق تعالی اشتیاقیدر که هر دم آنک جمال شریفنک مشاهدهسی قلبکدن
کتمیه • کوش تا این ذکر کردد حاصلت • چالش تا بو ذکر سکا حاصل
اوله • تو هم معنی و سنک حاصلک اوله • آنکه از جهلست دایم در کناه
اول کمسه جهلندن دایم کناهدهدر • کی حلاوت باید از ذکر اله • الله
تعالینک ذکرندن قچن حلاوت و لذت بولور • خواندن قرآن بود ذکر زبان •
لسانک ذکری قرآن عظیم اوقومقدر • هر که این نهیب هست از مغان •

خاسر زیانلو معناسنهدر
منه

ذکر تعظیمه مضاف اولدوغی
روشندر
منه

خویشان اقربا

بعض نسخهده بو بیلهدر
استماع قول رحمن ذکر کوش
قولغک ذکری حق تعالینک
سوزنی استماع ایلمکدر
منه

هر کیمک که بو قدر مفلس اولدن درتو ایدن دور اولمق اعتباریله بعض نسخه ده

مصراع ثانی بویله واقع اولمشدر هر که این نیست هست از مؤمنان

هر کیمکه بو وار در مؤمن اولدن در شفاء الجنان فی قراءة القرآن

شکر نعمتهای حق میکوی مدام حق تعالینک نعمت لرینک شکرنی

مدام دی بو آن اندن خالی اولمه تا کند حق بر تو نعمتها تمام تا که حق

تعالی حضرتی نعمت لرینی سنک اوزریکه تمام ایده حمد حق را بر زبان

بسیار دار حق تعالی حمدینی زبانک اوزره چوق طوت تا نبوی از نار

حرمان رستکار تا که محروملق آتشندن قورتلمش اولماسن یعنی الله

تعالینک رحمتندن محروم اولمیسن لب بجنبان جز بذکر کردکار حق

تعالینک ذکرندن غیریله لبکی دبرتمه زانکه پاکان را همین بودست کار

زیرا پاکلرک ایشی انجق بو اولور پاکاندن مراد انبیا و اولیادر در صفت

درد و دشمن کاشتن و وام کردن آدمیرا چهار چیز ارد شکست آدمی یه درت نسنه

شکست و ضعف کتورر با تو کویم یاد کیرای حق پرست سکا دییم

قولاق طوت ای حق پرست دشمن بسیار و وام بی شماره چوق دشمن

وحساب و عددسز قرض شغل بی حد و عیال با قطار حدسز شغل

و قطار ایله عیال یعنی اولادی بسیار اولا عیال کسر عیله جمع عیل

ودر جیا و جمع جید کبی وای مسکین که غرق وام شده وای شول

مسکین که غریق قرض اولدی هر دمی از غصه خون آشام شده هر

بر نفس قانی ایچجی یعنی زیاده محنت و الم چکجی اولدی بو هم وجه در

وای شول مسکینه بو وجه اوزره مسکینی زا تقدیر ندن اولور هر کرا بسیار

باشد دشمنش هر کیمکه انک دشمنی چوق اوله خیره کردد هر دو چشم در

شنش انک هوا ایکی کوزی خیره و بی نور اولور هر کاده زا الفظی زایده در

هر کرا اشغال بسیارش بود هر کیمکه انک اشغالی چوق اوله در زمانه

هست اول ثانی کلت معناسنه در منه

حرمان محروملق معناسنه در منه

بجنبان نهی حاضر در منه

بر جمع کی نیت با شو چار چیز
با تو کویم یاد کیرشاه عزیز
اول آن با شو که باشی داد کر
هز عقل خویش باشی با خبر
با شکیبایی تقرب کردنست

حرمت هر دم بجای آوردنست مع

حق پرست وصف ترکیبیدر منه

وام قرض معناسنه در یعنی بورج منه

خون آشام وصف ترکیبیدر منه

خیره بونده دونق معناسنه در منه

زادی

زادی کارش بوده زمانه ده آنک ایشی زار لغ اولور مراد کند ونک امورنده

زیاده مضطرب و مضطر اولور دیمکدر هر کاده یه را الفظی زایده در

در صفت زنان و صبیان میکوید چار چیزست از خطاهای پسره

ای پسر درت نسنه خطالردندر کوش دار ش با تو کویم سر بسر

قولاق طوت سکا بلشدن باشه دییم اول از زن داشتن چشم وفا

اول زندن وفا امیدن طوتمق ساده دل را بس خطا باشد خطا

ساده دله زیاده خطا در خطادر باشد بونده است معناسنه اولق

روشن در اولور معناسنه دخی اولور ایمنی از بد خطای دیکرست یرامز

و نامعقول کسه دن ایمن لک بر غیری خطادر صحبت صبیان از آن نیها

بدترست صبی لرک مصاحبتی بونلردن یرامزرکدر صبیان جمع صبی در که

مراد ساده رویلردر بیت خرابت کند شاهد خانه کن برو خانه

آباد کردان بزن بیت هر که خواهد که چو حافظ نشود سرکردان

دل بخوبان ندهد و ز پی ایشان نرود کلام نفس بد بر اوردن

خطاست یرامز و سرکش نفسک مرادنی حاصل ایلمک خطادر

زانکه دشمن را بپروردن خطاست زیرا دشمنی بسلمک خطا و قباحتدر

در حق والدین و فرض بجای آوردن میکوید چار چیزست از عطاهای

کریم درت نسنه حق تعالینک عطالرندندر با تو کویم یاد کیرش ای سلیم

سکا دییم آنی یاد طوت ای سلیم فرض حق اول بجای آوردنست

اول حق تعالینک فرض اندوکنی یرینه کتورمکدر والدین از خویش راضی

کردنست پدر و مادر کندکدن راضی ایلمکدر قوله تعالی فلا تقل

لهما اف ولا تنهرهما وقل لهما قولا کریما و حضرت رسول صلی الله علیه

وسلم بیورمشلردر الجنة تحت اقدام الامهات

قطعه

کردی ازمادر

سر زماد ر مکش که تاج شرف

کمنی واده دار امر حاضر در منه

بدن دن مراد دشمن اولمق ممکن در منه

سلیم بونده دینک مرد معناسنه در منه

حکم قرآنا چهار چیز است ای جوان جو با در آوردی بگوشش جان بدان

باشد ه خاک شو زیر پای اوکی بهشت ه در قدمگاه مادران باشد ه
حکم دیگر چیست با شیطان جهاد ه غیری لا حکم در یعنی بو امر نهی دخی شیطان ایله
جهاد و غزادر ه جادشن نیکی بخلق نامراد ه آنک درد بخی سی نامراد و
فقیره خلق ایلک در ه در تیزاید عمر میکوید میفزاید عمر مرد از چار چیز ه
مردک عمری درت نسنه دن زیاده اولور مرددن مراد انسان در ه آن نصیحت
بشنوی ای جان عزیز ه ای عزیز جان بو نصیحتی استماع ایله ه اول اوردن
بگوشش آواز خوش ه اول لطیف آوازی قولغکنه کتورمک یعنی لطیف آوازی
استماع ایلمک ه وانکهی دیدن جمال ماه وش ه واندن صکره ماه کبی جماله
بعشق دیدن بونده نظر ایلمک معناسنه در بیت بفراغ دل زمانی نظری
بماه روی ه به از آنکه چتر شاهی همه عمر و های هوی ه سیوم آمد ایمنی با مال
جاه ه اوچنجی سی مال و منصب ایله امن لک کلدی یعنی اوچنجی سی بودر ه می فزاید
عمر مردم را از آن ه اندن کشینک عمری زیاده اولور ه بو هم معنا در کشید
اندن عمر زیاده اولور بو وجه اوزره عمر مضاف اولمز ه انکه کارش بر مراد
دل بود ه اول کسه که ایشی کوکلی مرادی اوزره اوله ه در بقا افزونیش حاصل بود ه
بقاده اکر زیاده لق حاصل اولور مراد بو مذکورلر ازدیاد حیاته سبب
ایدوکین اشعار در ه در نقصان عمر میکوید عمر مردم را بکاهد پنج چیز ه
کشینک عمرینی بش نسنه اکسیلدر ه یاد دارش چون شنیدی ای عزیز ه
ای عزیز چونکه اشتدک آنی یاد طوت ه شد یکی زان پنج در پیری نیاز ه اول
بشدن بری پیرلکده نیاز و احتیاج در ه پس غریبی وانکهی رنج دراز صکره
غریبلک واندن صکره دراز رنج مراد در غربت و مدت مدیده خسته لک
سبب نقصان عمر ایدوکین بیاندر ه هر که او بر مرده اندازد نظر ه
هر کیم که او مرده اوزره نظر انشه یعنی مرده نظر ایده عمر او بی شک
هویلی
بکاهد ای پسر ه شک سز آنک عمری

اکسلور

جهاد غزا

بشنوا امر حاضردر

وش ارادت تشبیه در

در شاهی نسخه

میفزاید فعل مضارع غایب در

بکاهد بونده متعدی در

اکسلور ای پسر ه بکاهد بونده لازم در ه پنجم آمد ترس و بیم از دشمنان ه
بشنجی سی دشمنلردن ترس و بیم کلدی یعنی دشمنلردن خوف و قورقودر ه
عمر را اینها کمی دارد زیان ه بونلر عمره زیان طوتر نقصانه سبب اولور ه
هر که او از دشمنان ترسان بود ه هر کیم که او دشمنلردن خوف ایدیجی اوله ه
کار او هر لحظه دیگر سان بود ه آنک ایشی هر لحظه غیری درلو اولور مراد
حالی خراب اولور دیمکدر ه از خدا ترس و مترس از دشمنان ه اللهدن
قورق دشمنلردن قورقمه ه کو همه دارد خدایت در امان ه زیرا خدای تعالی
سنی جمیع سندن حفظ و امانده طوتر ه در شاءمت دروغ میکوید
دور شو از پنج خصلت ای پسر ه ای پسر بش خصلتدن ایراق اول
تا نریزد آب رویت در نظر ه تا که کمسنک نظرنده سنک یوزک
صوی دوکلمیه یعنی عرض و حرمت نقصان اولشمیه ه اولا کم کوبی با مردم
دروغ ه اولا خلقه یلانجی آز سویله ه زانکه کردی از دروغت بی فروغ ه
زیرا که کذبکدن بی فروغ و بی اعتبار اولورسن ه هر که استیزه کند
با مهتران ه هر کیم که اولولره عناد و خصومت ایده ه آبروی خود بریزد
بی گمان ه شبهه سز کندونک یوزی صوینی دوکر ه پیش مردم هر کرا
نبود ادب ه خلقک قتنده هر کیمک ادبی اولمیه ه کو بریزد آب روی
نبود عجب ه اکر آبروی دوکیله عجب اولمز مثنوی از خدا جوییم
توفیق ادب ه بی ادب محروم گشت از لطف رب ه بی ادب تنها نه خود را
داشت بد ه بلکه آتش در همه آفاق زد ه ای پسر با مهتران کمتر ستیز ه
ای پسر عالی قدرلولر آزدق جکش و عناد ایله ه وز حماقت ابروی خود مریز ه
و حماقتدن کندو یوزک صوینی دوکمه ه کر بعالم ابروی بایدت ه اکر سکا
عالمده ابروی و عرض کرکسه ه دایما خلق نکو می بایدت ه دایما سکا ایو
خوی کرکدر ه هر که آهنگ سبکباری کند ه هر کیم که سبکلک ایلر ه ازوی

ترس امر حاضردر

کردی بونده شدی معناسنه در

بریزد بونده مجهول در

ستیز امر حاضردر

آهنک قصد معناسنه در

آب روی بیزادی کند، عرض و وقار اندن بیزارلق ایلر، مراد عرض و وقاردن
پایمال اولور دیمکدر، جز حدیث راست با مردم مگوی، خلقه طوغری سوزدن
غیری سویلمه، تا نگردد آب رویت آب جوی، تا سنک یوزک صویی ارمق
صویی اولمیه، مراد آب رو دیک زوال پذیر اولمیه دیمکدر، از خلاف و از
خیانت باش دور، خلافدن و خیانتدن ایراق اول، تا بود پیوسته و
روی تو نور، تا که سنک دائم یوزکده اسلام و ایمانک اشعار ایلر نور اوله،
گر همی خواهی که گویندت نکو، اگر استرایسک که سکا ایو دیه لر و ایو سوز سویلیه لر،
ای برادر هیچ کس را بد مگوی، ای برادر هیچ کمسیه بر امز دیمه و نامعقول
سویلمه بیت جو عواره کوی که مردم خرند، مبر ظن که نامت بنیکی برند،
تا نباشی در جهان اندوهگین، تا که جهانده غصه لو اولمیه سن، از خدا در روز
کار کس مبین، حقدن غیری کمسنک حال و روزکارنه بقمیه، بلکه حق تعالی حضرتی
دیرودکنه شکر ایله، در بیان علامت ایمان اصل ایمان هست شش چیز ای
وحید، ای وحید ایمانک اصلی التی نسنه در، با تو گویم گر بدل خواهی شنید،
سکا دییم اگر جان و دل ایله اشتمک استرایسک، سه از آن شش با یقین
خوف و رجاست، اول التیدن اوجی یقین خوف و رجادر یعنی یقین
و خوف و رجادر، پس توکل محبت پس محبت با حیاست، صکره توکل
صکره محبت در حیا ایله یعنی توکل و محبت و حیادر، هر کرا نور یقین حاصل
بوده، هر کیم که نور یقین حاصل اوله، صاحب ایمان روشن دل بود،
روشن دل ایمان صاحبی اولور، یقیندن مراد بونده نشول یقیندر که
عقایده متعلق اولان خصوصلرده ذره مقداری شکی اولمیه نته که
حضرت علی رضی الله عنه بیورمشلردر لو کشف الغطاء ما ازددت یقینا،
نامهٔ اعمال او گر نبود سپید، اعمالک نامه سی اگر سپید اولمیه یعنی کناهک
چوق اوله، دو مباش اندر رحمت حق ناامید، بوری حق تعالینک رحمتندن

نومید

جوی ارمق

مکوی امر حاضردر

صاحب بونده مضافدر

نومید اولمه، زیرا یقین سببی ایله رحمت خدایه لایق اولورسن، هر کرا نبود
توکل با خدای، هر کیم که خدایه توکل اولمیه، شاید ار بروی بکرییهای های
سکا لایق در که آنک او زرینه های های اغلیه سن، مراد آنک کبی کمسنک
حالی زیاده خراب ایدوکین بیاندر، و من یتوکل علی الله فهو حسبه، آنکه
حب حق نبایند در دلش، او کمسه که آنک قلبنده محبت حق اولمیه،
از عمل چیزی نبود حاصلش، عملدن آنک حاصلی بلدن غیری اولمیه اولمز
باش ای بنده خدا را دوست دار، ای بنده خدای دوست طوتجی اول،
تا رهی تو از عذابش در کنار، تا سن آنک عذابندن کناره قورتولاسن،
ای برادر شرم از ایمان بوده، ای برادر شرم ایماندندر، بی حیا از زمرهٔ شیطان
بوده، حیاسز شیطان بلوکندندر، الحیاء من الایمان در بیان آنکه آب روی
از آن زیاده میشود می فزاید آب روی از پنج چیز، بش نسنه دن آب روی
زیاده اولور، با تو گویم بشنوای اهل تمیز، سکا دییم اشت ای اهل تمیز،
آب روی عزت و حرمت و عرض و وقار معناسنه در، چون بکار خو
یش حاضر بوده، چونکه کندو ایشو که حاضر اولمش سن، آب روی
خویش را افزوده، کندو آب رویکی زیاده ایلمش سن، مراد کار
و خدمتده کوششی از دیاد عزت و حرمت ایدوکین اشعاردر
مثنوی وگر بنده کوششی کند بنده وار، عزیزش بدارد خداوندگار،
وگر کند راست در بندگی، ز جانداری افتد بخربندگی، از سخاوت
آب روی افزون شود، سخاوتدن عرض و حرمت افزون و زیاده اولور،
وز بخیلی بی خرد ملعون شود، عقلسز کمسه بخیللکدن ملعون اولور، هر کرا
بر خلق بخشایش بود، هر کیمک که حق اوزره بخشایش و ترحمی اوله آب روی
او در افزایش بوده، آنک روی افزایش و زیاده اولور، باش مردم بردبار
با وفا، دایم حمول و وفا ایله اول، تا بروی خویش بینی صد صفا، تا کندو یوزکه

شایدت تا خطاب ایتمیشدر

باش امر حاضردر باشیدندن

بوده ده و افزوده ده مخاطب ایتمیشدر

بردبار حمول معناسنه در

بو نصفاده کوره کسن مراد تحمل و وفا سبب صفا و حضور ایدوکن بیلدرر
تا بماند راز از دو دشمن نهان ۰ تا که سنک رازک دشمندن نهان و مستور
قاله ۰ سر خود با دوستان کمتر رسان ۰ کندو سرکی دوستلره آزدک ایرکوز — رسان امر حاضر در
تا نه کردی پیش مردم شرمسار ۰ تا که خلق قتنده شرمسار و خجل اولمیه سن
آنکه خود ننهاده باشی بر مدار آنی که کندوک قومدیغک سن یوندن قلدرمه
ای برادر پرده مردم مدار ۰ ای برادر خلقک پرده سنی یرتمه عیب یرینی — مدار نهی حاضر در
یوزینه اورمغله ۰ تا ندرد پرده ات شخص دگر ۰ تا که بو غیری شخص سنک
پرده کی یرتمیه و سنی رسوای ایتمیه بیت مدر پرده کس بهنگام جنگ
که در پرده باشد ترا نیز ننگ ۰ با هوای دل مکن زنهار کار ۰ زنهار کوکل ارزو
ایلمه ۰ تا نیاری پس پشیمانی بار ۰ تا که اکصوکره پشیمانلق حاصلی کورمیه — قدر مردم را شناسی ای محترم
سن ... بس اولوب معنی بویله اولور مکن در تا که او چوق پشیمانلق یعنی
کورمیه المستشار مؤتمن حسبنجه هر خصوصده تانی و مشاورت لازم ایدوکن — تا شناسد دیگران قدر تو هم
بیلدرر ۰ تا زبانت باشد ای خواجه دراز ۰ ای خواجه ما دامکه سنک زبانک
دراز اوله ۰ دست کوته دار هر جانب متاز ۰ الکی قصه طوت و هر جانبه اوزانمه — متاز نهی حاضر در
زیرا اول خویله الک برنسنه یه ایرشمز ۰ هر کرا قدری نباشد در جهان ۰ هر کیمک که
بر قدر و اعتباری اولمیه ۰ زنده مشمارش که هست از مردکان ۰ آنی دری — مشمار نهی حاضر در
صایمه زیرا او اولیلردندر ۰ از قناعت هر کرا بود نشان ۰ هر کیم که قنا
عتدن نشان اولمیه کی توانکر سازد مال جهان ۰ جهانک مالی آنی
قنی غنی ایلر بیت ای قناعت توانکرم گردان که ورای تو هیچ نعمت نیست ۰
بر عدوی خویش چون یابی ظفر ۰ چونکه کندو دشمنک اوزره ظفر بولاسن
عفو بیش آور ز جرمش درگذر ۰ عفو اوکه کتور و جرمندن کیچ ۰ — درگذر امر حاضر در
مثنوی چو بر دشمنی باشدت دست رس ۰ مرنجانش کو را همین غصه بس
عدو زنده سرگشته پیرامنت ۰ به از خون او کشته در گردنت ۰

با تواضع

با تواضع باش و خوکن با ادب ۰ تواضع اول اولیله اولمغی خوی ایله صحبت
بر هنرکاران نمی طلب ۰ صالحلرک مصاحبتنی طلب ایله فاسقلردن دور اول
ادب المرء خیر من ذهبه ۰ بردباری جوی و بی آزار باش ۰ تحمل ایستیه و آزار — جوی امر حاضر در
وضرر سز اول ۰ تاکه گردد در هنر نام تو فاش ۰ تا که هنرده سنک هنرک
نامک فاش و مشهور اوله ۰ همچو تریاقند دانایان دهر ۰ زمانک
عالملری تریاق کبی در ۰ قاتلانند جمله نادانان چو زهر ۰ جمله جاهللر
زهر کبی قاتللردر ۰ تریاق عربی ترک فارسی در ۰ مردم از تریاق می یابد
نجات ۰ مردم مرضلردن نجات و خلاص بولور ۰ خود کسی از زهر
کی باید حیات ۰ بو کیمسه زهردن خود قنی حیات بولور ۰ صبر و حلم و علم
تریاق دلند ۰ بو اوچ خصلت سنک کونکلک تریاقیدر ۰ حرص و
بغض و کینه زهر قاتلند ۰ بو اوچ خصلت زهر قاتلدر ۰ زیرا سنک
خدادن دور اولمغه سبب در ۰ فخر جمله کارها نان دادنست ۰ جمله ایشلرک
فخر زبده سی نان ویرمکدر ۰ در بروی دوستان بگشادنست ۰ قوی
دوستلرک یوزینه آچمقدر ۰ مراد ویطعمون الطعام علی حبه مسکینا
ویتیما واسیرا حسبنجه اخلاق حمیده نک زبده سی سخاوت و احسان
ایدوکین اشعار در بیت کرامت جوانمردی و نان دهیست ۰ مقالات
بیهوده طبل تهیست ۰ گرچه دانا باشی و اهل هنر ۰ گرچه عالم و هنرمند — بر بیت نسخ
اولاسن ۰ خویش را کمتر ز هر نادان شمر ۰ کندوکی هر جاهلدن حقیر
و کمتر صای ۰ زیرا اولیاء الله اول سببدن عالی قدر اولدیلر که کندو
لرونی کلبدن ایو طوتدیلر بیت ازان بر ملایک شرف داشتند ۰ — [illegible]
که خود را به از سگ نپنداشتند ۰ شد دو خصلت ثمره ابلهان ۰
ابله کیسه ایکی خوی نشان اولدی ۰ صحبت صبیان و عیب بازنان ۰ صبی
لرله مصاحبت و زنلره رغبت ۰ تا نخوشی هر زندگانی ای ولید ۰

ولید صبی وغلام معناسنه در

ای ولید دیرلکده ناخوشلق • مرد را از خوی بدکو د ه بدید • کشیه بولمز
خویدن ظاهر اولور زیرا یرامز خوی سببی ایله خلق ایله امتزاج ایتمکه قادر اولمز •
آنکه نبود مرد را خوی نکو • اولک که آنک ایو خوییی اولمیه • مرده میدانش که
زنده نبود او • آنی مرده بیل زیرا او زنده اولمز • بو هم وجه در آنی مرده بیل ایله مرده که
او دیری اولمز • هر که کوید عیب تواندر حضور • هر کیم سنک عیبکی حضورکده
سویله • می نماید راهت از ظلمت بنور • سکا ظلمتدن نوره یول کوسترر
زیرا عیب لریکه مطلع اولوب خودبین لکدن خلاص بولورسن قطعه
از صحبت دوستان برنجم • کاخلاق بدم حسن نمایند •
عیبم هنر و کمال بینند • خارم کل و یاسمن نمایند • کو دشمن
شوخ چشم بی باک • تا عیب مرا بمن نمایند • مرترا هر
کس که باشد رهنمای • هر کیم که سکا رهنمای اولا • شکر او
می باید اوردن بجای • آنک شکرینی یرینه کتورمک کرک • حال خودرا
از دو کس پنهان مدار • ایکی کسه دن کندو حالکی پنهان و مستور دوتمه
از طبیب حاذق و از یار غار • طبیب حاذقدن و یار غاردن که مراد
یار صادقدر • تا توانی با زنان صحبت مجوی • مادامکه قادرسن زنلرله
مصاحبت استمه • راز خود را نیز با ایشان مکوی • کندو رازکی دخی
آنلره سویلمه • زیرا البتده فاش ایلر • آنچه اندر شرع باشد ناپسند •
اول نسنه که شرع شریفده ناپسند و نامعقولدر • کرد او هرکز مکرد ای
هوشمند • ای عاقل هرکز آنک اطرافنه طولنمه • هر چه را کردست
حق بر تو حرام • هر نیی که حق تعالی حضرتی سنک اوزریکه حرام ایلمشدر
دور باش لوزمی که باشی نیک نام • اندن ایراق اول که ایو ادلو مقبول

مکو نهی حاضردر

زار از خود حر

خدا اوله سن • چونکه بکشاید در روزی خدا • چونکه خدای تعالی رزق قپوسنی
آچه • دل کشاده دار و منکم غمای • قلبکی کشاده و مسرور طوت

والم وطارلنمی آز کوستر مراد الرزق علی الله حسبنجه رزقک سکا ایرشور
رزق ایچون غمناک اولمه دیمکدر قطعه قسمت رزقت و از ل کرده
اند • چند پی رزق براکندکی • قاعده زنده کیت بنده کیت
سرمکش از قاعده بندکی • تاره روی خوش سخنی باشی اکاکی • کل
یوزلو و لطیف سوزلو اول ای اخی • تا بود نام تو در عالم سخی • تا که عالمده
سنک نامک سخی اولا بیت حرامت بود نام انکس چنید • که چون
سفره ابرو بهم در کشید • پر خود انده مرک ای بو الهوس • ای بو کهوس
موت غمنی چوق یمه • چونکه وقت اید مکرد دبینی و پس • چونکه وقت
کله اوکنه و آردینه دونمز مراد اذا جاء اجلهم لا یستاخرون ساعة ولا
یستقدمون حسبنجه موت معین اولان ساعتده نه بر نفس اول و نه بر
ساعت صکره واقع اولور دیمکدر • ساعتدن مراد بونده زمان قلیلدر •
دل ز غل و غش غیبنه باک دار • دائما قلبکی غل و غشدن پاک طوت
تا تولی دردرون کینه مدار • مادامکه قادرسن قلبکده کین طوتمه بیت
دلم خانه مهریارست وبس • ازان می نکنجد ز در و کین کس • تکیه کم
کن خواجه بر کردار خویش • ای کشی کندو عملک اوزره اعتماد ایتمه • دل
بنه بر رحمت جبار خویش • کندو جبارک رحمتی اوزره کوکل قو یعنی
حق تعالینک رحمتی نه اعتماد ایله جباردن مراد حق تعالی حضرتیدر •
بهترین چیزها خلق نکوست • نسنه لرک ایوراکی ایو خویدر • خلق
خلق نیک را دارند دوست • خلق ایو خویی دوست دوتر پس
هر کیمده که ایو خوی اوله مقبول خلق اولور بیت ازین نام بر تو تحلی مجوی
که خوانند خلقت پسندیده خوی • رو فروتن شو همیشه ای خلف •
ای خلف یوری وار دائما تواضع ایدجی اول • کین بود آرایش اهل شرف •
زیرا اهل شرف و اولیاء الله هک آرایش و زینتی بودر حسنتمو لمراتی لوقرغ

نفس السنخ

ای خواجه تعقید بونده در

کین کلامی تعقید بونده در

قطعه جمعت فقیر جامعه درخانۀ هست ، آن راکلید تعبیر از فروتنی
نترها بدن فیلس بیک خانه است جمع ، وآنرا کلید نیست بجز
ماییی ومنی ، خلف بونده ایواوغول معناسنه دره فروتنی تواضع وماییی
ومنی کبر وعجب دیمکدر ، آنکه بکند در کف شهوت اسیر ، اول که شهوت
ونفس النده اسیر وکرفتار اولا ، کرچه ازاد است او را بنده کیر ،
کرچه ازاد در اما آنی بنده طوت زیرا بندۀ شهوت در ، کر تو بینی
ناکس را بارکاه ، اکرسن بر ناکسک بارکاهنی کورر ایسن ، حاجت خود
را ازو هرکز مخواه ، هرکز اندن کندو حاجتکی استمه ، ناکس خسیس معناسنه در
بهر در ناکس قدم هرکز مبر ، ناکسک قبوسنی اوزره هرکز قدم الثمه
یعنی قبوسنه وارمه ، ربیبینی هم مپرس ازوی خبر ، وکر کوررایسک دخی
اندن خبر صورمه ، تا توانی کار با بد را مساز ، ما دامکه قادرسک ابلهک
ایشنی دوزمه واکه معاونت ایلمه ، کار فرمایش ولی کمتر نواز ، اکه ایشی
وخدمت بیور اما ازرک رعایت واحسان ایله ور احتراز از دشمنان ،
از دوکس پرهیز کن ای هوشیار ، ای هوشیار ایکی کشیدن پرهیز و
احتراز ایله ، تا نبینی نکبتی از روزکار ، تاکه روزکاردن نکبت و شدت
کورمیه سن ، اول از دوشمن که او کینه ور است ، اول دشمندن پرهیز
ایله که او عناد ایدجی و خصومت ایدجی در ، وانکهی از صحبت نادان
دوست ، وآندن صکره نادان دوستک صحبتندن پرهیز ایله عدو
عاقل خیر من صدیق جاهل ، خویش را از نزد دشمن دور دار کندکی
دوشمانک قتندن ایراق طوت ، ای پسر کم کوی نامردم درشت ،
ای پسر خلقه درشت وسخت سویلمه ، ور بکوید از تو کرداند پشت ،
وکر خلقه درشت سویلیکسن سندن ارقه لرینی دوندرلر مراد سندن
اعراض ایلرلر دیمکدر ، بهترین خصلت اکر دانی کرامت خوبیک ایوردکی
کیمک

کبر امیر حاضردر

صبر نهی حاضردر

نواز امر حاضردر

نکبت ده کاف عربیله لغطاء بیدر

یار نادان از خرد مهجور دار

کیمک ایچون دریغ یعنی کیمده وار دیلورمیسن ، آنکه داد انصاف وانصافش
نخواست ، اولملکه که خلقه انصاف ویردی وآنک انصافنی استمدی
مراد انصاف وعدل وداد ورضا ... لقد ایلدی مصراع زشاهان عدل
می باید که عیج بیت شاه را به بود از طاعت صد سالی وزهد قدر
یک ساعت عمر که در وداد کند ، چون حدیثی خوب کوی با فقیر ،
جونکه فقیره خوب ولطیف سوز سویلیه سن ، به بود زانش که بوشانی
صره ، اکه اندن یک اولور که اکه صره جامه کیدوره سن ، الکلمة الطیبة
صدقة ، خشم خوردن بنه هر سر ورست ، غضبنی یوتمق هر سرور
وصاحب دولتک بیشه وعادتی در ، تلخ باشد از شکر شیرین ترست ،
خشمی دفع ایتمک آجی در لیکن معنیده شکردن شیرین در زیرا
آنک سببی ایله نیجه ثواب حاصل اولور بیت تحمل چو زهرت نماید نخست ،
ولی شهد کردد چو در طبع رست ، هر که با مردم نسازد در جهان ،
هر کیم که جهانده خلقه امتزاج ایلمیه ، زندکانی تلخ دارد بی کمان ،
شبهه سز آجی ودشوار دیرلک دوتره زیرا که ایلا اختلاط وامتزاج ایتمد
وکندن مراد ینک حصولی زیاده عسرت ومشقت میسر اولور ، آنکه
سوخت وندارد شرم نیز ، اول که کستاخ در وشرم دخی طوتمز ،
وانکه او ناپاک زاد است ای عزیز ، بیل که او بد اصل وناپاک زاده در
ای عزیزم ، از ملامت تا بمانی در امان ، ملامت وتهمتدن تا امان
وحفظده قاله سن ، باش دایم همنشین صالحان ، دایم صالحلرک
همنشین ومصاحبی اوله ، اتقوا من مواضع التهم حسبنجه مجالست
ومصاحبت علما وصلحا ایله لازم اید وکین انشار در درصفت عشق
خود چند خصلت اورد چواری بروی ، بو زه یعنی کسنه نه قدر خصلت
خوابنی کتوره با تو کویم کو همی کوبی بکوی ، ساکه بیم اکودی دیرایسک ،

خشم جانک فتحیله فعجا ولنده وکسریله عوام ولنده

زندکانی تلخده نون ویا زیاده جکلمز زندکانده نون دیا جکلور ایسه همزه اولیوب معنی بویله اولور دیرلکی آجی طوتر

ناپاک زاد اصل ولد زنا معناسنه در

عن انس ... قال قال رسول الله ان الله عبادا ... یوم القیمة ... لیسوا بانبیاء ولا شهداء ... فقالوا منهم ... قال المتحابون فی الله ...

بکو امر حاضردر

اوتی بلند که مانند مکس ، اول اولدرکه سکک کبی ، مرد ناخوانده
شود مهمان کس ، دعوت اولنمش بر کمسیه مهمان اولا بیت
توقع براند ز هر مجلست ، بران از خه دکش تا نران کست ، هر که مهمان
کسی ناخوانده شد ، هر کیم که دعوت اولنمش ایکن برکسیه مهمان
اولدیا ، نزد مردم خوار و زار و رانده شد ، خلق قتنده خوار و زار
و سورلمش اولدی ، دیکران باشد که نادانی رود ، بر داغی اولدرکه بو نادان
کیدر ، کتخدای خانه مردی شود ، بو مردک خانه سنه کتخدای اولور حالاکه

بعض نسخه ده خانه مردم واقع اولور

آنک بو خصوصه رضاسی یوقدر ، کار کردن بر حدیث ان دو مرده اول
ایکی مردک سوزی اوزره ایش اشلمک ، از پی جهلند دایم در نبرد ،
جهل سببندن دائم نبرد و جنکده درلو در نبرد ند تقدیرنده درکه جهلنده
اولان ادات جمع اکه مصروف در ، هر که بنشیند زبردست صد و ، هر کیم
عالی قدرلرک اوزرینه اوتوره ، کر رسد خواری بر ویش نیست دور ،
اکر آنک روی ذاتنه خوارلق ایرشه بعید دکلدر ، صد و جمع صدر در که بونده
عالی قدرلر معناسنه در ، نیست جمعی را چو بر قول تو کوش ، چونکه بر جمعک
سنک قولک اوزره قولغی یوقدر یعنی سوزوکی قبول و استماع ایلمزلر ،
صد سخن کو بکذرد یک را مکوش ، اکر یوز سوزک اولا و سخندان اولاسن

مکوش نهی حاضردر کوشیدن دن کاف فارسینک ضمه سیله در اسندمک معناسنه در

آنلره برینی سویله زیرا ضایع اولور ، حاجت خود را مخواه از دشمنان ،
دشمنلردن کندو حاجتکی استمه ، زین بتر خواری نباشد در جهان ،
جهانده بوندن بتر خوارلق اولمز ، از فرومایه مراد خود مجوی ، سفله دن کندو
مرادکی استمه ، تا نباید مرترا خواری بروی ، تا سنک یوزیکه خوارلق کلمیه بیت
زمانه هیچ نبخشد که باز نستاند ، مجو ز سفله مروت که شینه لاشی ،
بارن کودک مکن بازی هلا ، هله زن ایله و کودکله اوینمه ، هلا هله

بازی اویون

معناسنه در که تهدید ایچون استعمال اولنور ، تا نکردی خوار زار و مبتلا ،

تا که

تا که حقیر و زار و مبتلا اولمیه سن در صفت یار موافق در جهان خوشتر چیز
می آید بکار ، جهانده التی نسنه نک بری اولا باری طعام خوشکوار ،
اولا برکتی یعنی مکرر اولمیه خوشکوار و منهضم طعام ، خوشتر بود یار موافق
در جهان ، جهانده موافق یار لطیفدر ، یار مخدومی که بکند مهربانی ،
کو شول مخدوم که مهربان و شفقتلو اولا مخدوم افندی معناسنه در ،

مهربان شفقتلو

بیت رفیق مهربان و یار همدم ، همه کس دو[ست] میدارند و من هم
هر سخن کان راست کویی و درست ، هر سوز که آنی راست و طوغری
سویلیه سن کویی بونده سویلیه سن معناسنه هم جایزدر ، به ز دنیا و انکه در وی
نفع نیست ، دنیادن و اول نسنه دن که آنده ساده نفع وار دریکدر ،
آنچه ارزانست در عالم بهاش ، اول نسنه که عالم آنک بهاسیدر وجود ،
عقل کامل دان و دل شاد باش ، کامل عقلی بیل و سرور دل شاد اول ،
دشمن حق را نباید داشت دوست ، حق تعالینک دشمنی دوست
طوتمق کرکمز ، بازکشت جمله چون آخر بدوست ، جملنک رجوعی چونکه آخر

بدوست بادوست معناسنه در

حق تعالی حضرتنه در ، دشمندن مراد مؤمن اولمین که و ظالم و فاسقدر ،
عیب کس با او نمی باید نمود ، کمسه نک عیبنی اکه کوسترمک کرکمز یعنی
کمسنک عیبنی یوزینه اورمق کرکمز ، زانکه [illegible] نبود هیچ لحمی بی غدود ،
زیرا هیچ بر لحم غددسز اولمز لحمات غدود جمع غده درکه لحمده اولان
بز معناسنه در مراد عیبسز کمسه اولمز دیمکدر ، از خدا خواه آنچه خواهی

خواه امر حاضردر

ای پسر ، اول نسنه یی که استرسن خدادن استه ای پسر ، نیست
در دست خلایق نفع و ضر ، نفع و ضر خلایق النده دکلدر ، بلکه جمیع
حق تعالی نک جل جلاله دست قدرتنده در ، بنده کانرا نیست ناصر
جز آله ، بنده لره الله تعالی حضرتندن غیری جل عظمته ناصر و معین یوقدر ،
یاری از حق خواه و از غیرش مخواه ، معاونتی حق تعالی حضرتندن استه

یاری معاونت

زیرا ضیر الناصرین در وانک غیر سندن استمه زیرا هیچ برکسه برنسنه قادر دکلدر
آنکه از قهر خدا نترسد نبسی اولکه کم حق تعالینک قهرندن زیاده قورقه
بی کمان ترسد از وی هر کسی شبهه سز هر برکه آندن قورقر ازبدی
کفتن زبان را هر که بست نامشروع و نامعقول سویلکدن هر کیم دلنی
بغلدی کرد شیطان لعین را زبر دست شیطان لعین زیر دست
و زبون ایلدی کس نباید پنج چیز از پنج کس کمسه بش کمسه دن بش نسنه
بولمز یادکیر از ناصح خود این نفس کندو ناصحکدن بو نفسی یاد طوت
این نفس این سخن معکسنه در بونده بیت اول دوستی اندر ملوک
اول پادشاه لرده وفا و دوستلق یوقدر این سخن باور کن از اهل
سلوک اهل سلوکدن بو سوزی اعتقاد ایله اهل سلوکدن مراد
مشایخ در سفله را با مروت ننکری برسفلیه مروت نظر ایله کرمس
یعنی سفله دن مروت کلمز هیچ بدخوی نباید مهتری هیچ بدخوی
اولولق بولمز هر که برمال کسان دارد حسد هر کیم که کمسه لرک مالنه حسد
طوتره بوی رحمت بر دماغش کی رسد آنک دماغنه قچن رحمت
رایحه سی ایرشوره آنک کذاب است میکوید دروغ اول کمسه که کذابدر
یلان سویلر بیت اورا در وفاداری فروغ وفادارلقده
آنک فروغ و صدقی اولمز دربیان اهل سعادت هر کرا سه کار عادت
باشد کنش هر کیم که اوچ ایش آنک عادتی اوله در جهان بخت و سعادت
باشد کنش جهانده اکا بخت و سعادت اولوره تا تواند چیزی منت
کنده مادامکه قادر اوله برنسنه یی منت ایده هر کرا منتان ایلمیه
خویش را مستوجب رحمت کنده کندوسنی حق تعالینک رحمتنه مستوجب
و لایق ایده هر کرا بینی براه ناصواب هر کیمی که ناصواب و نامشروع
یولده کورهسن سر بپرا هنش ازتابای بی ثواب آنک باشنی یوله کتور

یعنی طریق

ترسی بونده قورقو [illegible]

ملوک جمع ملک در

سفله ده عنوه وحدت ایچوندر

چیز نته مضاف اولق [illegible]

یعنی طریق مستقیمه دلیل اول تا ثواب بوله سن بیت بکمراه رفتن نکو مبر وی
کناه تمامت و جوری قوی زحمت خود را ز مردم دور دار کندو زحمت و جورکی
خلقدن ایراق طوت بار خود بر کس میفکن زینهار کندو یوککی زنهار کمسه اوزرنه
براقمه مرادکمیه الم و اضطراب ویرمه دیمکدر بیت خدا ایران بنده
بخشایشست که خلق از وجودش در آسایشست دربیان رستکاری
کر همی خواهی که باشی رستکار اکر استرایسک که قورتلمش اولاسن رنج
مکردان ای برادر از کار ای برادر اوچ ایشدن یوز دوندرمه اولا دیدن
بود حکم قضاش اولا اول اللهک قضاسنک حکمنی کورمک و آندن
ایدوکنی ادراک ایلمک بعد از آن جستن بجای و دل رضاش اندن
صکره جان و دل ایله آنک رضاسنی استمک بیت رضای دوست
طلب کن که بنده مقبل قبول کرد بجان هر سخنی که جانان گفت دده
چیست سیوم دور بودن از جفا اوچنجیسی نه در جفادن ایراق و طفدر
هر که این دارد اهل صفا هر کیم که بو اوچ نسنه یی طوتر اهل صفا اولور
هر که دارد دانش و عقل تمیز هر کیم که علم و عقل و ادراک طوتره جز براه حق
نبخشد هیچ چیز حق تعالی حضرتنک طریق و رضاسندن غیریله هیچ
نسنه احسان ایلمز صدقه کالوده کرود با ریا برصدقه که ریا ایله آ
لوده اوله کی بود آن چیز مقبول خدا اول نسنه قچن خدانک مقبولی اولور
صدقه ده دال ساکن اوقنور وزن ایچون کر عمل خالص نکردد همچو زر
اکر عمل زر کبی خالص و پاک اولمیه مقبول حق اولمز قلب را ناقد نیارد
در نظر زیرا صراف قلبی نظرینه کتورمز و قبول ایلمز تا توانکر باشی
اندر روزکار مادامکه زمانه ده غنی اولاسن نفس را از آرزوها
دور دار نفسکی آرزولردن ایراق طوت زیرا نفسه تبعیت معقول دکلدر
درصفت صدق و امانت و سخاوت چار چیز است از کرامتهای حق

فضلسن ده اولان ضمیر قدایه راجعدر [illegible]
رضاسن ده اولان ضمیر قدایه راجعدر [illegible]

ناقد صرف

بعض نسخه ده دور و ریونه [illegible] دور [illegible]

درت نسنه حق تعالینك كرامتلرندندر • یاد دارش چون زمین كیری سبق
آنی یاد طوت چونكه بندن سبق طوتر سن • اولا صدق زبانت در سخن
اولا سوزده زبانكك صدقیدر یعنی یلان سویلیه سن • بعد ازان حفظ
امانت فهم كن • اندن صكره امانتی حفظدر كه خیانت اولمیه فهم ایله • پس
سخاوت هست از فضل اله • صكره سخاوت دركه الله تعالینك فضل
واحساننددر • فضل حق دان كو نظر داری نكاه • حق تعالینك فضلنی
بیل اكر نظركی خیانتدن حفظ طوتر سن • كه نامحرمه ونامشروعه بقمیه سن •
تا توانی دور باش از سود خواره • مادامكه قادرسن سود خواردن ایراق اول •
زانكه هست از دشمنان كردكاره • زیراكه اول الله تعالینك دشمنلرندندر • سود
خوار شول كمسه دركه زیاده یه صتیق ایچون اللندن كیررسه آنی صقلر تركی
دیلده اكا مطرباز دیرلر • هر كرا حق داده باشد این چهاره • هر كیم كه خوب تعالی
حضرتی بو درت ویرمش اوله باشد آن كس مؤمن پرهیزكاره • اول كمسه
مؤمن وصالحدر • بیش مردم هر كه رازت كرد فاش • خلق قتنده هر كیم
سنك رازكی فاش ایلدی • همدم آن ابله و باطل مباش • اول باطل ابله ایله
همدم ومصاحب اولمه • هر كه باشد مانع عشر زكات • هر كیم كه عشر زكاتنه
مانع اوله • وانكه غافل وار بگذارد صلات • واول كمسه كه غازی غافل كبی اداایده
یعنی خشوع وحضوع ایله ادا اتمیه • برحذر باش ازچنان كس زینهار ••
زینهار انجلین كمسه دن حذر اوزره اول • تا نباشی در جهان بسیار زاره
تاكه جهانده بسیار زار وبیحد متألم اولمیه سن • در صفت ترك خشم
وقهر دركه • از چهار خصلت زینهاره • زینهار دورت خصلتدن كیچ •
تا نسوزد مرترا بار ناره • تا سنی آتش جوق یاقمیه • ناردن مراد
آتش دوزخدر • لذت عمرت اكر باید بدهره • اكر سكا زمانده عمركك
لذتی كرك ایسه یعنی عمردن برخوردار اولمق مرادك ایسه • باش دایم
برحذر

تا نسوزد مر ترا بسیار ناره

برحذر از خشم و قهره • خشم وقهردن دایم حذر اوزره اول • مراد كسیه
غضب ایدوب قهر وهلاك ایلمه دیمكدر • بعض نسخهده مدت عمر واقع
اولور • چون نكردد خلق با خوی تو راسته • چونكه خلق سنك خویكه
راست وتابع اولمیه • كز بخوی مردمان سازی رواسته • اكر مردمك
خوبی ایله دوز ودكسن رواده • ای برادر تكیه بردولت مكن • ای برادر
دولت اوزره تكیه ایلمه تونده تكیه دانیق معكسندر • یاد دار از ناصح
خود بین سخن • كندو ناصحكدن بو سوزی یاد طوت • سود نكند
كر كریزی از قضاه • اكر قضادن قاچسن فایده ایلمز • زیرا اندن خلاص
میسر دكلدر • هرچه می آید بدان می ده رضاه • هر نكه خدادن كلورسه
رضا ویر • اذا جاء القضا ضاق القضاه • زانكه حاصل نیست دل
خرسنده داره • اول نسنه دن كه سكا حاصل ومیسر دكلدر • كوكلكی قانع
وراضی طوت • كوش دل را جانب این پندداره • كوكلك قولغنی بو پند
جانبنه طوت • هر كه او با دوستان یكدل بوده • هر كیم كه اودوستیله
بله متفق اوله • جمله مقصود دلش حاصل بوده • آنك كوكلنك جمیع مقصودی
حاصل اولور • توهم معنیدر اكه كوكلنك جمیع مقصودی حاصل اولور •
در بیان بی وفایئ جهان در جهان دانی كه كردی معتبره • بلورمیسین جهانده
كیم معتبر اولوره • انكه اوراباك نبود از خطره • اول كمسه كه اكه خطر وبلادن خوف
وباك اولمیه • كم كند باكس وفا این روزكاره • بو روزكار كمسه وفایی از
ایلره • جور داد دیستش بام هر كاره • جور طوتر آنك محتبلاشی بو قدره • انكه
با نو روز غم می بست كاره • اول كمسه كه غم كونی سنكله ایش باغلدی • روز
شادی هم ببرسش زینهاره • سرور وحضور كونی دخی زینهار آنی صورو
رعایت ایله • بعض نسخه ده بویلهدر • روز شادی هم ببرسش زینهار ••
سرور وحضور كونی هم آنی سینه كه چك مراد آنك كبی كمسه رعایت ایده ب

اندن فراغت ایله دیمکدر ۰ ور نعمت که تو بر واری بکس ۰ نعمت
وحضور کونی اولسن برکسه ایله اختلاط وامتزاج ایلیه سن ۰ ور محنت
باشدت فریادرس ۰ محنت وغم کونی سکا فریادرس ومعین اولور ۰
بیت هر که فریادرس روز مصیبت خواهد ۰ کو در ایام سلامت بجوانمردی
کوش ۰ جون بیابی دولتی ازمستعان ۰ جونکه حق تعالی حضرتندن بو
دولت بولسن ۰ اندران دولت مبراز دوستان ۰ اول دولتده
دوستلردن منقطع اولمه ۰ مرترا هرکس که او در غم بوده ۰ هر کسه که او
غمده سنک ایجون اوله یعنی سنک خیرخواهک اولوب سندن جدا اولمیه
جون رسد شادی همان همدم بوده ۰ جونکه سرور ایرشه بیله اول همدم و
مصاحب اولور ۰ مراد دوست صادق یار موافق بو وجهله اولدوغی
بیانده ۰ در صفت معرفت حق میکوید معرفت حاصل کن ای جان پدر ۰
ای بابانک جانی معرفت حاصل ایله ۰ تا بیابی از خدای خود خبر ۰ تا که
کندو خدا کدن خبر بوله سن ۰ معرفتدن مراد بونده معرفت الله در که
اولیاء الله دن غیری بر کمسه آکه وصول بولمز نته که منطق الطیر نام کتابنده
شیخ عطار حضرتلری که بو کتاب دخی آنکدر کوزشدر که جناب
قدسه وصول یدی وادیدن صکره میسر اولور بو یدنجی وادی معرفتدر
مثنوی گفت مارا هفت وادی در رهست ۰ جون گذشتی هفت وادی
درگهست ۰ وانیامد در جهان زین راه کس ۰ نیست از فرسنگ او
اگاه کس ۰ جون نیامد باز کس زین راه دور ۰ جون دهندت آگهی
ای ناصبور ۰ جون شدند آنجا بکم شد کس ۰ خبر بازت دهند ای
بیخبر ۰ هست وادی طلب اغاز کار ۰ وادی عشقست از ان پس بیکنار ۰
پس سیوم زان وادی آمد معرفت ۰ پس چهارم وادی استغنا صفت ۰
هست پنجم وادی توحید پاک ۰ پس ششم وادی حیرت صعبناک ۰

هفتمین

ورنیاید نسخه

کی خبر بازت نسخه

هفتمین وادی فقرست فنا ۰ بعد ازان وادی روشن نبود رواه
در کشش افتی در روشن گرددت ۰ گر بود یک قطره قلزم گرددت ۰
هر که عارف شد خدای خویش را ۰ هر کیم که کندو خداسنی بیلیجی اولدی ۰
در فنا بیند بقای خویش را ۰ کندو بقاسنی فناده کورر ۰ مراد
کندونک وجودنی محو وفانی بیلور دیمکدر ۰ هر که او عارف نشد
او زنده نیست ۰ هر کیم که او عارف اولمدی او دیری دکلدر ۰ قرب
حق را لایق وار زنده نیست ۰ حق تعالینک قربنه لایق وار زنده
دکلدر ۰ هر که او را معرفت حاصل نشد ۰ هر کیم که اکه معرفة الله حاصل
اولمدی ۰ هیچ با مقصود خود واصل نشد ۰ کندونک مقصودینه هیچ
واصل اولمدی ۰ مراد قرب ووصال الهی اولمدی دیمکدر ۰ نفس
خود را جون شناسی با هوا ۰ جونکه محبت سببیله کندو نفسکی اکلیه سن ۰
حق تعالی را بدانی با عطا ۰ حق تعالی حضرتنی عطا ایله بیلورسن ۰ هوا
بونده محبت معناسنه در ۰ من عرف نفسه فقد عرف ربه ۰ هر که او را
معرفت بخشد خدای ۰ هر کیم که حق تعالی حضرتی اکه معرفت بغشلیه ۰
غیر حق را در دل او نیست جای ۰ آنک قلبنده حقدن غیریه
یول یوقدر ۰ نزد عارف نیست دنیارا خطر ۰ عارف قتنده دنیانک
شرف وقدری یوقدر ۰ بلکه بر خود نیستش هرگز نظر ۰ بلکه آنک هرگز
کندو کندونه نظری یوقدر ۰ خطر بونده شرف معناسنه در ۰ بیت بو مرد هشیار
دنیا خسست ۰ که مدتی جای دیگر کسست ۰ معرفت فانی شدندن در
وی بوده ۰ معرفت آنده فانی اولمق اولور ۰ هر که فانی نیست عارف
کی بوده ۰ هر کیم که اول خداده فانی دکلدر نیجه عارف اولور ۰ و بیدن برد
خداده فانی اولمقدن مراد اخلاق ذمیمه دن بری اولمقدر ۰ عارف
از دنیا وعقبا فارغست ۰ عارف بالله دنیا وعقبادن فارغدر ۰

زاهد بکند غیر بولی فارغست ه اول کشنه دن که حق تعالی حضرتندن غیری
اولا فارغدر **بیت** می صرف وحدت کسی نوش کرده که دینی وعقبی
فراموش کرده ه الدنیا حرام علی اهل الآخرة والآخرة حرام علی اهل الدنیا
وهما حرامان علی اهل الله ه همت عارف لقای حق بوده عارفک فکری
وهمتی حق تعالی جمالی سیر ایتمکدر زانکه در خود فانی مطلق بود زیرا که
کندوسنده فانی مطلق درکه وجودندن اثر قالمامشدر **مصراع**
یکدمه دیدار دوست هر دو جهانش بهاست ه تا چه ماند این
جهان کویم جواب ه بو جهان نیه بکزر جواب دیئیم وبیان ایلیه یم ه انکه
بیند آدمی چیزی بخواب ه اول کشنه یه بکزر که آدمی دوشنده برنسنه کوره
چون شود از خواب بیدار ای عزیز چونکه خوابدن بیدار اوله ای عزیز ه
حاصل خوابش نباشد هیچ چیز ه اول خوابک نفعی وحاصلی هیچ برنسنه اولمز
بیت غرور داغه جهانک دو لشنه بنجانی دوشنده سلطان اولدیکی ه
همچنین چون زندگی افتاد و مرد ه بو نجلین بر دیری دوشدی واولدی
هیچ چیزی از جهان با خود نبرد ه کندو ایله جهانده هیچ برنسنه التمدی
هر کرا بو دوست کردار نیکو ه هر کیمک که ایو عملی اولمشدر ه در ده عقبی بود
همراه او ه عقبی یولنده اکا یولداش اولور **بیت** خداوند دولت غم دین
خورده جز که دنیا بهر حال می بکذرد ه این جهان را چون زنی دان خوب روی ه
بو جهانی بر خوب روی عورت کبی بیل ه خویشتن آرایدانند رهبیش شوی ه
کندوسنی زوجنک اوکنده زینت ایله مرد را می برورد اندر کنار ه ارینی قو
جاقنده بسلر مکر وشیوه می نماید بی شمار ه بی شمار وبی حساب مکر و
شیوه کوسترر ه بی کمان سازد هلاکش ناکهان ه شبهه سز ناکهان آنی هلاک
ایلر چون بیاید خفته شویش آن زمان ه کندونک ارینی ایوشش بولا ه
بر نوباد ای فریو بر هنر ه ای زیاده هنرمند عزیز نسنک اوزیکه اولسون

کو چنین

کو چنین مکاره باکنی بو حذر ه که بو نجلین مکاره دن حذر اوزره اولکل
مکاره زیاده مکر ایدیجی معکسنه درکه توندن دنیا مراددر **بیت** بهمانچه که
سپهر هست وهمه در راه مرو ترا که کفت که این زال ترک دستان کفت ه
در صفت ورع در ورع ثابت قدم باش ای پسر ه ای پسر ورعده ثابت قدم اول
کر همی خواهی که کردی معتبر ه اکر استرسک که معتبر وعالی قدر اولاسن ه خانه دین کرده
آباد از ورع ه دین خانه سنی تقویدن معمور اولور ه لیک می کیرد خرابی از طمع
لیکن طمع دن خراب لق طوتر **قصه** اکر بر سی طمع رکت بد دکیست ه بکوید
شک در اقتدای الهی ه وکر کویی که کارت چیست کوید ه بخواری از پشیمان
کام خواهی ه درس بر سی زخشم کار کوید ه بمحنتهای حرمان عمر کاهی ه هر که
از علم و ورع کیرد سبق ه هر کیم که علم تقویدن سبق طوته ه دور باید بودش
از غیر حق ه اکه حق تعالی نک غیرسندن ایراق کرک ه ترس کاری از ورع پیدا
شود ه حق تعالی حضرتندن قورقجیلق تقویدن ظاهر اولور ه هر که باشد
بی ورع رسوا شود ه هر کیم که تقوی سز اوله رسوای اولور ه با ورع هر کس که او
خود را بدانست ه هر کیم که او کندوسنی تقوی ایله طوتدی ه جنبش وآرامش
از بهر خداست ه آنک حرکتی وسکونی الله ایچوندر که انده هر کز ریا اولمز ه
آنکه از حق دوستی دارد طمع ه اول کیمسه که حق تعالی حضرتندن دوستلق امید
طوتر یعنی طوستلق دعوی سنی ایله ه در محبت کاذبست دان بی ورع ه
تقوی سز آنی محبت ده یلانجی بیل زیرا محبت هیچ بروجهله اکا مخالفت
ایلمکدر ه چیست تقوی ترک شبهات حرام ه تقوی شبهه لوی و
وحرامی ترک ایلمکدر ه از لباس واز شراب واز طعام ه لباس وشرب
وطعامدن ه هر چه افزون است اکر باشد حلال ه هر نسنه که قدر وحاجتدن
زیاده در فرضا اکر حلال اوله ه نزد ارباب ورع باشد وبال ه تقوی
صاحب لرینک قتنده وبال اولور زیرا حق تعالیه توکل ترک اولور

قوله تعالى ان اكرمكم عند الله اتقيكم ه چون ورع شد یار با علم وعمل ه
چونكه تقوى علم وعمل ایله یار اولدی ه حسن اخلاصت بباید بی خلل ه
نقصانسز یعنی حسن اخلاص كرك زیرا شجرهٔ طاعت وعبادتك
كوكی اخلاصدر ه ناگهان ای بنده گر كردی گناه ه ناگاه ای بنده اگر گناه
ایلدكسه ه توبه كن در حال وعذر آن بخواه ه فوری توبه ایله وآنك عذرینی
دله ه چون گناه نقد آید در وجود ه چونكه وجوده حاضر گناه كله ه توبهٔ نسیه
ندارد هیچ سود ه كلهجك توبه اگه هیچ فائده طوتمز ه پس هر گناه كه صادر
اولور همان اول حالده توبه ایلمك كرك ه در انابت كاهل كردن خطاست ه
انابت وتوبه ده كاهللق ایلمك خطادر ه بر امید زندگی كان بی وفاست ه
حیات امیدی اوزره زیرا حیات بی وفادر زیرا كشینك معلومی
دكلدر كه هر كشینك مدت حیاتی نه مقداردر بیت بر لب بحر فناء
منتظرم ای ساقی ه فرصتی دان كه ز لب تا بدهان این همه نیست در
صفت خدمت تا توانی ای پسر خدمت گزین ه ای پسر ماداكه
سن خدمت اختیار ایله تا دو واسب مرادت زیر زین ه تا كه سنك
مرادك آتی ایو آلتنه كده ه مرادك حاصل اوله دیمكده ه من خدم خدم
هیبچه سبب سیادت وسعادت اید وكنه اشتباه یوقدر ه بنده چون
خدمت مردان كند ه بر بنده چونكه مردانه خدمت این مردانه مراد
اولیاء الله در ه خدمت او كنبد گردان كند ه دوراید جی فلك آنك خد
متین ایلر ه بهر خدمت هر كه بر بند در میان ه هر كیم كه خدمت دن اوتری
بیل بغلیه ه باشد از آفات دنیا در امان ه دنیانك آفتلرندن امانده
اولور هر كه بیش مقبلان خدمت كند ه هر كیم كه مقبللرا وكنده خدمت
ایده ه ایزدش با دولت وحرمت كند ه الله تعالى حضرتی آنی دولت
وحرمت ایله ایلر مقبلاندن مراد بونده مقبولان درگاه احدیت ومقربان

بادكاه

بارگاه صمدیت در مقبل سعادتلو ودولتلو معناسنه دركه الف ونون جمعیچوندر
خادمان را هست در جنت مآب ه خادملره جنت ده مآب ومرجع واردر ه
روز محشر بی حساب وبی عذاب ه قیامت كونی حسابسز وعذابسز خاد
مان جمع خادم در خدمتكار معناسنه عجمده بازاره كیدن كمسیه خادم
دیرلر روم ده بازاره كون دیرلر ه خادمان باشند اخوان را شفیع ه
خادملر قرداشلرینه شفاعت ایدیجی اولوره جای ایشان در جهان باشد رفیع ه
جهانده انلرك یری رفیع وعالی اولور ه گرچه خادم عاصی ومفسد بود ه اگرچه
خادم عاصی ومفسد اوله به هزار از صد عابد ممسك شود ه یوز ممسك
عابدن یكركدر ه بود وشود بونده است معناسنه دخی جایزدر خادمان
دن مراد اولیاء الله طائفه سنه خدمت ایدنلردر ه میدهد هر خادم را
مستعان ه حق تعالى حضرتی هر خادمه ویره اجر ومزد صایمان قایمان
كندوز صایم اولنلرك وكیجه قایم اولانلرك اجر ومزدنی ویره قایم
كیجه طاعتله احیا ایدیجی معناسنه در ه بهر خدمت هر كه بر بندد كمر ه هر كیم كه
اولیاء اللهك خدمتندن اوتری قوشق قوشنه ه از درخت معرفت یابد
ثمر ه معرفة الله درختندن میوه بولور ه مراد آنلرك خدمتی سببیله مقبولا
دركاهدن اولور دیمكدر بیت ندانستی ای كودك خودپسند ه كه
مردان ز خدمت بجای رسند ه هر كه خادم شد جنانش می دهند ه
هر كیم كه اولیاء الله زمره سنه خدمت ایدیجی اولدی اگه جنتلر ویررلر ه
هم ثواب غازیانش میدهند ه هم اگه غازیلر ثوابنی ویررلر جنان
جیمك كسریله جمع جنت در میدهند كه فاعلی الله تعالى در صیغهٔ
جمع تعظیم ایچوندر در تعظیم مهمان میگوید ای برادر دار مهمان را عزیز ه
ای برادر مهمانی عزیز طوت ه تا بیابی رحمت از رحمن تو نیز ه تا سن
دخی رحماندن رحمت بولاسن ه مؤمنی كرداشت مهمان را نكو ه

الور

شول مؤمن که مهمانی ایو طوتدی ٭ حق گشاید باب رحمت را برو ٭
حق تعالی حضرتی آنک اوزرینه رحمت قپوسنی آچر ٭ اکرموا الضیف ولو کان
کافرا ٭ گر شد طبع از مهمان ملول ٭ هر کیمک که طبع مهماندن ملول
و بیحضور اولدی ٭ از وی آزارد خدا و هم رسول ٭ اول کسه دن خدا و هم
رسول اینجنوره ٭ بنده کو خدمت مهمان کند ٭ هر بنده که او مهمانه خدمت
و رعایت ایده ٭ خویش را شایسته رحمن کند ٭ کندوسنی رحمانه لایق
ایله ٭ هر که مهمان را بروی تازه دید ٭ هر کیم که مهمانه تازه و کلر یوزله
نظر ایلدی ٭ از خدا الطاف بی اندازه دید ٭ حق تعالی حضرتندن حدسز
و حسابسز لطف و احسانلر کوردی ٭ معرفت داری که برزر منبند ٭ معرفت
دوترابسک التون اوزره کره بغلمه یعنی کیسه آچق طوت و فقیرلره ویر ٭
چون رسد مهمان بر ویش در مبند ٭ چونکه مهمان ادیشه آنک یوزینه قپو
کی بغلمه ٭ از تکلف دور باش ای مهربان ٭ ای میزبان تکلف دن دور

بعض نسخه ده میزبان واقع اولمشدر صح

اول ٭ تا گرانی نبودت از میهمان ٭ تا که سکا مهماندن ثقلت و زحمت ایلیه
میهمان و مهمان قونق در میزبان قونقجی ٭ میهمان هست از عطاهای کریم ٭
مهمان کریمک احسانلرندن در کریم دن مراد خدای تعالی در ٭ هر که ز و پنهان شود
باشد لئیم ٭ هر کیم که مهماندن پنهان و اعراض ایدیجی اوله او کمسه لئیم و دنی در ٭
خیره بر خوان کسی مهمان مشو ٭ ای لجوج بر کمسنک نعمتی اوزره مهمان اولمه ٭ چون
رسد مهمان از و پنهان مشو ٭ چونکه مهمان ایوکه اندن پنهان و متفرق اولمه ٭
هر که مهمانت شود از خاص و عام ٭ خاص عامدن هر کیم که سکا مهمان اوله ٭
پیش او می باید آوردن طعام ٭ آنک اوکنه طعام کتورمک کرکدر ٭
زانکه داری اندک و بیش ای پسر ٭ اول سببدن که آز و چوق طوترسن ای پسر ٭
برد باید پیش درویش ای پسر ٭ ای پسر درویشک اوکنه اتمک کرک ٭ نان
بده با جایعان بهر خدا ٭ تنها یعنی آجلره نان ویره تا دهندت در بهشت عدن جا ٭

تاعدن

تا عدن جنتده سکا مقام ویره تو ٭ بیت کرم کن چنان کن برآید ز دست ٭
جهانبان در چیز بوس نیست ٭ هر که تو بی برهن عاری دهد ٭ هر کیم که
بو چپلاق جسمی اوزرینه بر ثوب ویره یعنی اگر بر ثوب احسان ایده ٭
در دو عالم ایزدش یاری دهد ٭ ایکی عالمده حق تعالی حضرتی اکا یاردم ویرر
و معاونت ایلیه ٭ بیت خور و پوش و بخشای و راحت رسان ٭ نگه می چه داری
ز بهر کسان ٭ کو برای حاجت محتاج را ٭ اگر محتاجک حاجتنی حاصل ایدرسن ٭
برسرا از اقبال باید تاج را ٭ دولت و سعادت دن باشک اوزره تاج بولورسن ٭
بیت کرم ورزد آن سر که مغزی در اوست ٭ که دون نشانند بی مغز پوست ٭
هر کرا باشد به دولت بخت یار ٭ هر کیمک که بخت و طالعی دولته یار اوله ٭
بو هم معنی در دولته یار اوله ٭ خیر ورزد در نهان و آشکار ٭ نهان و آشکاره
خیر سعی ایلیه ٭ ای پسر هرگز مخور نان بخیل ٭ ای پسر هرگز بخیلک نانینی یمه ٭
کم نشین در عمر بر خوان بخیل ٭ عمرکده بخیلک سفره سی اوزره اوتورمه کم نشین
بونک کبی محللرده منشین معناسنه در ٭ نان ممسک جمله زحمت و عناست ٭
بخیلک نانی جمله رنج و عنادر ٭ طعام البخیل داء ٭ می شود نان سخی جمله دوا ٭
سخینک نانی جمله دوا اولور ٭ طعام السخی دواء ٭ مطلقا نان دن مراد نان و
طعام در ٭ تا نخوانندت بخوان کس مرو ٭ مادامکه کیسن دعوت اتمیه بر
کمسنک خانه سنه کتمه ٭ و ز پی مردار چون کرکس مرو ٭ کرکس مردار آردنجه
کتدوکی کبی طعام آردنجه کتمه ٭ چشم نیکی از خسیس دون مدار ٭ دنی و
خسیس دن ایلک و احسان امیدنی طوتمه ٭ سقف ویران را تو بی
استون مدار ٭ ویران اولمش طامی سن دیرک اوزره طوتمه ٭ بو محال او
لدوغی کبی خسیس دوندن احسانلق دخی محالدر ٭ گر کنی خیری توان
از خود مبین ٭ اگر بر خیر ایلیه سن کندکدن کورمه ٭ بلکه باری تعالینک توفیقی
بیل ٭ هر چه بینی نیک بینی بد مبین ٭ هر شئی که کوردسن ایو کور و ایو کوره ٭

بوهم معنی درهر نه که کوردسن ایو نظر ایله ویرامز نظر ایله بیت سعادت به
بخشایش وداورست ○ نه درچنک وبازوی نه ذور آورست ○
○ در علامتهای احمقان سه علامت وان که در احمق بوده بیلکه احمق ده
اوچ علامت اولور ○ اولا غافل زیاد حق بوده ○ اولا حق تعالی حضرتنک
یادندن غافل اولور ثانی اولا معناسنه هم جائزدر ○ کمتر بسیار عادت
باشدش ○ چوق سویلک اکه عادت اولور ○ کاهل اندر عبادت باشدش ○
عبادتده کاهللکی اولور ○ باشد اولامعناسنه دخی جائزدر بو ایکی محلده
بیت حذرکن زنادان ده مرده کوی ○ چو دانا یکی کوی وپرورده کوی ○
ای پسر چون احمق وجاهل مباش ○ ای پسر احمق وجاهل کبی اولمه ○ یکدم از
یاد خدا غافل مباش ○ حق تعالی حضرتنک یادندن بردم غافل اولمه ○ هرکه
او از یاد حق غافل بوده ○ هرکیم که او حق تعالینک یادندن غافل اوله ○ از
عاقبت درره باطل بوده ○ عاقبتدن باطل ونامعقول یولده اوله که مراد
یاد حقدن غفلتدر ○ هیچ از فرمان حق کردن متاب ○ حق تعالی
حضرتنک حکم فرماندن بیون چویرمه ○ بهروام ازاده را دامن متاب ○
بورجدن اوتری ازاده نک دامننی چویرمه یعنی دامننی محکم طوت حاکمه الله
زیرا نامعقولدر ○ باطلی را ای پسر کردن منه ○ ای پسر باطله بیون قومه یعنی
سر فرو اتمه ○ نقد مردان را بهر کردن منه ○ مردلرک نقدنی هر کوده
ویرمه مراد اولیاء اللهک سر وحالنی هرناداننه عیان ایلمه دیمکدر ○ در
قضاء آسمانی دم مزن ○ قضای آسمانیده دم اورمه یعنی قضا وقدردن
بحث ایلمه ○ هرکسی را بیش بیش دکم مزن ○ هربرکسه که زیاد وعزیز کورد
واکسک وحقیر کورمه ○ دست خود را سوی نامحرم مدار ○ کندو الکی نامحرم
جانبنه طوتمه ○ جانب مال یتیمان هم مدار ○ یتیملرک مالی جانبنه دخی طوتمه
مراد نامحرم مال اوزنمه ویتیم مالنی الممه دیمکدر ○ تا توانی راز با هر دم مکوی ○
مادامکه

مادامکه قادرسن رازکی مصاحبکه سویلمه ○ کرتو بکشی نیز با خود هم مکوی ○
اکر سن دخی اولاسن کندوکه هم سویلمه مراد رازکی کندوکه سویلمه زیرا
احتمالدر که سن خبردار دکل کن بعض کسه نهانی رازکی استماع ایدوب
فاش ایلیه دیمکدر ○ تا شوی ازاد و مقبل ای عزیز ○ تاکه ازاد وسعادتلو
اوله سن ای عزیز ○ بی طمع می باش اکر داری تمیز ○ طمعسز اول اکر ادراک
طوتر ایسک مراد طمع سبب مذلت ایدوکین اشعاردر بیت قناعت
سرافرازد ای مرد هوش ○ سر پر طمع برنیاید ز دوش ○ در صفت
فاسق هست فاسق را سه خصلت در نهاده ○ فاسقک ذات وطبعنده
اوچ خصلت واردر ○ باشد اول در دلش حب فساد ○ اول بوکه آنک
قلبنده فساد ونامشروعه محبت اوله ○ خرقه اش ازدون خلق خداست ○
آنک ضعف وعادتی حق تعالینک خلقنی انجتمکدر ○ دور دارد خویش را
از راه راست ○ کندوسنی صراط مستقیمدن ایراق طوتر در صفت شقی
هست ظاهر سه علامت در شقی ○ شقیده اوچ علامت ظاهردر ○ میخورد
دایم حرام از احمقی ○ احمقلغندن دایم حرام یر ○ بی طهارت باشد و
بیگاه خیزد ○ طهارتسز وعبادتسز اوله ووقتسز قالقه اوله آصلا
نماز ایله مقید دکل قوشلقه دکین یاتور ○ هم ز اهل علم باشد در کریز ○
هم اهل علمدن قچمقده اولور ○ ای پسر مکریز از اهل علوم ○ ای پسر
عالملردن قچمه ○ تا نسوزد مرترا نار سموم ○ تا سنی اتش یقمیه
نار سمومدن مراد بونده آتش دوزخدر اکرچه سموم اسیجی یل معناسنه
درکه کوندز اسر وحرور اسیجی یلدر که کیجه اسر وعکس اوزره دخی
استعمال اولنور ○ تا توانی هیچ کس را بد مکوی ○ مادام که قادرسن
هیچ کمسنه نامعقول سویلمه ○ بیش مردم هم ز بابت خود مکوی ○ خلق
قتنده هم کندو خصوصکدن سویلمه مراد کندوکی مدح ایلمه دیمکدر ○

بیله

باطهارت باش وپاکی بیشه کن طهارتله اول وپاکلکی بیشه کن پاک لکی
بیشه وعادت ایله زیرا اکثر قبر عذابی جمله بولدوقندن اولور
وزعذاب کور تیز اندیشه کن دنی عذاب قبرقتی اولدوغن فکر ایله در
صفت بخیل سه علامت ظاهر آمد در بخیل ه بخیلده اوج علامت ظاهر
کلدی ه باتو کویم یاد کیرش ای خلیل ه ای سکا دییم آنی یاد طوت خلیل ه
بونده دوست معناسنده در ه اولا از سایلان ترسان بود ه اولا دلنجی
لردن خوف ایدیجی اوله ه وزبلای جوع هم لرزان بود ه آجلق بلاسندن
دتریجی اوله ه چون رسد در ره بخویش آشناه چونکه یولده خصم وآشناسنه
ایرشه ه بکذرد چون باد کوید مرحباه اندن برسنه طلب ایلمک خوفندن
یل کبی کیچه ومرحبا ویره نبود از مالش کسی را فایده ه آنک مالندن بر
کمسه فایده اولمزه کم رسد باکس زخوانش مایده ه آنک سفره وطعا
مندن کمسه نصیب ومایده آزایرشور در بیان حاجت خاستن
حاجت خود را بجوی از زشت روی ه کندو حاجتکی زشت رودن کلمه
انکه دارد روی خوب ازوی بجوی ه اول که که خوب یوزطوتر مراد کبی
اندن استه ه اطلبوا الخیر عند حسان الوجوه بیت مبر حاجت بنزدیک
ترش روی ه که از خوی بدش فرسوده کوی ه متوضی را با تو چون افتاده
کاره برمتومنک چونکه سنکله اشی دوشدیه یعنی سکا احتیاج عرض ایلدیه
تا توانی حاجت او را براره مادام که قادرسن آنک حاجتنی حاصل ایله ه
بیت برآوردن کام امیدواره نه از قید بندی شکستن هزاره
حاجت خود را جز از سلطان مخواه ه سلطاننک غیرسندن
کندو حاجتکی استمه ه چون نخواهی یافت از دربان مخواه ه چونکه
مرادکی سلطاندن بولسک کرک قپوجی دن استمه دیمکدر ه از وفا
دوشمنان شادی مکن ه دوشمنلرکن ولماتندن سونمک لک ایلمه ه

کار امید وار نسخه

چونکه حصول مراد حق تعالی حضرتنه طلب قلندن میسر اوله آن خلق عالمدن طلب ایلمه

ازکسی

ازکسی بیش کسی دادی مکن ه برکمه دن برکمسنک اوکنده برداد وشکایت
ایله بیت مکن شادمانی بمرگ کسی ه که دهرت نماند پس از وی بسی ه
در صفت قناعت باقناعت سازدایم ای پسره ای پسر دایم قناعت د
فقرله بجین ه کرچه هیچ از فقر نبود تلخ تره اکرچه فقردن آجی رک ومشکل رک
اولمز قطعه زانبای دهر وقت کسی خوش نمی شوده خوش وقت
انکه معتکف کنج عزلتست ه هر سفله بکنج قناعت کجا برده این نقد در
خزانه ارباب همتست ه هر سحر بر خیز استغفار کن ه هر سحر قالق واستغفار
ایله ه لاصغیرة مع الاصرار ه ولاکبیرة مع الاستغفار ه فرصتی اکنون که داری
کار کن ه شدیکه فرصتی طوترسک کار وعمل ایله قطعه مده فرصت از دست
اکر بایدت ه که کوی سعادت زمیدان بری ه که فرصت عزیزست
چون فوت شده بسی دست حسرت بدندان بری ه همنشین خویش را
غیبت مکن ه کندو مصاحبکی غیبت ایله ه غیر شیطان بر کسی لعنت مکن ه
شیطاندن غیری برکمسه اوزه لعنت ایله ه چون شود هر روز در عالم جدید ه
چونکه عالمده هر کون یکی اوله یعنی هر کون ه از کناهان توبه می باید کذید ه
کناهلردن توبه اختیار ایلمک کرک بیت نریزد خدای آب روی کسی ه
که ریزد کناه آب چشمش بسی ه هر که او ترسی نباشد از خدا هر کیمک که خدادن
بر خوفی اولمیه ه حق بترساند زهر چیزی روا ه حق تعالی حضرتی آنی هر شیدن
قورقودر ه تا توانی حاجت مسکین براره مادام که قادرسن مسکینک حاجتنی
حاصل ایله تا برارد حاجتت را کردکاره تا حق تعالی سنک حاجتکی حاصل ایده
هست مالت جمله در کف عاریت ه سنک جمیع مالک الکده عاریت دره
کر بماند از تو باشد زاریت ه اکر سندن قاله سکا فغان وعذاب اولور
بیت پس از بردن وکرد کردن چو موره نخور پیش از آن کت خورد کرم کوره
عاریت را باز می باید سپرده عاریتی کرو تسلیم ایلمک کرک ه هیچ کس دیدی

بس از مردن نسخه

كه زر با خود نبرده هیچ كس • بی كوردكمی كه آلتونی كندو سیله قبره الندی • حاصل
از دنیا چه باشد ای امین • ای امین دنیادن نه حاصل اولوره نه كزی كو باشه
دوشه كو زمین • بر طقوز ارشون بز وایكی اوج ارشون یر بیت اكر بهلوانی
وكر تیغ زن • نخواهی بدر بردن الا كفن • هر چه دادی در ره حق آن تست •
حق یولنده هر نه كه ویردك سنك ایچون در وسكا مخصوص در • انچه ماند
از تو بلای جان تست • اول نسنه كه سندن قلدی سنك جانكك بلاسیدر
زیرا سكا عذاب اولمغه سبب در بیت برند از جهان با خود اصحاب رای •
فرومایه ماند بحسرت بجای • هر كه باندك ز حق راضی شود • هر كیم كه شیء
قلیل وكفاف تفصیل حق تعالی حضرتندن راضی اوله • حاجت او را خدا قاضی شود •
حق تعالی حضرتی انك حاجتنی قضا و حاصل ایدیجی اولور • هست دنیا
بر مثال جیفه • دنیا بر جیفه كبی در • بگذر ازوی كرچه داری بهره • اندن هیچ
اكرچه بر نصیب طوترسن • بعض نسخه ده بویله واقع اولمشدر • هست دنیا
بر مثال قطره • دنیا آخرته نسبت ایلیجی بر قطره كبی در • بگذر ازوی كرچه داری
ذره • اندن كیچ اكرچه ذره طوترسن • مراد دنیانك جمعندن فراغت
ایله دیمكده • هر كه سازد بر سر پل خانه • هر كیم كه كوپری باشنده بر خانه دوزه
حالاكه انده اقامت ایلمزه • نیست عاقل او بود دیوانه • اول عاقل دكلدر بر
دیوانه در بیت نه از معرفت باشد و عقل و رای • كه در ره كند كاروانی سرای
از خدا ابود روا جستن غنا • خدادن غنا استمك روا و معقول اولمز
هست مومن را غنا رنج و عنا • غنا مومنه رنج و عنادر زیرا سبب بعد اولمغه
احتمالدر • فقر و درویش شفای مومنست • فقر و درویشلك
مومنك شفاسیدر • ز انكه اندر وی صفای مومنست • زیرا كه انده مومنه
انده صفا واردر • مراد ومن العصمة ان لا تقدر حسبنجه عدم قدرت
خطا و ذنوبدن معصوم و محفوظ اولمغه سبب اید وكن اشعار در ••

مال واولادت بمعنی دشمنند • سنك مال واولادك معنی ده سكا دشمن
لردر • كرچه نزدیك تو چشم روشنند • اكرچه سنك قتكده كوزك چشم لوكلدر •
انما اولادكم را یاد كیر • انما اولادكم یاد طوت • قوله تعالی یا ایها الذین آمنوا
ان من ازواجكم واولادكم عدوا لكم فاحذروهم • وقوله تعالی انما اموالكم
واولادكم فتنة • مال وملك این جهان را یاد كیر • جهانك مال وملكی بی بقا او
لدوغنی یاد طوت • مرد ره را بود دنیا سود نیست • مرد راهه كه مراد
سالك طریق عشق در دنیانك وجودی سود دكلدر زیرا كه التفاتی یوقدر •
هر كز اندیشه نابود نیست • بلكه هر كز اكه نابود فكری یوقدر مراد
سالك راه عشق قتنده دنیانك وجودی و عدمی برابر اید وكن بیاندر •
هر كه از صدق دلی صافی بود • هر كیم كه صدقدن انك صافی كوكلی اوله •
خرقه ولقمه كافی بود • اكر بر خرقه ولقمه كافی اولوره انكادر بند زیادت نشود •
اول كمسه كه كفاف نفسدن زیاده قیدنده اوله • دور از اهل سعادت میشود •
سعادت اهلندن دور اولور زیرا نفس پرور اولوره اهل سعادتدن
مراد اولیاء الله در • بندكان حق چو جان را باختند • حق تعالینك بندلری
چونكه جانلرینی فدا ایلدیلر • اسب همت تا ثریا تاختند • همت آتنی ثریایه
چاپدیلر مراد راه حقده بذل روح سینه ایله عالی قدر اولدیلر دیمكدر ••
تا نباری در ره حق انچه هست • مادام كه حق یولنده بذل واحسان ایلمیه سن
اول نسنه كه واردر • آنچه می باید كجا آید بدست • اول نسنه كه كرك در كه
وصال حقدر قنده اله كلوره • در سخا كوش ای برادر در سخا • ای برادر سخایه
چالش سخایه • تا ببابی از بلی شدت رخا • تا كه شدتدن صكره رخا بولاسن •
شدت فی لو معناسنه در كه مراد درد بلادر رخا یومشق معناسنه در كه مراد حضور
وصفادر بیت كرم خوانده ام سیرت سروران • غلط كفتم اخلاق پیغمبران
بلكه پیوسته جوانمرد ای اخی • ای اخی متصل جوانمرد و سخی اول • زانكه نبود

جوانمرد بونده سخی معناسنه در

دوزخی مرد سخی ۰ زیرا که سخی که جهنم لو اولمز ۰ در دوزخ مرد سخی نور و صفا نیست
سخی مردک یوزنده نور و صفا وار دره ۰ زانکه در جنت قرینش مصطفا ۰
زیرا که جنت ده آنک قرین و همسایه سی مصطفادر صلی الله علیه وسلم ۰
اسخیارا با جهنم کار نیست ۰ سخیلرک دوزخله ایشی یوقدر ۰ جای ممسک
جز میان نار نیست ۰ بخیلک یری ایچندن غیری دکلدره ۰ حق تعالی بر در
جنت نوشت ۰ حق تعالی حضرتی جنتک قپوسی اوزره یازدی ۰ این
که جای اسخیا باشد بهشت ۰ چونکه سخیلرک یری جنت اوله ۰ کاهل
بخل را ابلیس دان ۰ اهل بخلک ایشی ابلیس درنا معقول بیل ۰ دد
جهمش همدم ابلیس دان ۰ دوزخده انی ابلیسه همدم و مصاحب بیل ۰
هیچ ممسک نگذرد سوی بهشت ۰ هیچ بخیل جنت جانبنه اوغرامز ۰
بلکه او را کی رسد بوی بهشت ۰ بلکه اکا جنت رایحه سی قچن ایرشور بیت
بخیل بوی خدا نشنود بیا حافظ ۰ بیا له گیر و کرم ورز و الضمان علی ۰
آنکه میخوانند مردی را سقر ۰ اول شنه که اکا سقر اوقورلر یعنی قرآن عظیمده
سقر وار دره ۰ اهل کبر و بخل را باشد مقر ۰ کبر اهلنه مقر اولور سقر جهنم
طبقاتندن بر طبقه نک اسمی دره ۰ مقر قرار اید جک یر دره ۰ ای پسر در مردمی
مشهور باش ۰ ای پسر کرم و مردلکده مشهور اول ۰ از بخل و تکبر دور
باش ۰ بخیلکدن و کبردن دور اول ۰ با سخا باش و تواضع پیشه گیر ۰
سخی ایله اول و تواضعه کند و که صنعت و عادت طوت یعنی تواضع
ایله ۰ تا شود روی دلت بدر منیر ۰ تا سنک قلبکک یوزی بدر
منیر اوله ۰ مراد نور الهی ایله قلبکک منور اوله دیمکدر ۰ در بیان افعال
شیطانی چار خصلت فعل شیطانی بود ۰ درت خصلت شیطانه
منسوب فعلدره ۰ وانداینها هر که رحمانی بود ۰ بونلری بیلور هر کیم رحمانی ایسه ۰
عطسه و مدوم جو بکدشت از یکی ۰ کشنک عطسه سی چونکه بردن کچدی ۰

اسخیارا جمع سخی در منه
وان امر حاضر در منه
مروده مرز ایدر منه
شیطانی دیو یا نسبت ایچوندر
رحمانی دیو یا نسبت ایچوندر منه

بلند

بلند آن از فعل شیطانی شنکی ۰ اول عطسه نک که شیطانک فعلندن اولور ۰
چون بینی نیز از شیطان بود ۰ بینینک قانمه دخی شیطاندن اولور ۰
انکه ظاهر دشمن انسان بود ۰ اول شیطان که انسانک دشمنی اید وکی ظاهر در
عطسه قسرمق بینی بودون ۰ خامیازه فعل شیطانست و فی ۰ اسنمک
و توصق شیطانک فعلدر ۰ ای پسر این مباش از مکر وی ۰ ای پسر
الک مکرندن امین اولمه ۰ خامیازه و خامیان اسنمک معناسنه دره
در صفت منافق دور باش ای خواجه از اهل نفاق ۰ ای کشی اهل نفاقدن
ایراق اول ۰ در جهنم دان منافق را و ناق ۰ منافقک وثاق و مقامنی جهنمده
بیل ۰ وثاق حجره معناسنه دره ۰ سه علامت در منافق ظاهر است ۰ منافقده
اوچ علامت ظاهر دره ۰ زان سبب مقهور قهر قاهر است ۰ اول سببدن قاهرک
قهرنک مقهوریده ۰ قاهردن مراد حق تعالی حضرتیدره ۰ وعدها او همه باشد خلاف
آنک جمیع وعده لری خلافدر ۰ که بر سینی یرینه کتورمز ۰ قول او نبود بغیر
از کذب لاف ۰ آنک سوزی کذب و لافدن غیری اولمیه ۰ مؤمنان را کم رعایت
میکند ۰ مؤمنلره آز رعایت اید ۰ هم امانت را خیانت میکند ۰ هم
امانته خیانت اید ۰ نیست در وعد منافق را وفا ۰ وعده ده
منافقک وفاسی یوقدره ۰ زان نباشد در دلش نور و صفا ۰ اول
سببدن آنک یوزنده نور و صفا اولمز ۰ تا نپنداری منافق را امین ۰
زنهار منافقی امین صایمیه سن ۰ نیست با دا کشتنش از روی زمین ۰
آنک کشری یریوزندن یوق اولسون ۰ از منافق ای پسر پرهیز کن ۰
ای پسر منافقدن پرهیز و حذر ایله ۰ تیغ را از بهر قتلش تیز کن ۰ هم
تیغکی آنک قتل و هلاکندن اوتری کسکین ایله ۰ با منافق هر که هم بیخ بود ۰
هر کیم که منافقه یولداش اولور ۰ منزل او در تنگ چه میشود ۰ آنک
منزلی چاهک دیبنده اولور ۰ قوله تعالی ان المنافقین فی الدرک الاسفل

وان امر حاضر در منه
مقهور اسم مفعول در منه
رعایت میکند رعایت ایلر معناسنه در جایز در منه
تنگ بونده دیب معناسنه در چه دن مراد بونده چاه دوزخ در منه

درصفت تقوی سه علامت باشد اندر متقی ۰ متقیده اوج علامت اولور ۰
کی شود نسبت تقی را بشقی ۰ متقی نک شقی یه قنی مناسبت ومناسبتی اولور ۰
برحذر باش ای تقی ازیار بد ۰ ای صالح یرامز یولداشدن حذراوزره اول یار
مراد فاسق وشقی در ۰ تا نبیند از تو ادرکار بد ۰ تاکه سنی نامعقول و نامشروع
اشیه کم روو ذکر درویش بر زبان ۰ کذب ذکری آنک زبانی اوزره آز
واقع اوله ۰ از طریق کذب باشد بوکران ۰ کذب طریقنده کناراوزره اوله ۰
از حلال پاک می کیرند کام ۰ پاک حلالدن آن مراد طوتره تا نیفتند اهل
تقوی در حرام ۰ اهل تقوی تا حرامه دوشمیه ۰ دربیان اهل جنت

هر کرا باشد سه خصلت در سرشت ۰ هر کیم که ذاتنده اوچ خصلت اوله
باشد آنکس بی شک از اهل بهشت ۰ اول کمسه شکسز اهل بهشتدن اولور
شکر در نعما و صبر اندر بلاه ۰ نعمت لرده شکر و بلاده صبر ۰ میدهد آینه دل — نعما جمع نعمت منه
را جلاه ۰ کوکل آینه سنه جلا وصفا ویره ۰ هر که مستغفر بود اندر کناه ۰ هر کیم که کناهده
استغفار ایدیجی اوله ۰ حق زنار دو دوزخش دارد نکاه ۰ حق تعالی حضرتی — مستغفر اسم فاعلدر
آنی دوزخ آتشنده نکاه طوتر یعنی حفظ ایلر بیت بترس از کناهان
خویشتن این نفس ۰ که روز قیامت نترسی زکس ۰ هر که ترسد از اله
خویشتن ۰ هر کیم که کند ونک الله هندن قورقه ۰ خواهد او عذر کناه
خویشتن ۰ اول کمسه کند و کناهنک عذرنی استر مثنوی کنونت
که چشمست اشکی بیاره ۰ زبان در دهان است عذری بیار ۰ نه پیوسته
باشد روان در بدن ۰ نه همواره کردد زبان در دهن ۰ کنون بایدت
عذر تقصیر کفت ۰ نه چون نفس ناطق زکفتن بخفت ۰ معصیت را
هر که پی در پی کند ۰ هر کیم که معصیتی پی بری آرد بجا ایده ۰ ایزدش
از اهل رحمت کی کند ۰ حق تعالی حضرتی آنی قچن رحمت وجنت اهلندن
ایلر ۰ ای پسر دایم باستغفار باش ۰ ای پسر دایم استغفارده اول ۰۰

وزبدان

وزبدان ومفسدان بیزار باش ۰ و فاسقلر و مفسدلردن دور و بیزار اول — بدلندن مراد فی شعلوده منه
بیت هر آنکس که با پارسایان نشست ۰ ز زنجیر تا پارسایان برست ۰
درفضلت صدقه میکوید کر کنی خیری بدست خویش کن ۰ اکر الله
ایچون بر خیر ایلر ایسک کندو الک ایله ۰ خیر خود را وقف هر درویش کن
کندو مالکی هر درویشه وقف ایله ۰ مراد مالکی درویشلره بذل ایله دیمکدر ۰
خیری تا زمال معنسنه در نته کم بو آیت کریمه ده ایلر ده ۰ قوله تعالی وانه لحب
الخیر لشدید ۰ یک درم کانرا بدست خود دهد ۰ بر درم که آنی کندو — دعهند انطا دستان معنسی یزلدی منه
ال لریله وره لر ۰ به بود زان کز پی تو صد دهند ۰ یکدر اندن صکره
یوز ویره لر ۰ کو بنخستی خود یکی خرمای تر ۰ اکر کندک بر دانه تازه خرما
بغشلیسن ۰ بهتر از بعد تو صد مثقال زر ۰ سندن صکره یوز مثقال — منقال مضاف دکلدر منه
آلتون بغشلمقدن یکدر ۰ مثنوی زر و نعمت اکنون بده کان تست
که بعد از تو بیرون ز فرمان تست ۰ پریشان امروز کنجینه چست ۰ که
فردا کلیدش نه در دست تست ۰ تو با خود ببر توشه خویشتن ۰ که شفقت
نیاید ز فرزند و زن ۰ کسی کوی دولت ز دنیی ببرد ۰ که با خود نصیبی بعقبی
ببرد ۰ هر چه بخشیدی مکن با او رجوع ۰ هر نکه بغشلدک اکه رجوع ایلمه
یعنی آنی اندن آلمه ۰ کر زبا افتاده از دست جوع ۰ اکر آچلقدن دشمش ایسک — افتاده ده عمن خطاب ایچوندر منه
فقر و جوع الندن یعنی هر نه قدر فقیر اولور ایسک ۰ این بدان ماند که
شخصی قی کند ۰ بو که مراد اندن رجوع در اکه بکزر که بو شخص قوصه ۰
باز میل خود دندان قی کند ۰ کیرو اول قی اولنمش عکه میل ایده ۰ مصراع
اولده قی مصدردر و مصراع ثانیده قی اسم مصدردر ۰ بو اعتبار ایله قافیه
بولنور واصل هنایله درکه قیء دره ۰ با پسر کر چیزکی بخشد پدر ۰ اکر پدر
پسرنه بر نسنه احسان ایده ۰ می رسد کو باز کیرد از پسر ۰ لایقدر اکر
پسرندن کیرو طوته یعنی آله ۰ میرسد ایو شو معنانه در لایق معنانه استعمال

اولنور ای پسر با مالی و زر شادی مجوی ای پسر مال و زره سرور اغمه
یعنی مال و زرم وار در دیو سرور اولمه انجه کس را دادهٔ دیکر مکوی
اونسه یی که کمیه ویرمش سن کیرو سویله شادی دنیا سراسر غم بود
دنیانک سروری باشدن باشه غم اولور زیرا عاقبت حلالها حساب
و حرامها عذاب سود او را در عقب ماتم بود انک سرورنک
صوکنده ماتم اولور سور بونده وکون معناسنه در عقب قافک
کسریله صوکی معناسنه در بیت حافظ ز غم و کریه نپرداخت بخنده
ماتم زده را داعیهٔ سور نماندست امر لا تفرح ز دنیا کوش داره
دنیا اهلندن لا تفرح امرنی کوش و حفظ طوت لا تفرح سرور اولمه
معناسنه در نهی حاضردر باب رابع دن که خطاب قارونه در که دنیا
بر قدرت و غنایه واصل اولدی که بیانی ممکن دکلدر قومی اکا ایتدیلر که
سکا ویرلن مال بی کراندن اوتوری سرور اولمه زیرا حق تعالی
حضرتی سرور اولانلری سومز نته که حق تعالی بیورمشدر قوله تعالی
اذ قال له قومه لا تفرح ان الله لا یحب المسرفین جای شادی نیست دنیا
هوش داره دنیا سرور دیری دکلدر عقل طوت یعنی فهم ایله شادمانرا ندارد
دوست حق حق تعالی حضرتی سرور اولانلری دوست طوتمز این سخن
دارم ز استادان سبق بو سوزی اوستادلردن درس طوتدم آیت کریمه ده
خود مصرح در این سخن را اند استاد سبق بعض نسخه ده بویله واقع اولور
کر فرح داری ز فضل حق رواست اکر حق تعالی حضرتنک فضل و احسانندن
سرور طوترایسک روادر لیک از دنیا فرح جستن خطاست
لیکن دنیادن سرور استمک یعنی دنیا ایچون سرور اولمق خطادر
زیرا فانیدر ای پسر با محنت و غم خوی کن ای پسر حق یولنده محنت
و غمه خوی ایله روی دل را جانب دلجوی کن کوکلک یوزنی دلجوی جانبنه

ایله

ایله دلجوی دن مراد باری تعالیدر مراد قلبکی حق جانبنه متوجه ایله دیمکدر
در نصایح چون اندوه هست قوت بندکان بنده لوک قوت غداسی
قان و غصه در غم شود یار فرح جویندکان فرح استیجیلرک یاری
غم اولور غم سبب ورددر بیت شاد برانم که دل ما غمیست
کامدن غم سبب خرمیست هرکرا نبود بد اندیشه هر کیمک که
کوکلنده برانداشه وفکر اولمیه عاقبت بر پای بیند نیشه
عاقبت آیاغی اوزره بر تیشه کورر مراد هر حالکده سنه کلیجی ضرر ایلر دیمکدر
از چه موجودی ببین نیستی ای پسر ای پسر فکر ایله ندن موجود و مخلوق سن
یعنی ماء مهیندن ظاهر اولمشسن هر کسی وار د غم خویش ای پسر
ای پسر هر بر کمسنه غمنی طوتر پس سکا لازم در که کندو غمکی یه سن
کرد ایزد مر ترا از نیست هست حق تعالی حضرتی سنی یوقدن وار ایلدی
از برای آنکه باشی حق پرست اول ایچون که حق پرست اولاسن نفس
پرست و هوا پرست اولمیه سن تا تو باشی بندهٔ مقبول باش
مادام سن اولاسن معبودک بنده سی اول با حیا و با سخا و جود باش
حیا ایله و سخا و جود ایله اول معبوددن مراد حق تعالی حضرتیدر مکذران
در خواب و خور ایام را ایامکی اکل و شرب و نومده کچورمه زنده دار
از ذکر صبح و شام را ذکردن صبح شامی دیری طوت مراد صبح شام ذکر
خدایله مشغول اول دیمکدر خواب کم کن اول روز ای پسر کونک اولی
یعنی چین صباح آز اویو ای پسر کم بونده نهی معناسنه اعتبار اولنور خواب
کم کن خواب مکن معناسنه اولور معنی بویله اولمق جایزدر ای پسر
چین صباح اویومه کم کنده ذکر وخولیا بویله چوق واقع اولور نفس را
خوردن میاموز ای پسر نفسکی یمکه اوکرتمه ای پسر مراد نفسکی
کثرت طعامه معتاد اولمه دیمکدر بیت صبر و رتن از مرد ولای و حشی

کاو را جومی بروری میکشی ، آخر روزت نکو نبود منام ، کون
آخری یعنی آفتاب غروب ایلرکن سکا خواب ایو ولطیف اولمز
زیرا کلی ضرردر ، پیشتر از شام خواب امد حرام ، افشامدن
اوکدورک خواب حرام کلدی یعنی حرامدر ، اهل حکمت راعی اید
صواب ، اهل حکمة صواب ومعقول کلمز ، درمیان آفتاب وسایه
خواب ، آفتاب وسایه اورتاسنده خواب یعنی ایومق ، ای پسر
هرکز مرو تنها سفر ، ای پسر هرکز یالکز سفره کتمه ، باشدت تنها
سفر رفتن خطر ، یالکوز سفره کتمک سکا ضرر اولوره دست
دروغ زدن شومست شوم ، ال یوزه اورمق شومدر شومدر ،
استماع علم کن ز اهل علوم ، اهل علومدن علم استماع ایله تاکه بوذکو
اولان سنک معلومک اولا اهل علومدن مراد علمادر ،،
شب در آیینه نظر کردن خطاست ، کیجه آیینه یه نظر ایلمک
خطا وضرردر ، روز اگر بینی تو روی خود رواست ، سن اکر کوندز
یوزکی کوردایسک دوا ومعقولدر کوندز اکر سن یوزکه نظر
ایلرسن بوهم معتاددر ، خانه کر تاریک وتنهایت بود ، اکر سنک
خانک تاریک وتنها اولا ، مونسی باید که نزدیکت بود ،،
بر مونس کرک که سنک قتکده اولا ، دست را کم زن تو در زیر
زنخ ، سن الکی چکک آلتنه آز قو یعنی قومه ، نزد اهل عقل سرد
آمد چو یخ ، اهل عقل قتنده بوخصوص بوز کبی صوق کلدی یعنی
زیاده نامعقولدر ، چارپا در بار چون بینی قطار ، چارپای چونکه
یوکده قطار کبی کوردسن ، درمیان شان در نیایی زینهار ،،
زنهار آنلرک اورتاسنه کلمیه سن چارپادن مراد بونده یوک چکن
حیوانلردر ، تا فزاید قدر وجاهت را خدا ، تا که سنک قدرو

عزتکی

زنخ چکه

یخ بوز

بعض نسخده قوت وجاهت واقع اولمشدر

عزتکی زیاده ایده خدا ، روز وشب می باش دایم در دعا ، روز وشب
دائم دعاده اولا بعض نسخده روز وشب می باش یاد کرد دعا واقع اولور
تا شود عمرت زیاده در جهان ، تا سنک عمرک جهانده زیاده اولا
رو نکویی ورز نکویی در نهان ، یوری نهان ایلک ایله ، تا نکاهد
روزیت در روزکار ، تا زمانه ده سنک رزقک ناقص اولمیه
معصیت کم کن بعالم زینهار ، زینهار عالمده معصیتی از ایله ،،
هرکه او در فسق ودر عصیان کند ، هرکیم که فسقه وعصیانه توجه
وسعی ایده ، ایزد اندر رزق او نقصان کند ، حق تعالی حضرتی
آنک رزقنده نقصان ایلر مراد رزقنی ناقص ایلر دیمکدر ،،
کم شود روزی ز گفتار دروغ ، یلان سوزدن رزق اکسک
اولور ، در سخن کذاب را نبود فروغ ، سوزده کذابه فروغ ولطافت
اولمز بوهم معنی در سوزده کذابک فروغ ورونقی اولمز ، فاقه
آرد خواب بسیار ای پسر ، ای پسر چوق اویقو فقر کتوردر ، خواب
کم کن باش بیدار ای پسر ، ای پسر آز ایو بیدار اول ، هرکه
در شب خواب عریان میکند ، هرکیم که کیجه چیلپاق اویور ،،
در نصیب خویش نقصان میکند ، کندونک نصیبنده نقصان
ایلر ، بول عریان هم فقیری آورد ، چپلاق بول ایلمک هم فقرلق
کتوردر ، اندوه بسیار وپیری آورد ، چوق غصه پیرلک کتوردر
پس زیاده حذر لازمدر ، در جنابت بد بود خوردن طعام
جنابتده یعنی جنب ایکن طعام یمک یرامزدر ، ناپسند ست
این بنزد خاص وعام ، بو نامعقولدر خاص وعام قتنده ،،
ریزه نان را میفکن زیرپای ، نانک خرده سنی ایاق آلتنه براقمه
کر همی خواهی تو نعمت از خدای ، اکر سن حق تعالیدن نعمت استرایسک

فاقه فقر

اندوه غصه

جاروب سپورکه

نسب مزن جاروب هرگز خانه در ٭ کیجه هرگز خانیه جاروب اورمه
یعنی کیجه ایله خانه کی سپورمه ٭ خاک رویه هم منه در زیر در ٭ سپورلتی
خاکی هم قپو آلتنه قومه یعنی سپورندوکی قپونک آردینه قومه ٭
گر بخوانی باب و مامت را بنام ٭ اگر پدر و مادرکی نامیله اوقویه
یعنی اسملریله چاغره‌سن ٭ نعمت حق بر تو گردد حرام ٭ حق تعالی
نک نعمتی سنک اوزرکه حرام اولور ٭ زیرا والدینه رعایت زیاده
لازمدر ٭ باب زبان فارسیده پدر و مام مادر معناسنه در ٭
گر بهر چوبی کنی دندان خلال ٭ اگر هر بر چوب ایله دیشکی خلال ایده‌سن ٭
بی نوا گردی وافتی در وبال ٭ فقیر اولورسن و وباله دوشرسن ٭
دست را هرگز بخاک و گل مشوی ٭ الکی هرگز طپراق و بالچقله
یومه ٭ از برای دست شستن آب جوی ٭ الی یوقدن اوتری
صو آسته ٭ ای پسر بر آستان در مشین ٭ ای پسر قپونک
اشکی اوزره اوتورمه ٭ کم شود روزی ز کردار چنین ٭ بونجلین
ایشدن رزق ناقص اولور ٭ مشین منشیندن مخفف در ٭
نه کم چینم ایکن چنم دیرلر فارسیده بونلرک امثالی چوقدر ٭ در
خلا جا کو طهارت میکنی ٭ خلا برنده اگر ابدست آله‌سن ٭
وقت خود را دان که غارت میکنی ٭ بل که کندو وقتکی غارت
و تالان ایلرسن ٭ تکیه کم کن نیز بر هر پهلوی در ٭ قپونک یانی
اوزره آز طاین ٭ باش دایم از چنین خصلت بدر ٭ دایم
بونجلین خویدن طشره و دور اول ٭ جامه را در تن نشاید
دوختن ٭ جامه‌یی اوستنده ایکن دکمک لایق دکلدر ٭ باید
از مردان ادب آموختن ٭ مردلردن ادب اوکرنمک گرک ٭
گر بدامن پاک سازی روی خویش ٭ اگر اتک ایله کندو

یوزکی

مامت ده تا خطاب ایچوندر مهـ

کردی بونده شوی معناسنه در

کردار فعل و عمل معناسنه در مهـ

بدر طشره معناسنه در مهـ

روزیت بیش کم کردد تقدیر بونده در مهـ

یوزکی پاک ایده‌سن ٭ روزیت کم گردد ای درویش بیش ٭
ای درویش سنک رزقک زیاده و ناقص اولور ٭ دیر
رو بازار بیرون آی زود ٭ بازاره کیچ کیت و طاشره تیز
کل یعنی بازاردن تیز چیق ٭ زانکه رفتن را نیابی هیچ سود ٭ زیرا که
کیتمکلکدن هیچ فایده بوله‌مزسن ٭ نیک نبود کشتن از دم
چراغ ٭ ایو اولمز چراغ نفسکدن سوندره‌سن یعنی افوروب
سوندرمه ٭ ره مده دود چراغ اندر دماغ ٭ چراغک توتوننه
دماغه یول ویرمه ٭ زیرا اکلی ضرردر ٭ کم زن اندر ریش شانه
مشترک ٭ اورتق طرغی صقلکه آزادر یعنی غیر بلر طرغی طرقله
صقلکی طرمه ٭ آنکه خاص آن تو باشد خوشترک ٭ اول طرق که
سکا مخصوص در لطیفترکدر ٭ از گدایان پاره‌های نان مخر ٭
گدالردن نان پاره‌لرینی صاتون آلمه ٭ زانکه می آرد فقیری ای
پسر ٭ زیرا که اول حالت ای پسر فقرلق کتوردر ٭ دور کن از
خانه تار عنکبوت ٭ خانکدن عنکبوتک اوسنی اوراق ایله
یعنی بوزب کیدر ٭ باشد اندر ماندنش نقصان قوت ٭
آنک قلمسنده رزق اکسکلکی اولور ٭ خرج را بیرون
زاندازه مکن ٭ خرجی مقداردن زیاده ایلمه ٭ ریش خشک
خویش را تازه مکن ٭ کندو قوری صقلکی تازه ایلمه یعنی صقلکی
یاشسز طرقله قوری طرقله طرمه ٭ زیرا فقر کتوردر ٭ دست رس کو
با شدت تنکی مکن ٭ اگر سنک قدرتک اولا طارلق ایلمه
وسعت اوزره اول خرج ایله ٭ چونکی دهر داری بره تنکی مکن ٭
چونکه بورغه‌سن یعنی سر عقله کمکه قدرتک وار دراحمقلق ایلمه ٭
در بیان فواید صبر ناشوی در رونکار انصابران ٭ تاکه

شانه ده همزه وزن ایچوندر مهـ

تار بل معناسنه در که بونده اوردوکی اغ مراد در عنکبوت اورمجک مهـ

زمانه‌ده صابر اولدن اولاسن ٭ دو مکن از دیدن سختی کران ٭
یودی سختلق و مشقت کورمکدن کنار ایله بلکه مراد نه صفای
خاطر ادجفا و بلا یوکنی چک ٭ کر نوش سازی نور و اندر بلا ٭٭
اکر سن بلاده یوزکی اکشی ایده‌سن ٭ خویشتن را از صابران شمر هلا ٭
هله یعنی تحقیق کندوکی صابر اولدن صایمه ٭ در بلا وقتی که صابر نیستی ٭
بلاده شول وقت که صابر دکلسن ٭ نزد اهل صدق شاکر نیستی ٭
اهل صدق قتنده شاکر دکلسن ٭ بی شکایت صبر تو باشد
جمیل ٭ سنک صبرک شکایتسز جمیل اولور ٭ باکسی کیم کن شکایت
از جلیل ٭ یعنی کیمسه الله تعالیدن از شکایت ایله تواد بلکه خدادن
شکایت ایله دیمکدر ٭ کو بناشد فخری از درویشیت ٭٭
اکر درویشلکدن سکا بو فخر و تفاخر اولمیه ٭ کی با اهل فقر باشد
خویشیت ٭ اهل فقر ایله سکا قنی خصملق و آشنالق اولور ٭
کر همه چیزی بفرمان باشدت ٭ اکر سنک جمیع حرکت و فعلک
حق تعالینک فرمانیله اوله ٭ حرمت از خدمت فراوان باشدت ٭
سکا خدمتدن چوق حرمت اولور ٭ بو زمان حق تقدیرنده اولمق
روشن در ٭ بنده از خدمت بعقبی میرسد ٭ بنده خدمتدن
عقبی‌یه ایرشور ٭ لیکن از حرمت بمولی میرسد ٭ لیکن حرمتدن
مولی‌یه ایرشور ٭ حرمتش در خدمت ارام دلست ٭ سنک حرمتک
خدمت سکون قلبکدر که هیچ بر وجهله خاطره انقباض والم کلمیه ٭
هر که خدمت کرد مرد مقبلست ٭ هر کیم که مقبولان درکاهه
خدمت ایلدی سعادتلو کیدر ٭ زیرا اول خدمت سببیله رضای
خدایه لایق اولور ٭ بو هم وجه در خدمتده حرمتک ارام دیمکدر که
هیچ بر وجهله تزلزل پذیر اولمیه ٭ کو نکردی ای پسر کرد خلاف ٭٭

ای پسر

دو امر حاضردر

کران کنار معناسنه‌در

اهل صدقدن مراد اولیاء الله در

ای پسر اکر خلاف و عناد اطرافنه طولنمیه‌سن یعنی بونلری ترک
ایلیه‌سن ٭ انکهی زیبد ترا در صبر لاف ٭ اول وقت صبرده
سکا لاف اورمق یراشور ٭ زیرا صبر جمیله ایرشمش اولورسن ٭
کر همی داری فرح را انتظار ٭ اکر فرح و سروره انتظار طوتر
ایسک ٭ در بلا بنود بصبرت هیچ کار ٭ بلاده صبرله سنک هیچ
ایشک اولمز زیرا مادام که بلا کش بکده ثابت قدم اولوب
شرور فراموش اتمیه‌سن ٭ صابرلر زمره‌سنده اولمغه امکان
اولمز

در بیان تجرید و تفرید

کر صفا می بایدت تجرید شو ٭
اکر سکا صفا کرک صاحب تجرید اول ٭ کر فرد داری ز اهل
دید شو ٭ اکر عقل طوترایسک اهل نظردن اول ٭ ترک دعوت
هست تجرید ای پسر ٭ ای پسر تجرید دعوی‌یی ترک ایلکدر ٭
فهم کن یعنی تفرید ای پسر ٭ ای پسر تفریدک معناسنی
فهم ایله ٭ تفریددن مراد نه ایدوکنی کندوسی بیان ایلمشدر ٭
اصل تجریدت وداع شهوتست ٭ سنک تجرید کلک اصلی
یعنی اهل دل قتنده ٭ تجرید شهوت و آرزوی وداع و ترک
درکه تکرار رجوع اولنمیه ٭ بلکه کلی انقطاع لذتست ٭ بلکه بالکلیه
لذتک انقطاعیدر که هرکز لذتک اطرافنه طولنمیه ٭ کر دهی یکبار
شهوترا طلاق ٭ اکر شهوته براوغوردن طلاق ویره‌سن ٭ آن
زمان کردی تو در تفرید طاق ٭ اول زمان تفریده طاق ولانظیر
اولورسن طاق بونده تک معناسنه‌در که لا نظیر ایله تعبیر اولنور ٭
کو بریدی ز موجودات امید ٭ اکر سن موجوداتدن امیدیکی قطع
ایدک ٭ انکه تجریدی کردی مستفید ٭ اول وقت تجریددن
مستفید و منتفع اولورسن ٭ اعتمادت چون همه بر حق بود ٭ سنک

انکهی ده یا زاید در

کردی بونده شدی معناسنه‌در

تفرید جانك معنیسنده در

فاخرت ده تا خطا ایجوندر

جمیع اعتقاد توکلك حق تعالی حضرتنه اولاه آن دمت تفرید جان مطلق
بوده اول دم سنك جانڭك تفریدی مطلق اولور که جمیع قیوددن
آزاده اولوب حقله اولورسن ۰ ترك دنیاكن برای آخرتش ۰ آخرت
ایجون دنیایه ترك ایله ۰ وزبدن بوكش لباس فاخرش ۰ وفاخر
وهر بر لباس ترك یعنی لطیف جامه لركیمكی ترك ایله ۰ كوبیایه از سعاد
این مقام ۰ اكر سعادتدن بو مقامی بولاسن ۰ صاحب تجرید باشی
والسلام ۰ صاحب تجرید اولورسن والسلام ۰ وانكه از تفرید كیرندت
سبق ۰ بیل كه تفریدن سنك درسكی طوترلر یعنی تفرید دفتردن سنذن
درس آلورلر ۰ رو مجرد باش دایم فرد باش ۰ یوری دایم مجرد اول فرد
اول ۰ تا بهر فرقی نسینی كوردبكش ۰ تا هر بر فرقه اوتوره سن غبار اول امرد
كبر وعجبی ترك ایدوب كندوكی غبار كبی بی قدر وناچیز طوت كه زیاده
عالی قدر اولاسن دیمكده ۰ فرق هر نسنه نك دپه سی ۰ كرد كبر وعجب
وخود رایی مكوده ۰ كبر وعجب وخود رای لگك اطرافنه طولنه ۰ قدر خود
بشناس وهر جایی مكوده ۰ كندو قدر كی اكله وهر یری طولنه زیرا هر یره
وارمق كشینك عرضنه زیاده ضرردر بیت سكونی بدست آور ای رو
نبات ۰ كه بر سنك كردان نروید نباد ۰ هر كه كر كوره انكشت كنت ۰ هر كیم
كومر او جاغنك اطرافنه طولندی ۰ جامه از دودش سیاه وزشت كنت
جامه سی آنك توتوندن سیاه وچركین اولدی ۰ وانكه باعطار بكردد
قریب ۰ اولكه كه عطاره قریب ومونس اولوره اوكمی یاید زبوی
خوش نصیب ۰ اولكه كه لطیف رایحه دن نصیب بولوره مراد الطبیعة
سارقة خسنی هر كس كیمه مقارن اولورسه آنك خوینه طولنوجی
دیمكدرنه كه كومرجنك اوجاغی یاننه وارن كمسنك جامه سی
زشت وسیاه اولور ۰ عطار ایله مصاحب اولان لطیف رایحه
ایله

خیل بونده بلوك معنیسنده در

طالح برامز معناسنده در

ایله معطر اولور عطار ذكرندن كندوكنه دخی اشارت واردر ذكر اولنان
بیت دن مراد نه اید وكمی بو ابیاتدن روشن اولوره همنشین صالحان
باش ای پسره ای پسر صالحلر ه مصاحب اول ۰ بو هم معنی در
ای پسر صالح لر له اوتورمجی اول ۰ هم جدا از فاسقان باش ای پسره
ای پسر فاسقلردن جدا ودور اول ۰ جانب ظالم مكن میل ای عزیزه
ای عزیز ظالم جانبنه میل ایلمه ۰ وركنی كوردی از آن خیل ای عزیزه وكر
ای عزیز ظالم جانبنه میل ایدرسن اول بولكدن اولورسن ۰ دوز اهل
ظلم بكریز ای فقیره ای فقیر یوری ظلم اهلندن قج ۰ تا نسوزی ز آتش
تیز ای فقیر ۰ ای فقیر تا تیز آتشدن یانمیه سن ۰ آتش تیزدن مراد
دوزخدره اكرچه ظالمك صحبتنی آتش تشبیه ایلمشدره صحبت
ظالم بنا آتشست ۰ ظالمك صحبتی آتش كبی دره زانكه خلق
آزار وتندسر كشست ۰ زیراكه اول ظالم دخی خلق انجدیجی وبا
وز سركشدره نته كه آتش یاقجیدره اول ظالم دخی بو وجهله دو
یاقجی دره از حضور صالحان صالح شوی ۰ صالحلرك حضور وصحبا
جشنده صالح اولورسن ۰ ورنشینی بابدان طالح شوی ۰ وكر برامز
لرله اوتور ایسك یرامز اولورسن ۰ بو هم معنی در وكر یرامز لرله
اوتوره سن ۰ بدان دن مراد فسقه وظلمه دره هر كه او با صالحان
همدم شوده هر كیم كه او صالحلره همدم ومصاحب اوله بو هم
معنی در هر كیم كه او صالحلره همدم اوله ۰ در حریم خاص حق محرم
شوده حق تعالی نك خاص حریمنه محرم اولوره ای پسر بكذار
راه شرع را ۰ ای پسر شرع نه یعنی طریقنی قومه ۰ اصل یابی كر
بكیری شرع را ۰ ای پسر اكر فرع طوترسك وآنك لوازمنی
تمام یرینه كتوردایسك اصلی بولورسن ۰ فرعدن مراد شرع شریفدر

اصلدن مراد طریقت وحقیقتدر ، از شریعت کونهی بیرون
قدم ، اکر شرع شریفک طشره قدم قویه سن ، در ضلالت افتی
وریخ والم ، ضلالت وریخ والمه دوشرسن ، هرکه در راه ضلالت
میرودن هر کیم که ضلالت یولنده کیدر ، از جهالت با بطالت
میرود ، جهالتدن بطالته کیدر ، ملاحده وزنادقه وانلره تابع
اولان بدبختلر شرع شریفدن اعراض ایدوب زعم فاسدلرنجه
اوزره برنا معقول طریقه سالک اولورلر که بالضروری مغضوب
حق اولورلر العیاذ بالله بو زمانده ظهور ایدن کلاب وخنازیرک
شر وضررلرندن که نیجه بیچاره ساده دللری حیله وتلبیس ایله فریفته
ایدوب شرع شریفدن چقاردیلر ، در بعض نسخده مصراع ثانی بویله
واقع اولمشدر ، هرچه دارد جمله غارت میشود ، هرنکه طوترجمله غارته
کیدر ، زیرا شریعتدن که جدا اولدی جمیعًا زهد وصلاح وتقوی
محو اولور ، حق طلب در کار باطل ودنیاسی ، حق طلب ایلیونا مشروع
وباطل اشدن دور اول ، در سخا ومردمی مشهور باش ، سخاو
مردملکده مشهور اول ، هرکه نکرینید صراط مستقیم ، هر کیم که
صراط مستقیم اختیار وقبول ایلمیه ، در عذاب آخرت ماند مقیم ،
آخرت عذابنده مقیم ومخلد قالور ، زیرا شرع شریفدن دور اولمغله کوز
زمین سنده عدا اولنوب ایمانسز اولمش اولور ، در ره شیطان منه
کام ای اخی ، ای اخی شیطان یولنه آدیم قومه وسعی ایلمه ، تا نکردی
خوار بدنام ای اخی ، ای اخی تا خوار بدنام اولمیه سن ، هرکه در راه حقیقت
سالکست ، هر کیم که راه حقیقتده سالکدر ، روز وشب خایف ز قهر
مالکست ، روز وشب حق تعالی نک قهرندن خوف ایدیجیدر ، مالکدن
مراد الله تعالی حضرتیدر ، برخلاف نفس کن کار ای پسر ، ای پسر

ایشته

ایشته نفسک خلافی اوزره ایله زیرا سعادت نفسه مخالفتده در ، در ره
تا نیفتی خوار در نار سقر ، تا که سقر آتشنه خوار ودوشمیه سن ،
بعض نسخده خوار برینه زار واقع اولور ، در بیان آنکه دوستی اهل دنیا
دوست کو بکند زیانکار ای پسر ، ای پسر اکر دوست زیانکار
اوله ، تو طمع زان دوست بردار ای پسر ، ای پسر سن اول دوستدن
امیدی قالدر ، یعنی آنی ترک ایله بعض نسخده دوست بد واقع
اولورکه واو چکلمز معنی بویله اولور پرام دوست ومصرع ثانیده تو
برینه دو واقع اولور واوک فتحیله که امر حاضردر ، هرکه میکوید
بدیهای تو فاش ، هر کیم که سنک قبا حتلرکی وعیب لرکی آشکاره
سویلیه ، دوست مشمارش بد وهمدم مباش ، آنی دوست صایمه
اکا همدم اولمه ، دوستی هرکز مکن با باده خوار ، شراب نوش ایدجیله
هرکز دوستلق ایلمه ، از چنان کس خویشتن را دور دار ، انجلین
کمسه دن کندوکی ایراق طوت ، منعی کر میکند منع زکات ،
اکر بر غنی زکاتنی منع ایدر یعنی ویرمیه ، دور از وی باش تا داری
حیات ، اندن ایراق اول مادامکه حیات طوترسن بعض نسخده تا بابد
حیات واقع اولور ، ای پسر از سود خواران دور باش ، ای پسر
سود خوارلردن ایراق اول ، خصم ایشان شد خدای نور باش ،
جمیع عالمه نور نثار ایدیجی خدا آنلرک خصمی اولدی ، سود خواردن
مراد مطره بازلردر عربجه محتکرون دیرلر ، احتکار فایده صاتمق ایچون
بر نسنه یی حبس وپنهان اتمکدیرلر ، دور شو زان کس که
خواهد از تو سود ، ایراق اول اول کسه دن که سندن فایده استر
کو سر خود بر قدمهای تو سوده ، اکر کندونک باشنی سنک قدم
لرکه اشندرسه ده ، آنکه از مردم همی کیرد ربا ، اول کسه که خلقدن

رباطو تربيعني آلوره زينهار اوردانكو يعني مرحبا ه زينهار كه مرحبا ديه سن ه
بو سر بالين بيماران كذره خسته لرك يصدوغي اوجنه اوغره يعني
آنلرك خاطرلريني صور وحاللريني كوره زانكه هست اين سنت خير
البشره زيراكه بو خير البشرك عادت وطريقيدره خسته نك خاطريني — خير البشردن مراد حضرت رسول الله در
صورمق فرض كفايه دربس معلوم اولديكه سنت بونده عادت معناسنه در
تا تواني تشنه را سيراب كن ه مادام كه قادرسن صوسزي قانذره
در مجالس خدمت اصحاب كن ه مجلسلرده اصحاب واحبابه
خدمت ايله خاطر ايشام را درياب تيز ه يتيملرك خاطريني دخي اله
آل تيزه تا ترا بوسته حق دارد عزيزه تاكه حق تعالى حضرتي سني دائم عزيز
طوته جون شود كريان يتيمي ناكهان ه جونكه بر يتيم ناكهان اغليجي اوله
عرش حق درجنبش آيد آن زمان ه اول زمان عرش الله حركته كلوره
جون يتيمي راكسي كريان كنده جونكه بر كمسه بر يتيمي كريان ايده
مالك اندر دوزخش بريان كنده جهنم مالكي آني دوزخده
آتشله بريان ايليه مثنوي جو ببيني يتيمي سرافكنده پيش ه مده
بوسه برروي فرزند خويش ه يتيم از بكويد كه نازش خرده وكو
خشم كيرد كه بازش برد ه الا تا نكريد عرش عظيم ه بلرزد همي
جون بكريد يتيم ه برحمت بكن آبش از ديده پاك ه بشفقت
بيفشانش از جهره پاك ه اكر سايه خود برفت از سرش ه
تو در سايه خويشتن پرورش ه آنكه خداند يتيم خسته را ه اول كه — خداند فعل مضارع غائب در
خسته يتيمي كل دره باز بايد جنت دربسته راه قپوسي بغلنمش جنتي
آجق بولوره هركه اسرارت كند فاش اي پسره اي پسر هركيم كه سنك — بازبوندن آجق معناسنه در
اسراركي فاش ايده از جنان كس دور مي باش اي پسره اي
پسر انجلين كمسه دن ايراق اوله درجواني دار پيران را عزيز جو نلق

پيرلري عزيز طوت ه تا عزيزي ديكران باشي تو نيزه تاكسن دخي غيرلرك
عزيزي اوله سن ه مواد رعايت واحترامي لازم اولانلره اعزاز ايله كه
محترم ومعزز اولاسن ديمكدره بر ضعيفان كو بخشايي رواست
اكر ضعيف لره اوزره ترحم ايدرسن روادره كين رسيدنهاي خوب اوليات
زيرا بو اوليا اللهك خوب ومقبول قوللريندندره ارحموا من في الارض يرحمكم
من في السماء بيت خدا بران بنده بخشايشت ه كه خلق
از وجودش در آسايشست ه بو سر سيري تخور هر كز طعام ه
طوقلق باشي اوزره يعني طوق ايكن هركز طعام يمه ه تا عيمه در بوث
دل اي غلام ه اي غلام تا كه سنك سينكده كوكلك اولميه زيرا كثرت
اكل وشرب قلبده اولان صفا ولطافتي ازاله ايليره علت مردم
زبر خواري بوده خلقك علتي ومرضي جوق ييجيلكدن اولوره خوردن
بر تخم بيمادي بوده جوق يمك خسته لكك تخمي وسببي اولوره
بود بون است معناسنه دخي جائزدره راحتي نبود حسود شوم راه
شوم وبد فعل صورتده بر راحت اولمز حسدي بلاسنده ه كاذب — بو محلده شوم ونجيب حسودك اصلا راحتي اولمز
بد بخت را نبود وفا ه بد بخت يلانجي يه وفا اولمز توهم معناده ربد
بخت يلانجي نك وفاسي اولمز زيراكذبله وفاجمع اولمزه عمر منافق را
تو دشمن دار باش ه جميع منافقي سن دشمن طوتجي اوله ازوي و
از فعل وي بيزار باش ه اندن وآنك فعلندن بيزار اول زيرا
حق تعالى حضرتي منافقلردن وفعللرندن بيزاردره توبه بدخو
نبي محكم بوده بد خويك توبه سي قتي محكم اولمز يعني محكم اولمزه
مر بخيلان را مروت كم بوده بخيللرك مروتي آز اولوره زيرا بخل — زلال لطيف وشيرين صو
ومروت بري برينه الشمزه تا شود دين تو صافي جون زلاله تاكه
سنك دينك زلال كبي پاك وصافي اوله ه باش دائم طالب قوت — حلال

دائم حلال رزق طلب ایدجی اول ٥ وانکه باشد در پی قوت حرام ٥
واول کسه که حرام رزق آردندن اولا یعنی قوت حرام طلب این ٥
درتن اوول همی میرد تمام ٥ آنک تننده قلبی تمام اولور درصله رحم
روبپوشیدن بخویشان خویش ٥ کندو خصملرک قتنه حاطرلرینی صورمغه
کت وآنلرله ملاقات ایدوب مصاحبت ایله تاکه کردد مدت عمر تو
بیش ٥ تاکه سنک عمرک زمانی زیاده اولا خویشان خصملر ٥ هرکه
هرکه کرداند زخویشان روی ٥ هرکیم که خصمندن یوز دوندوره ٥ بی کمان
نقصان پذیرد عمر او ٥ شبهه سز آنک عمری نقصان قبول ایلر ٥ هرکه او
ترک اقارب میکنده هرکیم که خصملرینی ترک این ٥ جسم خود قوت
عقارب میکنده کندونک جسمنی اولدکده صکره عقربلره آزق ایلره
یعنی آنک جسمنی عقربلر یره ٥ اقاریب جمع قریب ٥ وخصملر معناسنه عقارب
جمع عقرب بیت اقارب کالعقارب فی اذاهاه وکم حال عن الخیرات
حال ٥ کرچه خویشان تو باشد از بدان ٥ اکرچه سنک خصملرک یرامزدن
اولا ٥ بد تو از قطع رحم چیزی مدان ٥ قطع رحمدن یرامزرک برنسنه
بلمه ٥ بدلاندن مراد فسقه وکفره اولمق جایزدر ٥ حاصل معنی اقربا هرنه
اولورسه قطع رحم معقول دکلدر ایدوکین بیاندر ٥ هرکه او از خویش
خود بیکانه شد ٥ هرکیم که اوکندو خصمندن اجنبی اولدیکه صله
رحم ایله مقید اولمدی ٥ نامش از روی بدی افسانه شد ٥ آنک
نامی یرامزلق یوزندن افسانه ومشهور اولدی دربیان فتوت
چیست مردی ای پسر نیکو بدان ٥ مردلک وفتوت نه در ای پسر
ایو بیل وخاطرکه آل ٥ اولا ترسیدن از حق در نهان ٥ اولا نهانکننده
حق جل وعلادن قورقمقدر ٥ نیک ونیکو ایو معناسنه درکه نیکو بدان
ونیک بدان بودر بیت نام نیکو کر بماند ز آدمی به کزو ماند سرای

بعض نسخه چیزی برینه کاری واقع اولور

افسانه قصه وحکایت معناسنه در بوندن مشهور دخی معناسنه استعمال اولنور

زرنکار

زرنکار ٥ نیکو بونده نیک معناسنه ٥ بعض نسخه اول بیت بویله در ٥
چیست مردی ای پسر نیکی بدان ٥ مردلک وفتوت نه در ای پسر خلقه
ایلک ایلمکی بیل ٥ یعنی اول خلقه احسان وکرم ایلمکدر ٥ دیکر از ترسیدن حق
در نهان ٥ کبر وتنهاده حق تعالی حضرتندن قورقمقدر ٥ یعنی بری دخی حق
خدادن خوف ایلمکدر ٥ عذر خواهان مرد بیش از معصیت ٥ معصیت
وکناهندن اول اعتذار ایدجی مرده ٥ باشدش طاعات بیش از معصیت ٥
معصیتدن آنک طاعتلری زیاده اولور ٥ زیرا حق تعالی حضرتی آنک
اعتذارنی قبول ایدوب آنی معصیتدن وکناهندن حفظ ایلر ٥ آنکه
کاری نیک مردان میکنده اولکسه که نیک مردلرک ایشنی ایلر وآنلرک
یولنه کیدر ٥ با ضعیفان لطف واحسان میکند ٥ ضعیفلره لطف
واحسان ایلر ٥ هرکه او باشد ز مردان خدا ٥ هرکیم او خدا دوستلرندن اوله ٥
باشد اندر تنک دستی با سخا ٥ احتیاج وتنک دستلکده سخا ایله اولور ٥
ای پسر در صحبت مردان درآی ٥ ای پسر اولیاء اللهک صحبتنه کل ٥ وآنلرله
اختلاط ایله ٥ تا نظرها یابی از فضل خدا ٥ تا حق تعالی جل وعلانک فضل
واحساننده نظرلر والتفاتلر بولاسن ٥ هرکه از مردان حق دارد نشان ٥
هرکیم که اولیاء اللهدن نشان طوتره ٥ نکذارند عیب دشمن بر زبان ٥
دشمننک عیبنی زبانه اوزده کیچورمز مرادکه نکسنک عیبنی
دلکتورمز بلکه دشمننک عیبنی دخی دله کتورمز دیمکدر ٥ چون نخواهد
مرد خصمان را هلاک ٥ چونکه مرد حق دشمنلرینک هلاکنی استمز ٥
از غم مردم شود اندوهناک ٥ خلقک غمندن غصه لو وبحضور
اولور ٥ می نجوید مرد انصاف از کسی ٥ مرد حق برکسه دن انصاف استمز ٥
وتظلم وشکایت ایلمز ٥ کو رسد ظلم وجفا با وی بسی ٥ فرضا اکر اکا
چوق ظلم وجفا ایریشه ٥ هرکه پا اندر ره مردان نهان ٥ هرکیم که مردان

بعض نسخه عذر خواهد واقع اولور

کبی رود هر کز حق یولنه قدم قودی واول زمره دن اولمغه قصد ایلدی

[illegible] هر کز مراد ارد بجه قچی کیدر زیرا اول عمان حقله مقیّد در

غیردن فارغدر بیت نبود ای جانان زجان مشغول بذکر حبیب

از جهان مشغول ای پسر ترک مراد خویش کیر ای پسر کندو

مرادک ترکنی طوت یعنی مرادنی ترک ایله و انکهی راه سلامت پیش کیر

واندن صکره سلامت [illegible] طوت در بیان فقر فقر می دانی

چه باشد ای پسر ای پسر فقر ندر بیلور میسین با تو کویم کر نداری

زان خبر سکا دییم اکر اندن خبر طوتمز ایسک کو چه باشد بی نوا

در زیر دلق اکر چه دلق و خرقه آلتنده فقر بی نوادر خویش را

منعم نماید پیش خلق کندوسنی خلق قتنده غنی کوستر درو

غنا اظهار ایدر زیرا اظهار الغنا من الشکر الفقر جوهر وسوی

الفقر عرض الفقر شفاء وسوی الفقر مرض العالم کله خداع وغرور

والفقر من العالم ستر وعرض کرسنه باشد زسیری دم زند آج

اولور یعنی آج ایکن طوقلقدن دم اورر هرکز آجلقدن شکایت

ایلمز دوستی با دشمنان خود کند دو دشمنلرینه دوستلق ایدر عدا

وت ایلمز کرچه باشد لاغر و خوار ضعیف اکرچه لاغر و حقیر و ضعیف

اوله وقت طاعت کم نباشد از حریف طاعت و عبادت

وقتنده حریف وقریندن اکسک اولمز چون دل برداردو دست تهی

جونکه طلو کوکل و بوش ال طوتر یعنی کندونک غناء قلبی و فقرو

احتیاجی وار ایکن می نماید در ترازو فربهی ترازوده سمزلک کوستره

مرادی غنا و قدرت اظهار ایدر دیمکدر ای پسر خود را بدر ویشان

سپار ای پسر کندوکی درویشلره تسلیم ایله و انلره مصاحب اوله

تا نکه داری ترا بورد کاره تا که حق تعالی حضرتی سنی جهلادن حفظ ایده

بافقر

می دانی ده معنی استفهام وار در سهو

ه حذف معناسنه در

بافقیران هرکه همدم میشود هر کیم که فقرلره مصاحب وهمدم اوله در سرای

خلد محرم میشود جنت سراینه محرم اولور مراد جنته ایرشور دیمکدر فقرادن

مراد اهل طریقت در در بیان اغنیاء از غفلت از خدای خویشتن غافل

مباش کندو خداکدن غافل اولمه غافلانه دره باطل مباش غافللرکبی

باطل ونامشروع یولده اولمه جای کریه است این جهان دروی مخند

بو جهان کریه وغم یری در آنده کولمه و مسرور اولمه چشم عبرت برکشای و

لب ببند عبرت چشمنی آچ و لبکی بغله یعنی جونی جیدن خاموش اول

همچو مور از حرص هر سوبی مرو حرص کره مورکبی هر جانبه کتمه بند ناصح را

بکوش جان شنو ناصحک بیندنی جان قولغی ایله استماع ایله ای پسر کودک

نه بازی مکن ای پسر طفل دکلسن اوینمه کار با شیطان بانبازی مکن

ایشی شیطان ایله شرکت ایلمه مراد شیطانه شریک اولمه دیمکدر نفس

بدرا در کنه یاری مده کناهده یرامز نفسه معاونت ویرمه عمر برباد از تبه

کاری مده نامعقول ایشده عمرکی یله ویرمه مراد هوا و هوسه سعی ایدوب

عمرکی ضایع ایلمه دیمکدر هر کجا تهمت بود انجا مرو هر قنده

تهمت اولا اول یره کتمه راه حق همچو نابینا مرو حق یولنه کورکبی کتمه

دشمنی داری از و ایمن مباش بر عظیم دشمن طوتر سن که مراد نفس

اولمق روشندر اندن ایمن اولمه زیر سقف بی ستون ساکن مباش

درکسز سقفک آلتنده ساکن اولمه زیرا هر لحظه دره دروه فسق

هوا مرکب متاز فسق و هوا یولنده مرکب چاپمه یعنی و کوشش ایلمه

خویشتن را سخرهٔ شیطان مساز کندوکی شیطانک زبون

و مسخره سی ایلمه چون سفر در پیش داری زاد کیر چونکه او کیکده سفر

دوتورسن آزق طوت عمر خود را سر بسر برباد کیر کند و عمرکی

باشدن باشه باد وفنا اوزره طوت زیرا عمرک عاقبتی فنا اوزره در

برکشای و ببند امر حاضر در سهو

انباز شریک انبازی شرکت معناسنه در سهو

سفردن مراد سفر آخرت در زاددن مراد عمل صالح دره ای پسر اندیشه از
اغلال کن ٭ ای پسر اغلالدن فکر ایله که دوزخده مجرملوک بیونلرینه قورلوه
مرادآنی فکر ایدوب ایو عمل سعی ایله دیمکدر ٭ نفس بدرا بالکد پامال کن
یرامز نفسکی دپمه ایله پایمال وخراب ایله ٭ تاکه سکا اطاعت ایدوب حق تعالی
نك عنایتنه مظهر اوله ٭ تا نسوزی ساز کاری بیشه کن ٭ تاکه دوزخ
آتشنه یانمیه‌سن ٭ خلقله موافقت وامتزاجی پیشه وعادت ایله ٭ از عذاب
قهر حق اندیشه کن ٭ حق تعالینك عذاب وقهرندن فکر وخوف ایله ٭ جمله راالخ
چون هست از دنیا گذر ٭ چون جمیع سنه دنیادن گذر ورحلت واردره
جای شادی نیست با چندین خطر ٭ دنیا بوقدر خوف وخطرده سرور
یری دکلدر ٭ بعض نسخه‌ده مصراع اول بویله‌در ٭ جمله را چون هست بر دوزخ
گذر ٭ چونکه جمیع سنه دوزخ اوزره کچمك وارددره حق بودرکه بواولیدره
آتشی در پیش داری ای فقیر ٭ ای فقیر اوکوکده عظیم آتش طوتورسن که
مراد آتش دوزخدره ٭ هیچ خوفت نیست از نار سعیر ٭ دوزخ آتشندن
هیچ سنك خوفك یوقدره ٭ بو سوز تعزیر طریقیله‌دره ٭ بوجهم معناده نار
سعیردن سنك هیچ خوفك یوقمیدرکه بویله بی پروا سن اتدکك گناهك
حساب وعذابنی خاطره کتورمزمسین ٭ سعیردن مراد دوزخ معناسنه‌در
مثنوی در آن روز کز فعل پرسند وقول ٭ اولو العزم دانش بلرزد زهول ٭
بجایی که دهشت خورند انبیا ٭ تو عذر کنه راچه داری بیا ٭ عقبه در
راه هست وبارت بس گران ٭ یولده عقبه واردر وسنك یوکك زیاده
آغردره ٭ نگذرد بارت بسعی بیکران ٭ غیر یوکك سعی ومعاونتیله سنك
یوکك کچمز مراد سکا آندن کچن برفائده ایرشمز دیمکدره ٭ داری اندر
پیش روز رستخیز ٭ قیامت کونی اوکوکده طوتورسن یعنی روز محشری
کورمکك مقرردره ٭ از عذابت نیست امکان گریز ٭ خدادن مجمعه

امکان

امکان یوقدر خیر وشر کندندن صادر اولمشدر اول کون نقیر وقطمیر
آنك جزاوسزاسنی کورورسن مکر لطف الهی معین اوله که ایش آسان
اوله ٭ ای پسر راه شریعت پیش کیر ٭ ای پسر شریعت یولنی اوکوکه
طوت وآندن طشره اولمه ٭ ده روی ترك هوای خویش کیر ٭ صراط
مستقیمه کیدرایسك کندو هوا کك ترکنی طوت یعنی بالکلیه هوا و
هوسی ترك ایله ٭ ای برادر باش بافرمان حق ٭ ای برادر حق تعالینك
حق تعالینك فرمانیله اول امرنه هرکز مخالفت ایلمه ٭ تا بیابی جنت
ورضوان حق ٭ حق تعالینك جنت ورضوانی بوله‌سن ٭ رضوان بوندن
مقصد در رضا معناسنه اما جنت معناسیله خوب واقع اولمشدر
زیرا رضوان جنت قبوجیسنك اسمیدر ٭ کردن از حکم خدای خود مپیچ ٭
کندو خداکك حکمنده بیون چویرمه وامرنه مخالفت ایلمه ٭ تا نمانی
روز محشر در عذاب ٭ تا قیامت کونی عذابه قالمیه‌سن ٭ تا بیابی در
بهشت عدن جای ٭ تا عدن جنتده یر بوله‌سن ٭ شفقتی بنمای
با خلق خدای ٭ حق تعالینك خلقنه تمام شفقت کوستر یعنی تمام
شفقت ایله بهشتك عدنه اضافتی عامك خاصه اضافتی قبیلندندر
بیت تو با خلق سهلی کن ای نیك بخت ٭ که فردا نگیرد خدا بر تو سخت ٭
تا دهندت جای در دار السلام ٭ تا سکا دار السلامده یر ویره‌لر ٭ با فقیران
روز وشب می ده طعام ٭ روز وشب فقیرلره طعام ویر ٭ شاد اگر داری
درون خسته را ٭ اگر خسته وبیچاره‌نك خاطرنی شاد ومسرور طوته‌سن ٭
بازیابی جنت دربسته را ٭ قبوسی بغلنمش جنتی آچق بولورسن ٭ بو بیت
برکره دخی کچمشدر لکن بعض نسخه‌ده بویله بولنه وغنچون تکرار یازلوب
شرح اولنمدی ٭ هرکه ازدارد این نصیحت‌ها بجای ٭ هرکیم که بو نصیحتلری
یرینه کتوره ٭ در دو عالم رحمتش بخشد خدای ٭ حق تعالی حضرتی که

روی ده معنی استفهام اولمق روشندر

هست وار سوینه‌ده‌در

آتشی ده اولان یا تعظیم معناسنی افاده ایدر

عقبه یوقش معناسنه‌درکم وزن ایچون قاف بوندن ساکن اولنور

یعنی غنچون او قونوق وغلادن سمع اولنور

ایکی عالمده رحمت احسان ایلره • ور دنیاده این وصیت را بجای • وگر بو

وصیتی یرینه کتورمیه • دور ماند بی شکی او از خدای • شک یوقدر او ل

کمسه خدادن دور وجدا قالوره • یا الٓهی رحم کن بر ما همه • یا الٓهی بزم جمیعمزه

اوزره ترحم ایله • عفو کن جمله گناه ما همه • بزم جمیعمزک جمیع گناهمزی عفو ایله

برما لفظ واحد اعتبار ایله ماء ثانیه قافیه واقع اولمق جائزدر نته کیم فردو

سی نک بو بیتنده ایلدر بیت ازین سو هزار وزان سو هزار

بهم بر دوند کشته صد هزار • عاجزیم وجرم ما کوده بسی • عاجزیم

و چوق جرملر ایلمشز • نیست ما را غیر تو دیگر کسی • بزه سندن غیری

برغیری کمسه یوقدر • که بزه معین اولوب لطف وترحم ایلیه • بو وجه دخی

جائزدر • بزم غیری بر غیری کمسه مز یوقدر • گر بخوانی ور برانی بنده ایم •

اگر تنگری اوقیه سن وگر قوغدن سوره سن بنده لریز مخالفته قادر دگلیز •

هر چه حکم تست از ان خرسنده ایم • هر نه که سنک حکمکدر آندن

راضیوز • رحمت حق باد بر روح کسی • حق تعالینک رحمتی شول کمسنک

روحی اوزره اولسون • کین نصایح را بخواند او بسی •

که بو نصیحتلری اولکمسه

چوق اوقیه •

قد وقع الفراغ من ید عبد الضعیف

السید محمد بن السید ابراهیم بن

السید عبد الرحیم الحلبی

العلوانی البغداوی

بعون الله الملك الوهاب

في اليوم الثامن

من شهر شوال المكرم

١١٦

[illegible]

بعضیکده یازلیدر
مصحه

خوشنن راضی وقانع
معناسنه در
مصحه

الطهارة مفتاح الصلوة
والصلوة مفتاح الايمان
والايمان مفتاح الجنة

پند افلاطون

اطبانک بودر پند وکلامی • صقین افراطه عیه طعامی
که هر امراضک اصلی چوق ییمکدر • کیجه بیدار کوندز اویومقدر
صقینغل چوق ییمکدن هو میشی • ضرردر چوق ییمک بگزی ودیشی
یریسک بوداشته غالب ایکن • الیک چک کل هنوزیک طالب ایکن
اویانوب دونده صوایچمک خطردر • تنوا جیس بوالغمک ضرردر
اقر صو شرقی اولسه یا شمالی • او صودن ایچمک خوش اوله حالی
قیو صویی ده درصو کاب زردر • هیبسی ایچنه اول رنج درددر
سواحلده طورسه کمسه مکان • اولور اولکند واوز جاننه دشمان
ولی ملوده ساحل یکر کدر • جهانک وار ایکی آب وهوادر
کیمک یوکسک اولورسه هوسی • هوایی عنبردن اولمز فضاسی
کیمک یوکسک براوتیره مقامی • هو کسندن جهانک بوله کامی
اولور اول عورتک نوشی که نیش • که سندن سال وماهیله اولابیش
حذر قیل بیره زندن ایله زنهار • که بونلردر اساسی عمر غدار
منالب کنج طوغری اوله سعادت • ایکو کیب کبی اکوی بره لعنت
آنک کوسینه تیز ویر طلاقی • برا بو سنه جهد ایت اول ملاقی
عمر فرج اتمکل انصافه کلمز • ایکو جهد له هیچ طوغری اولمز
صقین اسراف شهوتده بولب داد • بو عمر نازنینی اتمه بر باد
قوای شهوت اولماسه بدنده • که هر کز صاغلق او عمر جانده
عبث یره حیف فرج اوله شهوت • ایدرمی ادرکی اولن آکه رغبت
بهار آبابی ومحبوبه در همم • الدکیورسه ذوقی چکمک غنم
قتی استیلو اولورسه جماعی • کیم ایدرسه بوله رنج وصداعی
قفی مست وصوز وآج اولانی • هلاک ایدر جماع اتمک بیل آنی

ایدر رعشه و فالجی هم تنی سست   یوزک رنکین کوزک نورین ایدر چست
کدنا بالغ زنشت دوی بین زندن   زنی رنجوره حایضدن صقین سن
بولور آدمه نقصان ایدنلر   کیمی خسته کیمی بی جان ایدنلر
اکر بر خوبچهره همدم اولسک   مصاحب دوشب اکه بی غم اولسک
جماعدن منافعلر بولاسن   زیاده قوت دلشاد اولاسن
الوک ایدرسه کر حمامه هر روز   قبول ایت بو سوزی ای بخت پیروز
عرق ایت نوش آب کرم ایله   یو وجامکی پاک و نرم ایله
که دافع سکه بودر هر مرضدن   حقیقتدر سوزم دکل غرضدن
وجودکی صقین صقین کن هوادن   امین اولمق دیلرسک سن بلادن
طعامی هضم ایدوب وارکه نهار   کتوردقلرده هضم اولسنده ای یار
خوش اولدر وقت اوله حمامک هواسی   که کیمی واسع قدیم اوله بناسی
صوق صوایله ایدیجک اغتسالی   یکیدک ضعفدر بیرک زوالی
ایدرسک غسل آب کبریتدن   تنکدن فالج و کو رعشه کیدن
صویی حمامک ایچمه هرکه مادام   ایچرسه لاجرم اول اوله سرسام
قچنکم کیرسن حمامه ای یار   صقین دیواره ویرمه آرقه زنهار
کمی سست ایدر عظامی و میانی   یتشور بکه جانه هم زیانی
چراغک دودی بویندن حذر قیل   آنی سرسام رنجنه سبب بیل
صویی ایچمه یمسن یاتجق وقت   که اعضایی ایدر سست یوز کیمی سخت
صودن حاصل اولور قاموس مرض بیل
جماعک دافع حمامک صوکینه   دافع مسهل صوکنه آچ قرنینه
یدکن صکره حلوا یمشلر   صوایچمک کیمی خطادر دیمشلر
خدانک بزه اولو نعمتیدر   که هر برا جان و تنک راحتیدر
ولیکن بعد هضم و کیجه برضاب   ایدکه راحت و ترشیح اکر شاب

که کوندز

که کوندز اویومق در آفت جان   رطوبتدر مدار عقله نقصان
غضب غم دقتری وهم فجالت   کتوردر خسته لق وهم هلاکت
کوکدر شادلقده اعتدالی   ملالت اولمیه باشک مثالی
دائی دارویه اغنه التفاتی   قودورسون کنددو حالی اوزره ذاتی
ضرورت اولورسه اداقیل   وجودک دردنه درلو دوا قیل
مثال اغش اطبا رنجه راجع   که رنجور اندن رو درکیا مجع
آزق بویولدر رنجوری قوادر   آز اقز بوله کمک خطادر
صقین بر عزیزده و شمه قوادن   نصیب اولمق دیلرسک کر شفادن
طعامی چوق یمک بلکه بلادر   حکم هر امراضنک اصلی امتلادر
نه دوادر چاره سی بیل امتلانک   که فی در دیکری جمله دوانک
کوکدر هر برآی ایچن برفی   قوی اولمایه بلغم اولکسن فی
اطبالر ایدرلر بعضی فرمان   کاوله عمر عفته ایچره برفی ای جان
بهار ایچره ایدرفی تازه جانی   کوزت اغنه زمستانی حزانی
ولی خوش وقتی اسهالک خزاندر   شتا و صیف ایچن کی زیاندر
قمو امراضه بیل بونلر شفادر   که دفع مانع و عرق التسادر

تمت

الوان رنك بيلك ايدر

بياض
اسفیداج سركيله سحق ايدوب مقدار بجه زمق ايله سحق ايده

آسمانی
سلمن البجه برمقدار جويت قنوب برمقدار ضمغ ايله حل ايده لو اعلا اوله

صاری
سلوكنه برمقدار زرنيخ قنوب برمقدار صمغله سحق ايده اعلا اوله

ديكر كل شفتالو
جويت برمقدار لوك

ترکیب ديكر آسماني
جويت اسفيداج
محكم سحق ايده لو برمقدار ضمغ قنالو غايت اعلا اوله

سبز
برمقدار زنكار سركيله سحق ايدوب حل ايده لر قاني بثل او لود. بوياره قاتلر

كل شفتالو
جويت برمقدار لوك قنوب ضمغ ايله سحق ايدوب حل ايده

نخودی
سلوكنه برمقدار سلمن قنوب مقدار بجه ضمغ ايله سحق ايده اعلا اوله

تركيب يشل مركب
جوه اسفيداج زعفران
مذكورلری صو ايله ازوب برمقدار زمق قته لر

اكر صودسلو روان اولدكی آيت الحمد لله نذيروه روان اولدك ديلو صفدن صفاده باذن الله تعالى سيد سادانلر وعلماء و فقهالر و صلحالر و فقرالوسن ازلر حضورندن ازلر ميدانندن چراق دينه روان اولدم ديدين روان اولدقن بزانن دكل ابدك ديولرسه قرقلرك بوننن قان آلملر جدنك سبنه آقدن بز جلد بربلو زديكن اكر اوستادك سكانه نصيحت ويردي ديوله ديلك شهادتن والوب سخاوتن واياغك عبادتن اولسون ديه اكر صودسلو اوستادك شاكرده وصيتی ندر ديرلرسه الوكله قومدو غكی آلمه كوزلكه كوردوكی اتكلده اورت انتك بيل آجرسه كوملہ كلكله اورت وكسنك عيبني ديه طوزاتمك حقين بيكه سن وكندكن اولوبه عزت ايله وكوچكلره شفقت ايليه سن اكر ديسلو بول اركانن ندر ديول لا اله الا الله كلمه سيدر اركان محمد رسول الله در قنكم برصاحب بوست قرشوسنه واردقن السلام عليكم ارباب شريعت السلام عليكم ارباب طريقت السلام عليكم ارباب معرفت السلام عليكم ارباب حقيقت قبله سن كعبه كونلرسين عشق اولسون

تسخير وجليه

اذا اردت ان تدخل في منام احد من الملوك والوزراء والقضاة وهو يراك في منامه ويسخر لك ويعطيك وتقضي حاجتك طايعًا راغبًا فاكتب اسم الطالب واسم حاجتك واسم المطلوب فانظر باتها من العدد بجمل الكبير وتجعله في وفق مثلث وتستخرج الملك العلوي من الاعداد وتعلق على شجرة الرمان وتنجم ثلاثة ليال متواليات ويقراء كل ليلة بعد طلوع الوفق جعل ذلك ثلث ليال او سبعة ليال متواليات فانه يرى العجب مثاله اسم الطالب محمد عدده ٩٢ وحاجته منصب وعدده ١٨٢ واسم المطلوب يا يزيد وعدده ٣٤ والجملة هذا ٣٠٨ وانطاقه شح والحقنا اوله يا واخره لفظ ايل فصار اسم المستخرج من العدد وهو ياشحايل ووضعنا الاسم المستخرج الذي هو ٣٠٨ في وفق المثلث على هذه الصورة

٣١١	٣١٦	٣٠٩
٣١٠	٣١٢	٣١٤
٣١٥	٣٠٨	٣١٣

٩٣٦

ويقراء الطالب في ليال التنجيم اسماء الوفق عدد ضلعه يقول عزمت عليك ياشحايل ستطع على نوم بايزيد لان يعطي منصب فلان التي تحت ظلوايل

ويداوم على ذلك الى سبعة ليال فانه يراه في منامه ويطلبه ويحسن اليه ويطيعه ويقضي حاجته فانه من اعجب العجايب وان صحت ايام العمل وتوبخت فانه اقطع من السيف وكذلك تكتب الوفق وتجعله في حرير وتجعله على راسك في محل المقابلة فانه سر عجيب